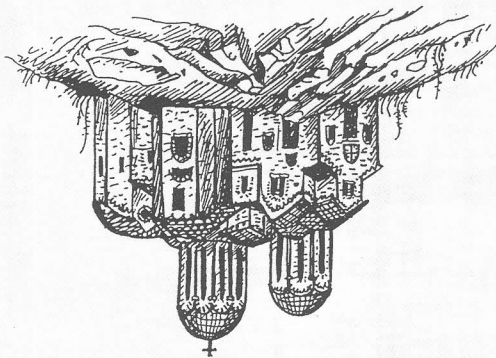

COLECȚIA HAGIOLOGICĂ

ISTORISIRI
DE SUELET
FOLOSITOARE
ȘI PAGINI INEDITE DIN
LIMONARIU

PAVEL DE MONEMVASIA

PAVEL DE MONEMVASIA

Istorisiri de suflet-folositoare
și pagini inedite din *Limonariu*

PAVEL DE MONEMVASIA

Istorisiri de
suflet-folositoare
și pagini inedite din *Limonariu*

Traducere din limba greacă veche de
protopresbiter dr. Gabriel Mândrîlă și
Laura Mândrîlă

SOPHIA / METAFRAZE
București

Pavel de Monemvasia

Cel mai bine conservat oraș bizantin din Peloponez, Monemvasia, a fost înființat, în acord cu *Cronica Monemvasiei*, în perioada invaziilor slave din secolul al VI-lea (582/3 sau 587/8) de către spartani, devenind un important centru comercial și maritim, dar în permanență pradă atacurilor piraterești – cum ne arată și textele *Istoriilor de suflet-folositoare*.

Pavel, autorul acestor istorisiri, se numără printre cei mai străluciți episcopi care au păstrat cetatea Monemvasiei; se pare că a activat în cea de-a doua jumătate a secolului al X-lea, în acord cu menționarea numelui său în *Synodiconul Monemvasiei*¹ și, de asemenea, cu sigiliul episcopal, descoperit în Corint, care atestă existența istorică a unei persoane cu acest titlu

¹ V. Laurent, „La liste épiscopale du synodicon de Monemvasie”, *EO* 32 (1933), p. 145.

Corector: Diana-Cristina Vlad

© Editura Sophia și Metafaze, pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PAVEL DE MONEMVASIA

Istoriisiri de suflet folositoare și pagini inedite din *Limonariu* / Pavel de Monemvasia; trad. din lb. greacă veche de protopresbiter dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă – București: Editura Sophia: Metafaze, 2018

ISBN 978-973-136-644-9; ISBN 978-606-8997-01-8

I. Mândrilă, Gabriel (trad.)
II. Mândrilă, Laura (trad.)

și acest nume¹. Născut în acele locuri, se pare că a fost intim legat de Mănăstirea Latros – centru monastic distins prin activitatea sa iconofilă în decursul persecuției declanșate în secolul al VII-lea împotriva sfintelor icoane –, unde s-a format duhovnicește și de care amintește în cea de-a doua istorisire a colecției de față. Astfel, pentru viața episcopiei de Monemvasia relațiile duhovnicești cu Mănăstirea Latros au reprezentat o constantă duhovnicească dacă ne gândim că și Petru – primul episcop de Monemvasia atestată documentar – a luat parte activă la Sinodul din 787, care a restabilit cinstirea sfintelor icoane, după cum actele sinodului o adevăresc, și a întreținut relații strânse cu Mănăstirea Latros.

Istoriisile de suflet-folositoare s-au bucurat de o apreciere deosebită în perioada medievală, fiind traduse nu doar în limba latină, ci și în limba arabă. Au fost alcătuite sub înrăurirea *Scării Sfântului Ioan Sinaitul*, la care, de altfel, autorul și face referire (istorisirile IV și XI), înscriindu-se în străvechea tradiție a apoftegmelor, al cărei început se situează în secolul al IV-lea.

¹ La aceasta se adaugă și notița prezentă atât la începutul istorisirii a XVII-a, cât și la finele ei, în manuscrisul Vatican 57: „Ale preacuviosului între monahi Pavel, episcop al Monemvasiei, în Peloponez, istorisiri, foarte succinte și mult-folositoare, ale câtorva bărbați preacuvioși”.

Un element aparte, prin care se disting aceste bijuterii ale literaturii hagiografice, îl constituie faptul că autorul recurge în permanență la tehnica povestirii în povestire, în încercarea de a convinge lectorul că nu el a fost martorul direct și nemijlocit al celor relatate, cu intenția lăuntrică, nemărturisită, de a abate atenția de la persoana sa.

Tehnica aceasta predisune la alte profunzimi ale artei comunicării catehetice pe care evlavia eclesiastică este obligată să le cultive pentru a readuce înaintea cititorului asceza ca singurul răspuns ce poate lămuri omului toate întrebările și neliniștile sale existențiale, oferindu-i astfel șansa de a se deschide cu adevărat relației deplinite cu Dumnezeu.

Pentru istorisirile II-XVII ale traducerii de față, am folosit textul critic elaborat de John Wortley¹; textul critic al primei istorisiri a fost publicat recent de Alastair Carroll².

¹ *Les récits édifiants de Paul, évêque de Monembasie, et d'autres auteurs*, Paris, 1987, pp. 28-137.

² „Paul of Monembasia, *Historia animae utilis*, BHG 1449d, Cod. Vat. Gr. 57”, în *Metaphrastes or Gained in Translation: Essays and Translations in Honour of Robert H. Jordan*, Belfast Byzantine Texts and Translations, Belfast, Ed. Belfast Byzantine Enterprises, 2004, pp. 185-193.

*Ale preacuviosului între monahi Pavel,
episcop al Monemvasiei, în Peloponez,
istorisiri, foarte succinte și mult-folositoare,
ale câtorva bărbați preacuvioși*

I

Puterea milosteniei

Un oarecare monah ne-a istorisit:

– Când am trecut odată pe la Sfântul Teodoret, patriarhul Antiohiei, și am fost poftit de el la masă, acesta i-a povestit smereniei mele următoarele: .

Acum câteva zile a ajuns pe aici un străin, nespălat, netuns și îmbrăcat în zdrențe, pe care l-am chemat să ia masa împreună cu mine; când veni și se așeză alături de noi, am văzut că mâna cu mâna stângă, pentru că mâna dreaptă îi era învelită în zdrențe până la încheietură. L-am întrebat: „De ce nu mănânci cu mâna dreaptă, ci cu cea stângă? Că și Vasile cel Mare în învățăturile

sale morale spune: «Mâna dreaptă să slujească trupului de la coapse în sus, iar cea stângă, așezându-se la coapse în jos», iar el mi-a răspuns: „Să-mi fie cu iertare, preasfinte stăpâne, din când în când se abate asupra mea o suferință și din această pricină îmi este peste puțină.” Încercând să-l silesc să vorbească, dar văzând că nu voia [nicidecum], am tras, ca în glumă, zdreanța în care îi era învelită mâna și i-am descoperit o parte din ea; atunci mâna a slobozit un miros foarte urât și respingător, încât toți se ținneau de nas și nu știau cum să scape de el; [și aceasta s-a petrecut] până când și-a învelit la loc mâna în sfânta aceea zdreanță, și așa s-a pus capăt aceluia miros urât, cumplit și de nesuportat; atunci eu – zice [patriarhul] –, uimit din pricina acestora, am început să-l silesc pe bărbatul [acesta] să-mi spună ce se întâmpla. Iar el, suspinând din rărunchi, se apucă să povestească: „Eu, preasfinte papă¹, am avut o mamă preafrumoasă la trup, care a rămas văduvă de foarte tânără, eu fiind singurul ei prunc; și odată ce tatăl meu muri, după cum

¹ În vechime acest titlu era conferit nu doar episcopilor în general, ci chiar și preoților (P. Batifol, *L'Église naissante et le catholicisme*, Paris, 1927, p. 353, n. 2). În prezent, face parte din titulatura oficială a Patriarhului Alexandriei (ca atare este amintit, printre alții, și de Eusebiu al Cezareei în *Istoria bisericească* [VII, 24]) și a episcopului Romei.

am spus, ea se dădu risipei, beției și destrăbălării, astfel că de pe urma desfrânării a ajuns să adune foarte mulți bani; nici când am ajuns la vârsta maturizării rânduite de lege, ea nu a început această viață de rușine, numai că s-a întâmplat să-i vină și ei sfârșitul. După ce am cugetat și am înțeles de unde se adunase o asemenea bogăție, mi-am pus în inimă a urma calea lepădării de cele pământești – căci averea de pe urma tatei și a mamei era [nespus de] mare –, zicând: «Ca nu cumva, Stăpâne Doamne Dumnezeu, să mă folosesc de bogăția aceasta necurată și necuvioasă, pe toate le voi da la biserici și la săraci, de sufletul mamei mele.» Așa făcând, am dat totul, fără a păstra pentru mine nimic altceva decât veșmintele de pe mine. Deși am făcut asta pentru sufletul mamei mele cu toată bunăvoința și credința nepregetată, îmi ziceam: «Cum voi ști oare sau cine îmi va spune dacă Dumnezeu a primit cele date săracilor – mai ales că acestea fuseseră adunate de pe urma unor socotiri urâte? [Cum voi ști oare sau cine îmi va spune dacă] mama mea va fi avut parte de oarecare ușurare sau folos mulțumită unor asemenea danii și milostenii?» Am venit așadar, domnul meu, la Ierusalim, la patriarh care, la auzul celor petre-

cute, îmi spuse: «Ai făcut [foarte] bine, o, fiule, îngrijindu-te de mântuirea mamei tale; căci cu aceasta, ție îți faci bine, învrednicindu-ți sufletul de mântuire. Numai că nimeni nu-ți poate adevăra cu desăvârșire care va fi urmarea celor petrecute; du-te în [pustiile] Sketei și Tebaidei, și acolo vei afla bărbați purtători de Dumnezeu, care au darul vederii cu duhul și pot, în urma rugăciunii și a descoperirii, să-ți aducă lămurire.» Deîndată ce am ajuns în [pustiile] Sketei și Tebaidei, am auzit cum mi se spune de către acei părinți cuvioși și vrednici de pomenire, care vorbeau [așa] neîndoielnic mănăși de smerenia lor peste măsură: «Nu există în ziua de azi printre noi, fiule, cineva asemenea celui pe care-l cauți; dar dacă vrei să ne ascuți sfatul, du-te și mai în adâncul pustiei, și acolo vei găsi un om al lui Dumnezeu desăvârșit, în stare să-ți aducă lămurire. Să nu te biruie duhul trândăviei la gândul trudei, ci îndrăznește și du-te.» După ce am luat prescuri, binecuvântare și apă, am mers treizeci de zile; și am aflat o mică peșteră și puțină apă, iar în jurul apei – urme de om. Cuprins de bucurie, am bătut, după obicei, și a răspuns dinăuntru sfântul avvă. După ce m-a întâmpinat și a avut loc rugăciunea obișnuită la întâlnirea dintre

monahi, ne-am așezat. Îmi spune robul lui Dumnezeu: «Bine ai venit, fiule. Care e pricina pentru care te-ai trudit atâta venind până aici? Spune-mi cum petrece astăzi neamul creștinilor? Cum sunt împărații? Cum stă credința?» Atunci i-am răspuns: «Prin cuvioasele voastre rugăciuni, ale celor ce trăiți ca îngerii, toate cele ale noastre se fac în smerenie și pace; în schimb am nevoie, stăpâne, de luminare în privința lucrului pentru care am venit și mă rog ție [pentru asta], căzându-ți la picioare.» La întrebarea: «Care e pricina venirii tale la noi», i-am înfățișat toate, precum s-a arătat [mai sus], și i-am spus: «Rogu-mă, stăpâne, ca, prin rugăciunea ta plină de îndrăzneală și bine primită înaintea lui Dumnezeu, să primesc înștiințarea dacă sărmana mea mamă a avut parte de vreun folos sau nu – ceea ce mă rog să nu se întâmple.» Mi-a răspuns adevăratul rob al lui Dumnezeu: «Fiule, o asemenea cerere este peste puterea și virtutea mea, dar ne vom ruga împreună lui Dumnezeu; și ceea ce va voi și va dori ne va descoperi El nouă.» Făcând cu toiagul său de finic un cerc în afara peșterii, m-a așezat în el și mi-a poruncit ca vreme de șase zile să nu mă așez, pe cât îmi stă în putere, nici să mămânc, nici să beau, ci să mă rog lui Dumnezeu noaptea și

ziua ca să-mi descopere ceea ce ceream. «Iar eu voi face același lucru înăuntrul peșterii; că are puterea Judecătorul gândurilor și al rărunchilor și al celor necunoscute să ne descopere nouă, nevrednicilor, după voia Sa.» Cu o rugăciune stăruitoare, m-a lăsat în mijlocul cercului și a intrat în peșteră; făcând eu întocmai șase zile și șase nopți, la venirea celei de-a șaptea, am intrat într-o stare ca de ieșire din sine. Am văzut în par- tea stângă un lac plin de necurății și urât-mirosi- tor, și capetele unor [oameni] care se ridicau și se lăsau în jos la fundul lacului, iar printre ei am zărit-o și pe mama mea care se afunda și se ridi- ca până la gât, care m-a recunoscut și a început să mă strige: «Bunul meu fiu, miluiește-mă!» și iar se ducea la fundul necurățiilor și iar se ridica până la piept și striga: «Preadulcele meu fiu, miluiește-mă! Fiul meu, ajută-mă!», și iar se ducea la fund. Am văzut-o ridicându-se pentru a treia oară și din nou strigând cu și mai multă jale, cu multe lacrimi și vaiete: «Fiul meu, ajută-mi! Fiul meu, milostivește-te! Fiul meu, nu mă lăsa în strâmtorarea asta [de care am parte]!» Iar eu, ca și cum nu mi-ar fi păsat de primejdie, mi-am întins mâna dreaptă și, apucând-o de părul capului, în timp ce ea se ducea la fund,

mi-am afundat mâna în groapa acelei necurății până la încheietura mâinii. Cum am ridicat-o, am văzut la dreapta o colimvitră cu apă curată, limpede și frumos mirositoare, am afundat-o în ea și, după ce am spălat-o de murdăria aceea urât mirositoare, am lăsat-o acolo, printre oame- nii îmbrăcați în veșminte albe și strălucitoare, slăvind și laudând dimpreună cu aceia pe Hris- tos, Dumnezeuul nostru. Odată cu venirea zori- lor, m-a strigat [la el] robul lui Dumnezeu, care voia să afle dacă am avut parte de vreo vedere. În timp ce îi povesteam, el îmi adeverea spusele, fiindcă, după cum spunea, le văzuse și el pe [toa- te] acestea. Iar când i-am arătat mâna, fiindcă nu puteam suferi mirosul cel fără de măsură de urât, sfântul a spus: «Să nu te pună pe gânduri acest lucru; că aceasta e pecetea adevărului, spre încredințarea noastră și a tuturor celor ce vor auzi și [te vor] vedea că vedenia a fost adevărată, nu vis, nici închipuire și că Dumnezeu are pute- rea ca și după moarte să facă milă și [să-Și arate] îndurările cu cei ce din toată inima fac danii și milostenii pentru cei ce s-au mutat mai înainte [din viața asta], dându-le lor mila [Sa], că îndu- rările Lui sunt peste toate lucrurile și poate câte vrea. Iar cât privește această mână a ta, mărturi-

sesc că Dumnezeu ar fi putut s-o vindece în chip desăvârșit de mirosul cel urât, dar, cum am spus, pentru a nu părea în ochii lumii cu neputință de crezut sau îndoielnice [cele petrecute], a binevoit El să rămână așa.» După ce mi-a vorbit astfel robul lui Dumnezeu, a luat bucata asta veche de pânză pe care o vezi, tăind-o din rasa sa monahală, mi-a învelit mâna și numaidecât a încetat cu totul mirosul cel urât; ba mai degrabă, mulțumită lui, s-a prefăcut în miros plăcut, care stăruie atunci când [mâna] mi-e învelită. Iar dacă cineva încearcă s-o desfacă, așa cum ai făcut tu mai devreme, nimeni nu poate îndura mirosul cel peste măsură de urât. După toate acestea, mi-a spus mie acel cu adevărat rob al lui Dumnezeu: «Iată, după atâta drum, te-a biruit oboșala și nu ai nimic din cele de trebuință. Cum o să te întorci în țara ta fără a avea parte de ostenală?» Pe când îmi spunea el acestea, iată că a suflat vântul de miazăzi și un nor aducător de furtună s-a ridicat de la miazănoapte, iar sfântul avvă a grăit: «Îți poruncesc ție, Îngerului sub a cărui putere stă norul: În numele lui Iisus Hristos, Care ține frâiele norilor și le chivernisește pe toate cu mâna Sa cea atotputernică, ia-l pe fratele acesta pe un nor și du-l la ale sale. Ca tuturor să

povestească mărețiile lui Dumnezeu și [faptul] că tuturor celor care cer drept și fără șovăire le poate împlini cererile făcute prin mijlocirea danielor și a milosteniilor pentru cei morți, dar și pentru cei vii; că milostivirile Sale sunt peste toate lucrurile Lui, din neam în neam și până în veac.» Ridicându-mă, așadar, norul, m-a lăsat în fața casei – așa cum s-a petrecut cu Daniil [prorocul] în groapa [cu lei] și cu alții –, slăvindu-L și lăudându-L pe Hristos, Dumnezeuul nostru în toată cumpătarea și curăția; că Lui I se cuvine slava în vecii vecilor. Amin.”

ginerele împăratului Roman vârstnicul¹, am fost trimis în Răsărit ca perceptor de taxe. Mergând la o mănăstire pentru a încasa taxa publică – era pe timpul verii –, Egumenul împreună cu monahii a ieșit în întâmpinarea mea; și, îmbrățișându-ne, ne-am așezat în curte. Acolo se afla o multime de pomi încărcăți de roade. Cum stăteam noi de vorbă, au venit niște pășari care au frânt ramuri din pomi și, luându-le cu tot cu fructe, au plecat grabnic în zbor. La vederea acestui lucru neobișnuit, i-am întrebat pe monahi: De ce pășările nu mănâncă fructele, ci le iau cu ramuri cu tot? Iar ei mi-au răspuns: «Acesta este cel de-al unsprezecelea an de când pășările vin din vreme în vreme și fac așa.» La întrebarea mea «Ce înseamnă asta?», mi-au răspuns: «Nu știm, ne minunăm și ne mirăm și noi de acest lucru.» Atunci eu, ca și cum m-ar fi îndemnat Dumnezeu, am zis: «Să știți că pășările duc fructele unor monahi aflați în munți.» Pe când vorbeam, iată că veni un corb, care a rupt o ramură din pom cu tot cu fruct. Atunci am spus Egumenului și fraților: «Urmați-mă!» În timp ce ei s-au grăbit să mă urmeze, corbul zbura liniștit deasupra noastră, fără a da drumul ramurii; cum a ajuns pe

¹ 968-1034.

II

Despre femeile descoperite în apropierea Muntelui Latros¹, pe vremea împăratului Constantin

1. Un perceptor de taxe ne-a povestit următoarele:

„Pe vremea domniei împăratului Constantin Porfirogenetul², fiul împăraților Leon³ și Zoe și

¹ Centrul monastic Latros (în prezent Beğarmak Dag, în Antichitate Latmos – Λάτμος, apoi în perioada bizantină Latros – Λάτρος) a fost înființat în acord cu tradiția orală în sec. al VII-lea de monahii alungați din Sinai în urma invaziei musulmane. Prima mențiune oficială a monahismului organizat aici se leagă de participarea în 787 a unui arhimandrit (sub ascultarea căruia se aflau mănăstirile de aici) la Sinodul VII Ecumenic (în sec. al X-lea numărul lor era în jur de șase, iar în sec. al XIII-lea, mai mult de zece; pentru mănăstirile din acest loc, vezi Raya Efthymia, *Valea râului Meandros* (sec. al VII-lea-al XIII-lea), *geografia și istoria sa*, vol. I, teză de doctorat susținută la Universitatea din Atena în 2004). Era situat în partea de Apus a Asiei Mici, în apropierea orașului antic Milet. Din păcate, instituțiile și evoluția vieții monastice de aici nu au fost încă studiate, rămânând necunoscute până în prezent oamenilor de știință.

² Constantin al VII-lea (913-959).

³ Leon cel Întelept (886-912).

munte, a lăsat-o jos și s-a ciugulit, întinzându-și aripile.

2. Când am ajuns și noi sus pe munte și ne-am apropiat de el, și-a luat creanga, s-a ridicat în aer, apoi a coborât într-o vale unde a lăsat ramura, s-a înălțat iarăși în aer fără povară și a plecat croncănind. Urcându-ne noi pe buza unei prăpăstii, de unde văzuserăm corbul că s-a lăsat în jos, și pornindu-ne să aruncăm cu pietre, niște voci de acolo de jos ne-au răspuns: «Dacă sunteți creștini, încetați, că o să ne omorâți!», iar noi am întrebă: «Cine sunteți voi?» «Dacă vreți», ne-au zis, «să ne vedeți, aruncați-ne trei veșminte, căci suntem fără haine; pe urmă, luând-o la vale pe povârniș, veți afla un drumeag abrupt și, apucându-l pe el, veți ajunge la noi.» Trei monahi, la auzul acestora, s-au dezbrăcat de îndată de tunicele lor și, învelind în ele niște pietre, le-au aruncat într-acolo; apoi, după cum am fost îndrumați, am coborât de pe munte, am găsit drumul acela abrupt și, cum am ajuns la capătul lui, am zărit trei femei care, îndată ce ne-au văzut și ele, au venit în întâmpinarea noastră și ni s-au închinat până la pământ. După ce ne-am închinat și noi și ne-am dat unii altora binețe, ne-am așezat;

împreună cu noi doar una dintre ele s-a așezat – celelalte două au rămas în picioare.

3. Atunci Egumenul a întrebă-o pe cea care ședea: «De unde și de ce ai venit aici, doamna și Maica mea!» «Eu, Părinte», a răspuns ea, «sunt din Constantinopol, și soțul meu a fost protospătar²; după moartea lui care l-a luat de tânăr, am rămas văduvă și fără copii la douăzeci și doi de ani, cu jalea văduviei, cât și a lipsei de copii. La câteva zile, un nobil cu foarte multă putere, aflând de cele întâmplare, împins de vrăjmașul sufletelor noastre, a vrut să mă răpească cu sila, trimițându-mi slugile [la casa mea]; eu le-am răspuns după cuviință, dar aceia mi-au spus la plecare că se vor întoarce în ziua următoare, când aveam să mă ia fără voia mea să mă ducă la stăpânul lor. Înfricoșată, m-am rugat toată noaptea Domnului nostru Iisus Hristos să-mi dea puterea și cuvintele potrivite, „când îmi voi deschide gura”³, spre a mă împotrivi și a-l îndepărta de la mine pe acest om viclean, care voia ca odață cu trupul să-mi pângărească și sufletul. M-am

¹ Κυρία μου μητέρα (XLVI, 41-42).

² Protospătarul (πρωτοσπαθάριος) era unul dintre cei mai înalți demnitari de la curtea imperială în perioada medio-bizantină, titlul fiind conferit de împăratul însuși.

³ Ef. 6, 19.

gândit aşadar ce răspuns aş fi putut să le dau ca să nu mă ia cu sila, dacă oamenii săi aveau să vină din nou; când au venit în ziua următoare, pregătiţi să mă ia cu forţa, le-am spus: «O, domnii mei, credeţi oare că eu nu m-aş bucura să vin la preaslăvitul meu domn? Sufăr însă de o boală grea, plină de puroi şi de miros urât, de nesupportat, şi acum am parte de îngrijiri. Aveţi răbdare până mă voi vindeca, şi atunci voi veni eu înşămi neîntârziat. Care-ar fi folosul venirii mele la stăpânul vostru, suferind eu de acest lucru dezgustător? Oare voi nu veţi avea parte de necinste şi eu nu mă voi face de ruşine? Aveţi răbdare cu mine, daţi-mi un răgaz nu mai mult de patruzeci de zile, şi mă voi face bine.» La auzul acestora, au plecat zicând: «Dacă e vorba de patruzeci de zile, stăpânul nostru te va aştepta.»

4. Aşadar, de îndată ce-au plecat, le-am dat libertatea tuturor robilor mei, odată cu înscrierile necesare¹, şi n-am păstrat pentru mine decât pe aceste două roabe, pe care le vezi. Aşijderea şi întreaga mea avere în bunuri mobi-

¹ *Λεγῶτα (legăta)* – dispoziţie întâlnită în codul de legi roman clasic referitoare la libertăţile sau drepturile ce pot fi oferite de cineva prin testamentul său; o uzanţă foarte comună şi în spaţiul creştin (*a se comp.* cu testamentul Sf. Grigorie Teologul [PG 37, 389-391]).

le am împărţit-o la văduve, orfani şi săraci, apoi mi-am chemat o rudă iubitoare de Hristos şi i-am cerut sub juruinţe înfricoşătoare să se ocupe de vânzarea casei şi a tuturor proprietăţilor mele, iar câştigul să-l împartă celor în nevoie. După ce am scăpat aşadar de grija întregii mele averi, le-am luat cu mine pe aceste două surori, am urcat pe un vas noaptea şi, călăuzită de Dumnezeu, am ajuns în acest loc. Iată că au trecut unsprezece ani de când n-am văzut chip de om, în afară de voi, până în ziua de azi. Iar hai-nele, odată cu trecerea timpului, s-au sfâşiat şi s-au rupt de tot.

5. Egumenul, la auzul acestora, a întrebat: «De hrană cum v-aţi făcut rost?» «Dumnezeu Cel Bun şi de oameni Iubitor», a răspuns ea, «Cel Care a hrănit în pustie poporul [israelit] pribeag vreme de patruzeci de ani¹, ne trimite nouă, nevrednicilor Săi robi, hrana; căci în fiecare an, după voia Sa, păsările ne aduc felurite şi nenumărate fructe, peste nevoia noastră. Iar prin Harul Său ne acoperă şi ne încălzeşte chiar de am rămas fără de acoperământ, aşa că nu simţim nici frigul iernii, nici dogoarea verii; şi trăim aici ca şi cum ne-am

¹ *Fac. 15, 16 ş. urm.*

afla în *Raiul desfătării*¹, slăvind cu cântări neîncetate preasfântul nume al Preasfintei și Celei mai-presus-de-ființă Treimi, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.» Auzind noi acestea, ne-am minunat cu toții! După o vreme Egumenul zice: «Dacă vei îngădui, doamna mea, voi trimite un monah la mănăstire să aducă cele de trebuință ca să luăm o gustare împreună.» «Dacă vrei», i-a răspuns ea, «să faci așa ceva, poruncește să vină preotul mănăstirii aici spre a aduce lui Dumnezeu Jertfa cea fără de sânge, ca și noi să ne facem părtașe Preacuratelor și de viață făcătoarelor Taine ale lui Hristos, Dumnezeuul nostru; căci de când am plecat din cetate, nu ne-am învrednicit de împărtășirea cu Sfințitele Daruri.»

6. Imediat ce a auzit acestea, Egumenul a trimis un monah la mănăstire după preot și cele de trebuință. Cum a venit așadar preotul, a săvârșit dumnezeiasca Liturghie și s-au împărtășit și ea, și roabele ei; după ce ele au luat o gustare împreună cu monahii, a spus fericita către Egumen: «Rog pe sfinția ta să rămână împreună cu noi încă trei zile.» Și i-a primit cererea, cu făgăduința de a rămâne acolo trei zile. A doua

¹Fac. 3, 21.

zi, dis-de-dimineată, fericita aceasta s-a sculat și, după o rugăciune stăruitoare și îndelungă la Domnul, s-a mutat la El. Am îngropat-o pe ea cu lacrimi și cântări și am așezat-o în mormânt; în următoarea zi s-a mutat [la Domnul] și a doua, iar în cea de-a treia zi s-a mutat și ultima. După ce le-am îngropat pe toate, ne-am întors, mărindu-L pe Hristos Dumnezeu, Cel Ce face minuni nemaiauzite și semne slăvite fără de număr. A Acestuia este slava în vecii vecilor. Amin.”

2. Odată, pe când stăteam de vorbă cu acest [părinte] vrednic de pomenire și discutam despre ieșirea sufletului și despre felul în care i se cere să dea socoteală duhurilor răutății, îmi zise:

– Prietenul meu s-a îmbolnăvit și, când m-am dus să-l văd, mi-a spus următoarele: „După starea în care mă aflu, preacinstite părinte, înțeleg că sfârșitul mi-e aproape; cu îngăduința ta, o să mărturisesc sfinției tale cele săvârșite de mine.” După ce i-am spus: „Grăiește, frate, fără să te rușinezi; căci cu toții, stricăcioși fiind, am păcătuit și, ispitiți de vrăjmașul cel de obște, păcătuim; dar să nu socotești că milostivirile lui Dumnezeu nu vor birui mulțimea relelor noastre dacă ne îndreptăm spre El prin pocăință sinceră”, el a început să-și mărturisească de bunăvoie greșelile.

3. După ce s-a spovedit, rudele și prietenii au venit să-l vadă. Pe când ședeam eu dimpreună cu aceia și bolnavul ne vorbea, dintr-odată, întorcându-se către cealaltă parte a patului, a spus: „Dumnezeu să-ți înmulțească anii, domnul meu.” În timp ce noi toți eram cuprinși de uimire și frică și ne gândeam că are o vedenie, el își avea privirea îndreptată spre cel ce i se arăta și se spunea: „Da, este adevărat, Stăpâne al meu,

III

Despre cel chemat să dea socoteală cu trei zile înainte de sfârșitul său

1. Un preot din Peloponez, pe nume Párdos, a venit la mine în Monemvasía, cu rugămintea să-l îmbrac în sfântul chip al monahilor. Înduplecat de rugămintea sa, după catehizarea cuvenită, l-am tuns [în monahism] și, dându-i veșmântul schimei monahale, i-am schimbat numele în Petru. Acest fericit [bărbat], străduindu-se într-o nevoiață cea bună, a fost silit de tatăl său [după trup] să plece de la mine și să se întoarcă în patria sa – o cetățuie pe nume Eníklion – unde, căzând într-o boală foarte grea, s-a mutat la Domnul, primind pentru nevoiațele sale ca răsplătiri, adevărate ale îndrăznelii sale la Dumnezeu, minunile care se petreceau zilnic la racla [moaștelor] lui.

am făcut asta, dar am mărturisit preotului.” Și iarăși: „Și pe acestea le-am făcut, dar le-am spovedit”, apoi: „Spun minciuni, domnul meu, n-am făcut așa ceva, mă osândesc pe nedrept.” Multe asemenea lucruri spunea, uneori: „Am săvârșit acestea și le-am mărturisit”, altelei „Aceștia spun minciuni, sunt învinovați pe nedrept.” Iar după aceea a zis: „Cât privește înscrisul, domnul meu, despre care mă învinovătesc, Domnul știe că eu n-am vrut să-l iau, dar alți necugetați asemenea mie m-au îndemnat zicându-mi: «Fură-l de la mama ta și dă-l slugii, care are să-ți dea bani, și vei avea răsplată și de la Dumnezeu»; iar acesta e adevărul, Stăpâne.” Și iarăși spunea: „Spun minciuni, domnul meu, mă osândesc pe nedrept, însă cercetează, și, dacă sunt adevărate cele pretinse de ei, să mă omori”, apoi grăia: „[Zici că] te duci, domnul meu, și te întorci după trei zile; dar teme-te de Dumnezeu! Dacă vrei să mă iei, ia-mă acum, că nu voi putea să mă chinui vreme de trei zile”, și iarăși: „Să mergi, domnul meu, eu te voi aștepta după trei zile; și Dumnezeu să-ți dea mulți ani.”

4. În timp ce noi toți ascultam acestea, cuprinși și stăpâniți de multă frică și spaimă din pricina

înfricoșatei și nevăzutei sale trageri la răspundere, cel bolnav s-a întors spre noi, iar eu l-am întrebat: „Ce au fost, frate, cele pe care le spunai și cu cine grăiai?”, iar el [mi-a răspuns]: „Să nu crezi că mi-am ieșit din fire și nu am mințile întregi. Ori sunteți orbi și nu vedeți pe trimisul împărătesc și pe cinstiții bărbați care-l însoțesc și nici pe întunecații [demoni] care stau la ușă?” Eu însă [i-am răspuns]: „Care trimis împărătesc?”, iar el: „Pe famenul care până acum a vorbit cu mine, al cărui chip strălumina mai mult decât soarele și ale cărui veșminte erau mai strălucitoare decât lumina. Nici nu a apucat acesta să ajungă bine aici împreună cu slăviții și înfricoșătorii săi oameni, că niște [demoni] întunecați și hidoși, cu ochi ca de foc, și-au făcut apariția și s-au așezat la ușă, învinuindu-mă și spunând câte am făcut și câte n-am făcut; iar când împraternicitul împărătesc mă întreba «dacă sunt adevărate cele pe care le grăiesc», despre cele ce știam că le-am săvârșit, spuneam «Da, stăpânul meu, pe acestea le-am făcut, dar le-am mărturisit preotului», iar despre cele ce știam că nu le-am săvârșit, spuneam «Spun minciuni, pe acestea nu le-am făcut, mă osândesc pe nedrept.»”

5. Atunci l-am întrebat din nou: „Iar înscrisul, de care vorbeai, ce era cu el? Căci despre asta nu mi-ai spus nimic.” „Am socotit”, mi-a răspuns, „că nu era nimic însemnat și de aceea nu am mărturisit acest lucru.” „Și despre ce este vorba?”, l-am întrebat, iar el a răspuns: „Mama mea avea un rob și i-a făcut un înscris prin care-i acorda libertatea, însă păstra acest înscris, zicând că «după moartea mea să se dea robului spre a pleca slobod unde dorește și pofteste». [Robul], fiind însă foarte viclean, a împins pe niște necugetați ca și mine să mă silească să-i fur mamei înscrisul și să îl dau acestuia, cu făgăduința că-mi vor da și bani. Amăgit de ei, am furat înscrisul și l-am dat robului, fără să primesc nici un ban. Acela, îndată ce a luat înscrisul, nu mai voia să slujească mamei mele. Când s-a apucat să caute înscrisul, fiindcă nu l-a găsit, s-a necăjit și a început să-l blesteme pe hoț, iar eu, deși o auzeam de multe ori cum blestemă, nu i-am mărturisit nimic. Despre acestea vorbeau [demonii cei] întunecați; ei mai spuneau și multe altele pe care nu le-am săvârșit. Când mă întreba despre acestea [trimisul] împărătesc, îi răspundeam că: «Spun minciuni, domnul meu, am parte de osândă nedreaptă, însă cercetează, și dacă sunt ade-

vărate cele pretinse de ei, omoară-mă». Atunci [trimisul] împărătesc, alungându-i pe [demonii cei] întunecați, mi-a spus: «Mergi, pregătește-te pentru tunderea [în monahism], îmbrăcând sfântul chip monahal, iar după trei zile o să vin să te iau.» Eu însă i-am spus: «Dacă vrei să faci aceeași, domnul meu, ia-mă acum, că nu voi putea îndura să mă chinui încă trei zile», iar el [mi-a răspuns], «nu, nu, ci mergi și fă așa cum îți spun și după trei zile mă voi întoarce să te iau»; atunci i-am spus: «Dumnezeu să-ți înmulțească anii, domnul meu» și numaidecât acesta și cei dimpreună cu el s-au făcut nevăzuți.”

Noi însă, la auzul acestora, am rămas uimiți și ne-am cutremurat cu gândul la cumplitul sfârșit care ne așteaptă, iar el, după ce și-a bine rânduit toate cele ale sale și a îmbrăcat chipul cel sfânt al monahilor, s-a mutat la Domnul după trei zile.

apoi bătrânul a zis: „Și vrei să le vădești deo-
parte, numai către mine, nevrednicul, sau înain-
tea tuturor fraților de față?” „Cu îngăduința ta,
cinstite părinte, o să le rostesc chiar și înaintea
tuturor celor de față.” Bătrânul a mai zis: „Spu-
ne, fiule, fără a te rușina.” Și a început să mărtu-
risească asemenea lucruri ce nu se cuvin nici a
ajunge în auzul oamenilor, nici a fi consemnate
în scris. După ce le-a mărturisit, așadar, pe toa-
te cu lacrimi, s-a oprit, cuprins de înfrustare, cu
privirea în pământ și cu inima zdrobită. Bătrâ-
nul cel sfânt, după ce a cugetat destulă vreme,
i s-a adresat: „Vrei, fiule, să îmbraci veșmântul
cel sfânt?” „Da, părinte, îmi doresc asta, iar în
torba mea chiar am atare veșminte.” După cate-
hizarea [cuvinită] și după rânduiala tunde-
rii [în monahism], sfântul bătrân l-a slobozit cu
cuvântul: „Mergi, fiule, în pace și nu mai păcă-
tui.” Iar el, după ce a luat iertarea și a făcut meta-
nie înaintea lui, a făcut cale întoarsă, slăvind-L
pe Dumnezeu, în timp ce monahii se mirau și
ziceau: „Cum se poate, cinstite părinte, că, deși
acesta a mărturisit înaintea noastră a tuturor
astfel de păcate grele, nu i-ai dat nici o porun-
că [spre a o păzi] și nici o epitimie?”, însă el le-a
răspuns: „O, preaiubiți fii, nu ați luat seama la

IV

Despre cel ce s-a spovedit la un părinte sfânt în Muntele Olimpului

1. Un monah cuvios, pe nume Sofronie, când
s-a întors de la Muntele Olimp, mi-a povestit un
lucru asemănător cu cel consemnat în cartea sfân-
tă a *Scării*.¹ Spunea, așadar, că la un Bătrân sporit
duhovnicește și purtător de Dumnezeu, aflat în
Muntele Olimp, mergeau mai mulți frați spre a
asculta de la el cuvânt de mântuire și, în timp ce
aceștia se așezau, Bătrânul le lămurea care sunt
cele ce duc la mântuirea sufletului; [oarecând] a
venit un frate laic și, după ce i s-a închinat, s-a
așezat deoparte. Abătându-și Bătrânul privirea
spre el și întrebându-l din ce pricină a venit la
dânsul, el a răspuns: „Am venit, cinstite părin-
te, ca să îmi mărturisesc păcatele la sfinția ta”,

¹ PG 88, 681-684.

bărbatul înfricoșător și preaslăvit care a fost aici de față, al cărui chip era ca soarele, iar îmbrăcămintea sa ca lumina? În mâini avea un zăpăsit care se aflau scrise păcatele celui ce s-a spovedit. Și în afară de asta, avea și cerneală și o pană din trestie ca instrument de scris; în timp ce omul își spunea înaintea mea, nevrednicul, și înaintea voastră cele ale sale, el le însemna cu pana. Așadar, dacă iubitorul și milostivul Dumnezeu a iertat unele ca acestea, cine sunt eu, păcătosul, să-i dau acestuia porunci și epimii?" La auzul acestora, monahii, cuprinși de frică, s-au închinat cinstivului părinte, arătându-și recunoștința față de bunătatea și iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos; [apoi] plini de mirare și multă uimire din pricina faptelor minunate ale Milostivului Dumnezeu, au făcut cale întoarsă.

V

Despre femeia care a mers la avvă Neofit spre a se mărturisi

1. Pururea-pomenitul Eftimie, monah plin de virtute și preot al lui Dumnezeu, nevoitor în mănăstirea Părintelui nostru celui între Sfinți Arsenie cel Nou, mi-a povestit că soția unui nobil de rang înalt, după moartea soțului, adunându-și gândurile, cântărindu-și păcatele și având în cuget pomenirea morții și a Judecății înfricoșătoare, a venit la avvă Neofit. După ce i s-a închinat, i-a spus: „Am venit la sfinția ta îndemnată de credință, cinstite Părinte, spre a-mi mărturisi greșelile.” Iar când acela i-a zis că „nu-mi stă în putere să primesc spovedania păcatelor femeilor”, ea i-a răspuns: „Părinte Sfin-te, Domnul nostru Iisus Hristos, adevăratul nostru Dumnezeu, Cel Ce S-a îmbrăcat întru firea

noastră, Care a petrecut cu vameșii și cu fariseii și a stat la masă în casa lui Simon Leprosul și a fariseului¹, n-a alungat-o pe desfrânata care a venit la El, sărutându-l cu lacrimi preacuratele picioare și mărturisindu-și păcatele! În schimb, tu mă alungi pe mine cea care voiesc să-mi mărturisesc păcatele și să mă mântui?”

2. La auzul acestora, monahul i-a zis: „De vreme ce spui că ai venit, fiică, la mine, cel nevrednic, mânăta de credință, să mergem în biserică, spre a face cunoscute în fața lui Dumnezeu, întru zdrobirea inimii și smerirea cugetului, făptele tale pe care eu, netrebnicul, le voi asculta.” Luând aminte la acestea și intrând în biserică împreună cu bătrânul cel plin de virtute, după ce s-a rugat și s-a închinat, a rămas fără glas, ca într-o stare de răpire. Când el cu mirare a întrebat-o: „Ce s-a întâmplat, fiică? Cum mai devreme mă sileai pe mine, smeritul, să-ți primesc spovedania, iar acum nu mai spui nimic?”, ea i-a răspuns: „Nu îndrăznesc să-ți spun ce mă frământă, cinstite Părinte; căci sunt stăpânită de tot felul de gânduri rele.” Atunci Bătrânul [i-a zis]: „Dacă așa stau lucrurile, fiică, și, stăpânită de asemenea

¹ Lc. 7. 36.

gânduri, nu voiești să mărturisești nimic, atunci scrie-ți păcatele pe care le știi, și eu le voi citi înaintea Domnului Dumnezeu, Cel Ce cunoaște cele ascunse ale inimilor și Care iartă, prin mila Sa cea multă și prin iubirea de oameni nemăsurată, greșelile tale.” „Nici asta nu pot”, a spus ea. Atunci Bătrânul a stat multă vreme pe gânduri, apoi i-a zis: „Dacă nu ești în stare nici a le scrie, îți voi spune eu cele pe care le săvârșesc oamenii de obicei și te voi întreba dacă ai făcut una sau alta.” Iar ea, după ce a fost întrebată, a zis: „Cu ajutorul lui Dumnezeu și al sfințelor tale rugăciuni, cinstite Părinte, eu n-am făcut nimic din cele despre care vorbești; altele sunt greșelile mele.” „Dacă este vorba de alte păcate”, a zis el, „nu eu sunt cel ce cunoaște inimile oamenilor și nici nu știu cele ascunse ale lor¹.” „Roagă-te pentru mine, Părinte sfinte”, a spus ea, „și, după porunca Domnului, așa să se rânduiască viața mea!”

3. Cu aceste cuvinte i s-a închinat Bătrânului și a plecat. Pe când se întorcea acasă, a trecut pe un pod și, văzând un monah lepros, care zăcea la pământ plin de bube și cu totul neîngrijit, i-a zis: „Ce-ai spune dacă te-aș lua acasă la mine să

¹ Cf. Rm. 2, 16.

te îngrijesc, iar tu, în schimb, să te rogi lui Dumnezeu pentru mine?" „Măcar de-ai putea, doamna mea", i-a răspuns el, „să arăți milă cu mine, păcătosul și sărmanul!" Cum a ajuns acasă, i-a pregătit o chilie cu un pat gata așternut, și-a trimis robii să-i cumpere haine monahale, apoi le-a poruncit să-l ia pe monahul cel plin de bube și să-l însoțească la baia publică ca să fie spălat, apoi să fie îmbrăcat cu veșmintele acelea, iar pe urmă să-l aducă și să-l așeze în patul pregătit pentru el. După ce s-au făcut toate acestea, ea însăși îl slujea, ungându-i rănilor cu alifii și purtându-i de grijă în tot chipul.

4. În Sfânta și Marea Joi din Săptămâna Patimilor îi zise [monahului] lepros: „Vreau să fac ceva pentru tine, părinte, dar să ai răbdare să mă ascuți până la capăt fără să spui nimic." „Voi face precum dorești, doamna mea", i-a răspuns. La vremea dumnezeieștii Liturghii, săvârșite de preot în paraclisul pe care-l avea acasă la ea, îndată ce a început citirea pericopei evanghelice: „Fiind Iisus în Betania, în casa lui Simon Leprosul, s-a apropiat de El o femeie, având un alabastru cu mir de mare preț..."¹ ș.a.m.d., ea a luat

¹ Mt. 26, 6-7.

mir, s-a dus la monah și l-a vărsat pe picioarele lui, sărutându-i-le și ștergându-le cu părul capului ei, și și-a mărturisit păcatele¹. În acel moment, s-a făcut cutremur mare, nu în tot orașul, ci doar în casa ei; după cutremur s-a auzit un glas care a spus: „Iertate-ți sunt păcatele!"

După acel glas, monahul lepros s-a ridicat sănătos, fără nici o vânătaie pe trup de pe urma bolii, slăvind și laudându-L pe Domnul nostru Iisus Hristos, Cel Ce face minuni neasemănate și semne înfricoșătoare. Iar acea fericită femeie, după ce a primit iertarea păcatelor prin iubirea de oameni cea negrăită și mai presus de pricepere a lui Dumnezeu, petrecându-și restul vieții în pocăință, s-a mutat la Domnul, lăsând o pildă preafrumoasă celor care vor din toată inima să se întoarcă într-o pocăință și spovedanie la Iubitorul de oameni Dumnezeu, „Care voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină"². Acestuia I se cuvine slava în veci. Amin.

¹ Cf. Lc. 7, 37-38.

² I Tim. 2, 4.

osârdie și lacrimi, făcând neîncetat mătăanii mari, până la pământ; și m-am minunat de evlavia și cucernicia sa; pe la ceasurele când cântau cocoșii a ieșit din biserică și eu m-am luat după el. Când a ajuns la porțile Bisericii Sfântul Ioan Teologul, în locul numit Diippis, după ce a îngenuncheat de trei ori și s-a rugat, porțile închise s-au deschis de la sine și el a intrat. Eu am rămas afară în ascunzătoarea mea, minunându-mă de semnul petrecut, iar el, după ce s-a rugat [o vreme], a ieșit și a luat-o către Porticul de Jos al Bisericii celei Mari¹, după ce porțile acestui sfânt locaș s-au închis iarăși de la sine în urma sa. Am continuat să-l urmez, până când a intrat într-una dintre acele încăperi modeste, în care locuiesc oamenii sărmani, și a închis ușa după el; iar eu, după ce am însemnat locul, m-am întors la biserică. Sâmbătă și duminică, fiind ocupat cu treburi, nu m-am dus să-l caut pe acest om.

2. Luni însă, când am ajuns în acel loc, am recunoscut semnul făcut la ușa sa; și, aflând o femeie care ședea acolo, am întrebat-o: „Unde este omul care locuiește aici?” „La soțul meu te referi, domnul meu?”, m-a întrebat ea. „Mă refer

¹ Scil. Sfânta Sofia.

VI

Despre săracul care se ruga în biserică din cartierul Halcopratia¹

1. Un bărbat, secretar [la palatul] imperial²,
ne-a povestit următoarele:

Când m-am dus într-o vineri seara la biserica Preasfintei Născătoare de Dumnezeu din cartierul Halcopratia pentru a lua parte la Privegherea de acolo, în zori, așa cum stăteam acolo și cântam, am văzut un sărac, care se ruga cu

¹ Biserica aceasta (ὁ ναός τῶν Χαλκοπρατείων) rămâne cea mai importantă bazilică din Constantinopol, după aceea a Vlahernelor, închinată Maicii Domnului; era situată într-unul din cele mai importante cartiere ale capitalei imperiului, acolo unde se afla și piața negustorilor și meșteșugarilor atâr-mari (nu departe de complexul arhitectonic de la Sfânta Sofia – în prezent, zona Zeynep Sultan Camii), cartier atestat încă din vremea lui Constantin cel Mare, când meșteșugarii erau cu precădere evrei. A funcționat ca paraclis al Sfintei Sofia aici aflându-se depuse Brăul Maicii Domnului și o părtică din Acoperământul ei.

² Νοτάριος – secretar personal fie în serviciul imperial, fie în cel bisericesc.

la omul care locuiește aici – nu știu dacă este [sau nu] bărbatul tău.” „Nu locuiește nimeni altcineva aici”, îmi răspunse, „numai eu și soțul meu, care s-a dus în Forul [Imperial] să-și vândă marfa, căci este cizmar. De ce-l cauți, domnul meu?” Eu, slujindu-mă de motivul oferit de ea, i-am spus că vreau să comand niște încălțări. „Dacă vrei să-l aștepți până se întoarce, are să-ți facă orice îi vei porunci.” Am scos însă un *tremissis*¹ și i l-am dat, zicând: „Mergi și cumpără de-ale gurii ca să ne ospătam aici!” „Domnul meu”, a spus ea, „vrei să te ospătezi aici, în locul acesta plin de murdărie și de miros urât, în sărăcăcioasa noastră odaie?” „Nu iau în seamă”, i-am zis eu, „casa mea e departe și mi-e greu să plec ca apoi să mă întorc.” A mers așadar și a cumpărat cele poruncite.

3. Peste puțin s-a întors și soțul ei și, aflându-mă acolo, m-a întrebat, după ce s-a închinat înaintea mea: „Ce s-a întâmplat, domnul meu?” „Am venit”, i-am spus, „să comand niște încălțări pentru oamenii mei.” „Eu, domnul meu”, mi-a zis el, „nu sunt un meșter așa de priceput, care să-ți facă o lucrare pe placul tău”, dar eu i-am

¹ Monedă romană valorând o treime dintr-un *solidus* (a 72-a parte dintr-o uncie [1 uncie = 328,9 g aur]).

răspuns: „Vreau să faci tu [încălțările] pentru oamenii mei, indiferent cum vor ieși. Mai întâi însă să luăm masa, apoi ne vom înțelege.” „Cum e cu puțință, domnul meu, să iei masa sub acest biet acoperiș?”, m-a întrebat el, și eu i-am răspuns: „Asta nu este important, căci casa mea e departe și astăzi vreau să mănânc aici.” După ce am prânzit împreună cu el și cu soția sa și ne-am ridicat de la masă, m-am adresat ei: „Lasă-ne singuri o clipă; am de discutat ceva cu soțul tău aparte.”

4. După ce a ieșit soția sa, i-am spus lui: „Sâm-bătă am fost la Privegherea de la biserica Prea-sfintei Născătoare de Dumnezeu din Halcopratia, unde te-am văzut rugându-te cu multă osârdie; apoi, la cântatul cocoșilor, ai ieșit din lăcaș, iar eu am venit după tine, urmărindu-te; când ai ajuns în fața porților sfintei biserici Ioan Evangelistul și Teologul, te-am văzut cum ai făcut trei mătânii și cum porțile s-au deschis de la sine și ai intrat; iar la ieșire, cum s-au închis iarăși. Văzând acestea, am înțeles că ești robul lui Dumnezeu. Dacă te temi de Domnul, nu-mi ascunde virtuțile tale, ca să le iubesc și eu și să le împlinesc, spre a primi iertarea păcatelor mele celor fără de

număr." La auzul acestora, a roșit și, adâncindu-se în gânduri, mi-a răspuns: „Domnul meu, eu sunt străin de toată virtutea; dar pentru că m-ai silit să-ți mărturisesc faptele mele, cu ajutorul lui Dumnezeu, n-o să-ți ascund nimic; însă, în numele Domnului, să nu spui nimănui nimic despre mine, înainte ca Dumnezeu să mă ia de pe pământ. După cum vezi, sunt cizmar și tot câștigul îl împart în trei: o parte pentru nevoile noastre, alta pentru frații noștri sărmani și a treia – pentru cumpărarea materialelor folosite în meseriei mele. Postim în fiecare zi până seara și eu și roaba ta, cu pâine și apă și în rugăciune toată noaptea; astăzi se împlinesc douăzeci și șapte de ani de când ne-am căsătorit și Domnul Dumnezeu ne-a păzit în feciorie.” La aflarea acestora, am dat slavă lui Dumnezeu și nu am îndrăznit să fac cunoscute aceste lucruri decât după moartea sa, spre folosul celor ce le vor asculta.

VII

Despre preotul oprit de la săvârșirea celor preotești de către episcopul său

Un oarecare preot a fost oprit de către episcopul său de la săvârșirea celor preotești¹; privind acest canon, s-a întâmplat că a mers în alt oraș, cu niște treburi. La puțin timp după plecarea lui, iată că episcopul și-a aflat sfârșitul. Pentru că era încă sub pedeapsa canonică², cuprins de multă întristare și mâhnire, nu știa ce să facă. Mergând la Constantinopol, s-a înfățișat arhiepiscopului și cu îndrăzneală i-a povestit totul.

¹ Scil. caterisit.

² În original „afuriseniei”, însă termenul nu este folosit în sens general și riguros canonic, întrucât în situația în care preotul este pedepsit o dată cu caterisirea, nu mai poate fi pedepsit și cu „afurisirea”, dat fiind că, în acord cu can. XXV apostolic, un păcat nu se poate pedepsi de două ori, caterisirea și afurisenia nefiind identice (*n. trad.*).

Iar acesta îi spuse: „Mărturisește-mi care ți-a fost greșeala, iar, dacă episcopul tău te-a pedepsit neîntemeiat, eu îți voi dezlega epitimia.” „M-a trimis cu o treabă, stăpâne”, îi răspunse acela, „dar a fost peste puterile mele s-o duc la capăt; mâniindu-se atunci pe mine, m-a pedepsit canonic și m-a oprit de la săvârșirea celor preotești.” Arhiepiscopul îi zise: „Dacă greșeala ta e așa cum spui, nu e deloc gravă, iar episcopul tău neîntemeiat te-a pedepsit canonic; și dacă lucrurile stau așa cum cred eu, nu e potrivit ca unul să lege și altul să dezlege; ci, după cum Domnul va voi, se vor rânduî și cele ale tale.” Luându-l, așadar, arhiepiscopul pe preot, s-au dus la o mănăstire și le-a spus egumenului și fraților: „Acestui om i s-au întâmplat toate acestea, rogu-vă, pentru Domnul, sfințiți părinți, fiți-i alături în această săptămână în post, priveghere și rugăciune; poate că Domnul va milui pentru sfintele voastre rugăciuni pe preotul acesta dat neîntemeiat pedepsirii canonice.” „Pentru sfinția ta”, i-au răspuns aceia, „vom face cum poruncești.” La o săptămână, după ce arhiepiscopul dimpreună cu preotul au rămas acolo, postind și rugându-se cu inimă zdrobită, s-a arătat stând dimpreună cu părinții și cântând la slujba de dimineată

a doxologiei și episcopul care l-a supus pedepsei canonice pe preot. Văzându-l, așadar, pe acesta arhiepiscopul, i-a spus preotului: „Știi cine este cel de acolo?”, la care el i-a răspuns: „Da, stăpâne, este episcopul meu”. „Du-te”, i-a zis [arhiepiscopul], „aruncă-te la picioarele lui și cere-i iertare.” Deîndată ce preotul a mers și a căzut cu fața la pământ, zicând: „Dă-mi pentru Domnul iertarea”, acela i-a răspuns de trei ori: „Dumnezeu să te ierte; Dumnezeu să te ierte; Dumnezeu să te ierte!” Și cu acestea, s-a făcut nevăzut. Văzând deci arhiepiscopul și părinții semnul arătat, au dat slavă lui Dumnezeu, Cel Ce face „lucruri mari și nepătrunse, lucruri minunate și fără număr.”¹

¹ Iov 5, 9.

VIII

Despre preotul căzut în desfrânare

1. Un oarecare preot din Constantinopol a căzut prin lucrarea diavolului în desfrânare; gândindu-se, după zile, la greșeala sa și cuge- tând la ceasul cel înfricoșător al morții și la ziua Judecății, se tânguia, zicând: „Vai mie, ticălosu- lui, celui ce mi-am pângărit sufletul și trupul! Ce voi face ca să am parte de iertarea celor săvârșite de mine?” Însă Bunul și Iubitorul de oameni Dumnezeu, nevrând să piară cineva¹, i-a sădit în inimă dorul de a merge în Muntele Olimp și de a-și mărturisi unui părinte greșelile. Așadar, cum a ajuns, a aflat un bătrân sfânt, căruia i-a mărturisit toate greșelile săvârșite în viața sa, încredințându-i și păcatul desfrânării. Iar bătrâ- nul [i-a zis]: „Fiule, după ce ai căzut într-un ase-

¹ II Pt. 3, 9.

menea păcat atât de greu, ai îndrăznit să mai slujești?” „Da, sfinte părinte, am făcut aceea- ta, călcându-mi conștiința însăși.” Atunci bătrâ- nul [a continuat]: „Să știi, fiule, că, dacă un pre- ot cade în păcatul acesta, altă vindecare nu are decât să se îndepărteze de dumnezeiasca Litur- ghie și prin pocăință adevărată să alerge la Iubi- torul de oameni Dumnezeu. Iar dacă se va încu- meta, în urma căderii, să slujească, după părerea mea, nu poate avea parte de iertare.” „Părinte, nu este oare pocăință, ci trebuie să-mi pierd ori- ce nădejde?”, a spus preotul, la care bătrânul [a răspuns]: „Iartă-mă, pentru Domnul, fiule, dar cine sunt eu să ascult asemenea lucruri ca să le judec și să arăt discernământ duhovnicesc? Măcar de-aș putea ajunge să-mi plâng păcate- le.” La auzul acestora preotul, făcându-i meta- nie, a plecat mâhnit.

2. Pe când cobora [de pe Muntele Olimp], s-a întâlnit cu avvă Petru care, văzându-l mâr- nit, l-a întrebat: „Ce-i cu tine, fiule?” „M-am dus”, a răspuns el, „la un duhovnic, cinstite părinte, și, luând îndrăzneală spre a-i mărturi- si acestuia gândurile, m-a adus la deznădejde.” „Socotesc că nu există păcat”, i-a spus acestuia

minunatul Petru, „care să biruiască iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Vino cu mine la chilie și încredințează-mi cele ale tale, și Dumnezeu, după a Sa voie, te va rândui.” Îndată ce au ajuns la chilie, i-a mărturisit acestuia păcatul desfrânării. „Bine ți-a grăit ție sfântul bătrân”, i-a răspuns atunci avvă [Petru], „că greu și de neiertat este păcatul acesta pentru preot. Într-adevăr, dar de vreme ce s-a petrecut, ce să facem? De acum tu să nu mai slujești și, tunzându-te, să îmbraci haina monahilor și pocăiește-te sincer; nădăjduim în bunătatea Domnului nostru Iisus Hristos că are să facă milă cu tine, așa cum face cu toți cei ce se pocăiesc.” La auzul acestora preotul a căzut la picioarele sale, zicând: „Pentru că Dumnezeu m-a trimis în mâinile tale sfinte, nu voi mai pleca de la tine.” Văzându-i așadar bătrânul lacrimile și cugetul zdrobit, i-a spus: „Dacă-ți va fi de ajuns, fiul meu, să fii cu mine, nu te alung; că a spus Domnul, cum și tu cunoști, că «pe cel ce vine la Mine nu-l voi scoate afară».¹” Astfel, după câteva zile, după ce l-a catehizat și l-a tuns, l-a îmbrăcat în sfânta haină a monahilor și a rămas cu el în pocăință, postiri și lacrimi, căutând împăcarea cu Dumnezeu.

¹ *In.* 6, 37.

3. Avea bătrânul un beci și, după o vreme, cel altădată preot îi ceru să-i poruncească a se sălășlui acolo. Acesta a făcut după cererea lui și i-a dat pivnița. Și, ducându-se el singur, a făcut un lanț și un capăt l-a legat de gâtul său, iar pe celălalt l-a prins de peretele beciului. Trecând deci trei zile fără a veni la bătrânul, s-a dus bătrânul la el și, văzându-l legat în lanț, îi zise: „Ce-ai făcut, fiule, cum o să ieși de aici pentru nevoile trupului tău, legat astfel?” „Părinte sfinte”, i-a răspuns, „eu m-am desfătat de mirosul de mosc, tămâie și de multe alte arome; se cuvine, așadar, să-mi fac aici nevoile trupului, legat fiind, ca, așa cum m-am desfătat de bunele miresme, să mă desfăt și de duhoarea ce iese dinlăuntrul meu; și așa cum Dumnezeu o va povățui pe sfințenia ta, la două sau trei zile îmi vei aduce puțină pâine și apă pentru nevoile cele firești.” Înduplecat bătrânul în fața cererii sale, la două sau trei zile îi aducea pâinea pe care acesta o mânca, udând-o cu lacrimile sale. Pe când el stăruia într-o asemenea pocăință sinceră vreme de trei ani, bătrânul a fost înștiințat de Dumnezeu printr-o vedenie că metania i-a fost primită și că avea să se mute în curând din viața aceasta. Când bătrânul coborî [în beci] și se apropie de el ca să-l dezlege,

zicându-i că „Ți s-a apropiat sfârșitul”, el îl rugă să nu fie dezlegat, dorind să-și aște sfârșitul în chipul acesta. Atunci bătrânul îi spuse: „Nu, fiule, așa ceva nu îngădui”; dezlegându-l, așadar, și poruncindu-i să facă rugăciunea [rânduia], și-a dat Domnului duhul cu rugăciunea pe buze.

IX

Despre cei trei monahi căzuți prizonieri în Africa

1. În părțile Calavriei¹ se află o mică mănăstire în care sălășluiesc cuvioși și îmbunătățiți monahi. Unul, așadar, dintre ei s-a întâmplat să aște un copil vândut [ca rob], pe care l-a [răs]cumpărat și l-a crescut cu grijă, învățându-l carte, cu gândul ca mai apoi să-l tundă și să-l îmbrace în haina monahală. Într-una din zile, trei monahi s-au gândit să se ducă la pescuit pe mare și, în timp ce coborau spre țărm, l-au luat cu ei și pe copil; cum au ajuns pe mare, au fost luați prizonieri de niște sarazini pe care i-au întâlnit în drumul lor

¹ Probabil se referă la zona cu același nume din partea de sud a Italiei (în Antichitate fiind cunoscută sub mai multe nume: Messapia, Iapygia și mai apoi Salentia), supranumită și „Grecia Magna” și la perioada când arabii cuceriseră Sicilia, când pirateria arabă și comerțul cu robi erau în floare.

pe când aceștia veneau cu corabia din Africa. La aflarea veștii, egumenul și părinții mănăstirii nu puțin s-au întristat, mai ales [monahul] care [răs] cumpărase copilul. După câteva zile, egumenul le-a spus monahilor: „Nu e drept, părinților, să-i uităm pe frații noștri în robie, în slujba celor bari și necredincioși; acela dintre voi care are râvnă, să se ducă la cei milostivi și iubitori de creștini și să ceară milostenie; poate că Domnul va face să se adune puțin aur și se va putea izbăvi măcar unul dintre frații noștri.” „Cu sfintele tale rugăciuni”, a răspuns la acestea cel ce răscumpărase copilul, „voi merge eu, părinte, și voi cere milostenie și, dacă Domnul va binecuvânta să adun câte ceva, mă voi duce în Africa să-i caut pe frații noștri duhovnicești.” Astfel, îndată ce a ieșit din mănăstire, i-a cercetat pe cei cu frică de Dumnezeu, care lucrează spre folosul propriu-lui suflet prin milostenii și, adunând de pe aici și de pe dincolo o sută de monede, a pornit spre Africa.

2. Cum mergea, așadar, prin mijlocul pieței, întâlnește copilul [pe care-l răscumpărase]; și îmbrățișându-l numaidecât, îl întreabă cu lacrimi: „O, fiule, ce se întâmplă cu tine?” „Un om, vrăjmaș

al lui Dumnezeu”, a răspuns el, „m-a cumpărat, cinstite părinte, și în toată ziua mă pedepsește căutând să mă pângărească, dar nădăjduiesc în Dumnezeu și în sfintele tale rugăciuni că n-o să izbutească, nici dacă va trebui să mor.” Așadar, cum vorbea cu monahul, fostul său stăpân, iată că sarazinul, stăpânul lui de acum, veni și, cum îi văzu stând de vorbă, îl ocări pe monah și își întinse mâna ca să-l palmuiască, dar numaidecât mâna i-a rămas uscată și nemișcată. Când a venit un alt sarazin, care a încercat să facă la fel, și a lui dreaptă a încremenit. La vederea semnelor petrecut, ceilalți sarazini l-au luat cu de-a sila pe monah și l-au dus la căpetenia lor pe care în dialectul lor o numesc „umirmnis”, zicându-i: „Monahul acesta este mag și prin magia lui le-a uscat mâinile celor ce voiau să-l lovească.” La auzul acestora bătrânii, împodobiți cu bărbi lungi și cu pricepere, care fac parte din divanul lui „umirmnis” și sunt numiți „martorii cei de pe urmă”, au răspuns: „Dacă e mag, nu va putea vindeca mâinile uscate; iar dacă va face rugăciune înaintea noastră și se vor vindeca, vom cunoaște că este robul lui Dumnezeu.” Cu aceste cuvinte, l-au îndemnat pe monah să facă rugăciune, iar el, cu genunchii plecați și cu

măinile întinse la cer, a spus: „Doamne, lisuse Hristoase, Cel Care ai făcut în lume minuni mari și înfricoșătoare, Care ai înviat morți și ai vindecat leproși și le-ai dat orbilor vederea, ai tămăduit mâinile cele uscate, dă ascultare mie, păcătosului și nevrednicului Tău rob, și lecuiește mâinile uscate ale acestora.” După ce a zis acestea și a pecetluit cu semnul cinstitei Cruci dreapta lor, le-a redat sănătatea.

3. De îndată ce barbarii au văzut semnul săvârșit, s-au înspăimântat, zicând: „Cu adevărat, monahul acesta este rob al lui Dumnezeu!” Chemându-l atunci „umirmnis”-ul, l-a întrebat: „Ce cauți și de ce ai venit aici, o, călugăre?”, iar [el i-a răspuns]: „Trei monahi din mănăstirea mea dimpreună cu un copil au fost luați captivi și am venit să-i caut, cu nădejdea că, într-adevăr, dacă vă veți milostivi, o să ni-i dați înapoi.” Atunci „umirmnis”-ul l-a întrebat: „Ai auzul pentru a plăti și a-i răscumpăra?”, iar monahul a răspuns: „Am cu mine o sută de monede adunate de la iubitorii de Hristos. Dacă vă veți îndura, după ce veți lua banii aceștia, ni-i veți da înapoi pe captivi.” „Umirmnis”-ul [i-a spus]: „Călugăre, fiindcă ni s-a adevărit că ești rob al lui Dum-

nezeu, ți-i vom da înapoi pe cei trei monahi și pe copil în dar, pentru ca în rugăciunile tale cele către Dumnezeu să ne pomenești și pe noi. Iar cu cele o sută de monede pe care le ai poți răscumpăra alți robi.” După aceea „umirmnis”-ul a dat poruncă să-i aducă pe cei trei monahi și pe copil și i-a încredințat călugărului. Apoi, după ce a mulțumit și a urât căpeteniei [cele de cuviință], luându-i cu sine, a plecat. Cu cele o sută de monede a răscumpărat și alți robi și, înfățișându-se din nou căpeteniei, i-a spus: „După porunca ta, i-am răscumpărat pe robi. Dar cum o să-i scot de aici, de vreme ce nici corabie, nici cele trebuincioase nu am?” „Voi face și aceasta”, i-a răspuns, „pentru a ta binecuvântare.” Atunci, după ce a poruncit să se pregătească o corabie cu numele de „monérion”¹ și a încărcat-o cu toate cele trebuincioase călătoriei, l-a chemat pe cel căruia i-a încredințat corabia și i-a spus în taină: „Să îi iei pe monahi și pe robi și să-i duci unde vor voi. Dar fii cu luare aminte la purtarea atât a sara- zinilor, cât și a monahului care a făcut minunea vindecării mâinilor uscate ca, la întoarcere, să ne aduci la cunoștință dacă este cu adevărat rob al lui Dumnezeu.” La auzul acestora sarazinul s-a

¹ Probabil o barcă cu vâsle și o singură velă (*n. trad.*).

retras și, după ce i-a adunat pe ceilalți sarazini, care urmau să chivernisească corabia și să vâslească, a plecat pe mare dimpreună cu monahii și cu robii.

4. Odată plecați din Africa, în timp ce pluteau pe mare, sarazinii se mirau văzându-l pe monah cum postește în fiecare zi și se roagă, grăindu-le celorlalți monahi cuvinte mântuitoare; așa au ajuns pe o insulă lipsită cu totul de apă, și, pentru că vântul sufla împotriva lor, au zăbovit acolo vreme de multe zile. După ce li s-a terminat apa de băut, pe care o aduseseră de pe corabie cu ei în vase, trei-patru zile au suferit de sete. Văzând monahul că toți se află în primejdie mare din pricina setei, le-a spus: „Mergeți, umpleți toate vasele de lut cu apă din mare și aduceți-le la mine.” După ce le-au umplut și le-au adus la el, plecându-și genunchii, s-a rugat: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiule și Cuvântul lui Dumnezeu, Care prin prorocul Tău Elisei ai îndulcit apele cele amare și iarăși, la venirea Ta în trup, ai prefăcut apa în vin, Tu Însuși și acum îndulcește apa aceasta, ca bând-o cei dimpreună cu mine, credincioși și necredincioși, să se minuneze, măbind puterea Ta, și să slăvească

numele Tău cel înfricoșat și sfânt, dimpreună cu părintele Tău Cel fără de început și cu Bunul și de-Viață-făcătorul Tău Duh.” Rugându-se așa, a făcut semnul Crucii asupra vaselor pline cu apă de mare care numaidecât s-au prefăcut în apă dulce. După ce au băut, așadar, cu toții, și prizonierii și sarazinii, slăvindu-L pe Dumnezeu, au mai zăbovit acolo câteva zile.

5. Când li s-a sfârșit și apa aceasta, cu vânturile încă potrivnice, au venit din nou la monah cu toții, cerându-i să miluiască pe cei aflați în primejdie din pricina însetării. După ce ei au umplut din nou, la porunca lui, vasele de lut cu apă de mare și după ce monahul s-a rugat din nou și a pecetluit vasele cu semnul Crucii, apa s-a îndulcit. Cuprinși de uimire, sarazinii, care îl priveau ca pe un înger al lui Dumnezeu, fiindcă începu să sufle un vânt prielnic, au plecat de pe insulă și i-au dus pe monahi și pe robii acasă. La întoarcere în Africa, i-au adus căpeteniei la cunoștință toate cele văzute, iar el, minunându-se și lovindu-se peste față, la auzul unor astfel de lucruri, a spus: „Ce-am făcut de am lăsat un asemenea om, pe care Dumnezeu l-a trimis în mâinile mele, și nu l-am ținut aici ca să văd minunile săvârșite

prin el?" Întocmind aşadar neîntârziat o scrisoare, i-a trimis-o monahului, cu rugămintea de a veni la dânsul şi cu făgăduinţa de a elibera şi alţi robi, oricâţi va voi, pe care îi va dăruia lui. Pri-mind scrisoarea, monahul a spus: „Când a trebuit să plec din mănăstire, am făcut-o de nevoie, spre a-i milui pe fraţii mei duhovniceşti care fuseseră înrobiţi. De acum înainte însă Domnul nu-mi va îngădui a ieşi din mănăstire până la ceasul morţii mele. Iar «umirmnis», dacă îşi va aduce aminte să facă vreun bine de dragul sufletului său, să-l ducă la împlinire şi să slobozească oricâţi robi va voi, dar să nu aibă nădejde că mă va mai vedea." După ce trimişii sarazini-lor s-au întors fără nimic şi i-au adus [căpeteni-ei] la cunoştinţă cuvintele bătrânului, şi sarazini şi „umirmnis"-ul au fost cuprinşi de uimire cu toţii, din pricina vieţii sale virtuoaase, cu toate că nu erau în stare să-şi păărăsească răţaci-rea spre a veni la credinţa cea adevărată şi mai presus de îndoială a creştinilor, fiind prinşi de vii şi aserviţi voii diavolului. Totuşi, n-a fost cu putinţă să nu se minuneze, miraţi din pricina îndrăznelii de care bătrânul dăduse dovadă înaintea lui Dumnezeu.

X

Despre copilul care a avut la Sfântul Botez o vedere minunată

În zilele împăraţilor Leon şi Alexandru, un bărbat de vază din Peloponez a cumpărat un copil, de neam scît, şi l-a dat preotului, slujitor în paradisul din casa sa, spre a-l educa şi a-l învăţa carte şi cele bisericeşti. Când copilul, care învăţase să-l ajute pe preot la cele de trebuinţă, a împlinit 12 ani, îl întrebă stăpânul său dacă scîtii, din care se trăgea, sunt creştini, iar el răspunse: „Nu, domnul meu; nu sunt creştini şi, după cum bănuiesc, nici eu nu sunt botezat." „Şi cum te împărăteşti", îl întrebă stăpânul, „de vreme ce nu eşti botezat? Căci, socotind că eşti creştin, nu l-am oprit niciodată pe preot a te împărăţi cu Trupul şi Sânge-

le de viață-făcătoare ale Domnului nostru Iisus Hristos." „Eu, domnul meu", răspunse copilul, „fiindcă eram neștiutor, văzându-i pe ceilalți copii cum se împărtășeau, mă împărtășeam și eu." Atunci stăpânul, chemându-l pe preot, îi porunci să-l boteze pe copil. După botez așadar și după săvârșirea dumnezeieștii mistagogii¹, la sfârșitul ei, copilul, ținând în mâini lumânarea [de la botez], veni la stăpânul său, care îi spusese: „Mergi și cheamă-l pe cel ce te-a botezat."

Mergând copilul la biserică, l-a aflat pe preot încă privind dumnezeieștile Daruri și, întorcându-se, îi zise stăpânului: „Nu este [acolo] cel ce m-a botezat, stăpâne", iar el, mirându-se că preotul a plecat atât de grabnic de la biserică, îi porunci din nou copilului: „Așa cum ți-am spus, cheamă-l pe cel ce te-a botezat." Îndată ce a plecat copilul și l-a văzut pe preot, s-a întors, spunând: „Cel ce m-a botezat nu este acolo." Uimit de acest lucru, stăpânul a trimis un alt copil să-l cheme pe preot care, aflat de copil potrivit Darurile, a venit numaidecât, după poruncă, la stăpânul său care, cum l-a zărit, i-a spus copilului botezat: „Nu ți-am poruncit eu «cheamă-l pe cel ce te-a botezat»? , și nu mi-ai răspuns la

¹ Scil. dumnezeiasca Liturghie.

întoarcere că «Cel ce m-a botezat nu este acolo»? Așadar, cine-i acesta?" Atunci copilul i-a răspuns: „Nu acesta este cel ce m-a botezat pe mine, stăpâne; că cel ce m-a botezat avea chipul strălucind asemenea fulgerului și tot el a săvârșit și dumnezeiasca mistagogie; și, în timp ce slujea acel Luceafăr, preotul aici de față stătea afară gol, legat de gât și de mâini cu lanțuri, ținut de doi bărbați întunecați asemenea etiopienilor, înfricoșători și urât mirositori. Și, după ce a săvârșit acela cu chipul precum soarele dumnezeiasca Liturghie, în timp ce încă se mai afla în biserică, am venit la tine, stăpânul meu, și, întorcându-mă, fiindcă m-ai trimis să-l chem, nu l-am mai aflat."

La auzul acestora, stăpânul, nedumerit și zguduit de frică din pricina unor astfel de cuvinte, luându-l de mână pe preot, a intrat în cubiculum-ul său și l-a întrebat: „Ce sunt cele pe care le grăiește copilul, omule?" , iar preotul, căzând la picioarele stăpânului cu lacrimi, a răspuns: „Întrucât Domnul a dat pe față cele ale mele, nu le voi ascunde pe acestea de stăpânul meu; eu, stăpâne, pe când mă aflam în patria mea, biruit fiind de diavolul, vrăjmașul sufletelor noastre, am căzut în păcat de moarte. La aflarea acestor-

ra, episcopul meu mi-a dat ca epitimie să nu mai săvârșesc cele ale preoților. Fiindcă eram sărac și nu puteam fără preoție să-mi câștig traiul, am plecat din patria mea și am venit aici. Întrucât te-ai milostivit și te-ai îndurat, stăpâne al meu, de băjenia și de sărăcia mea lucie, m-ai luat ca slujitor la sfânt locașul tău; iar eu, ticălosul, călcându-mi pe conștiință și nesocotind judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu și pedepsele cele veșnice și înfricoșătoare, am slujit până astăzi. Dar, pentru că Dumnezeu a dat pe față cele ale mele, din clipa de acum nu mai sunt vrednic să mă arăt înaintea ta, domnul meu." La aceea, stăpânul i-a răspuns: "O, omule, ți-ar fi fost mai de folos să fi trăit în lipsuri decât să-ți calci de dragul vieții acesteia trecătoare pe conștiință și să-ți dai morții sufletul, îndrăznind a te atinge de Tainele cele înfricoșătoare și preasfinte; și dacă spre acestea până și îngerii, după cuvântul apostolului, abia dacă «doresc să privească»¹, cum tu, nevrednic fiind, te-ai încumetat a te atinge de ele? Însă, pentru că avem un Dumnezeu iubitor de oameni, Care primește pe cel ce vine la El cu pocăință sinceră, retrage-te la mănăstire și pocăiește-te din toată inima pen-

¹ 1 Pt. 1, 12.

tru tot restul vieții tale; că milostiv îți va fi ție Domnul chiar și pentru un asemenea păcat; că, după a mea socotință, nu este ceva mai rău decât atunci când un preot nevrednic cutează a săvârși dumnezeieștile Taine"; și, cu aceste cuvinte, i-a îngăduit să plece.

cel ce vrea să-și afle isihia trebuie să fie dascăl, nu să aibă nevoie de alte învățăminte. Tu ce spui așadar? Oare tu, care nu ai ajuns încă la această măsură, ceri de la mine, smeritul, a-ți îngădui să te sălășluiești în peșteră singur? Dar, după câte se pare, tu încă nu cunoști meșteșugurile felurite ale diavolului. Că mult mai bine este a le sluiji aici fraților, a avea parte de rugăciunile lor și dimpreună cu ei la ceasurile convenite a aduce slavă și cântare Stăpânului a toate decât a fi singur, sub loviturile gândurilor necurate. Au oare nu ai auzit de la dumnezeiescul Ioan, alcătuito-
rul *Scării*, care spune că: «Vai celui singur, de va cădea în lenevie și trândăvie, că nu e nimeni dintre oameni ca să-l ridice»? «Că unde sunt doi sau trei, adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor»¹. Cu toate că egumenul i-a vorbit despre toate acestea, nu l-a putut îndupleca să renunțe la gândul acesta stricător de suflet. Când a văzut așadar că a rămas neabătut în hotărârea lui și că stăruia în cererea sa de a se sălășlui în peșteră, i-a îngăduit să facă ce dorea. Prin urmare, cu rugăciunile părinților, a intrat în peșteră. La vremea mesei un frate îi aducea de mâncare, iar el, având un coș, legat cu o frânghie, îl cobora și astfel lua [cele aduse].

¹ Mt. 18, 20.

XI

Despre monahul din peșteră

1. Un monah cuvios pe nume Grigorie mi-a povestit [următoarele]:

Cuprins de dorința fierbinte de a merge la Ierusalim și de a mă închina la biserica Învierii Domnului nostru și la toate Locurile Sfinte de acolo și umblând [încoace și încolo], am ajuns într-un loc, în care se afla o prăpastie adâncă, iar acolo o peșteră. În josul prăpastiei se afla o mănăstire și cei din mănăstirea aceea mi-au spus că în urmă cu ceva timp unul dintre frații noștri a avut dorința de se sălășlui în peștera aflată în prăpastie și i-a cerut egumenului [binecuvântarea] aceasta. [Egumenul] având darul discernământului duhovnicesc, îi spuse: „O, fiule, cum o să sălășluiești singur în peșteră? Oare patimile trupești și sufletești ți le-ai supus cugetului? Că

2. Și cum se afla monahul în peșteră, diavolul, care pururea luptă împotriva tuturor celor ce vor să trăiască după Dumnezeu, nu înceta să-l tulbure cu gânduri viclene noaptea și ziua. După câteva zile, prefăcându-se într-un înger al luminii¹, i se arătă, zicându-i: „Să știi că pentru conștiința ta curată și viața înaltă și la măsura îngerilor m-a trimis Domnul să slujesc sfințeniei tale.” Iar monahul îi răspunse: „Ce bine am făcut ca îngerii să-mi slujească mie?” „Toate câte ai făcut”, [a continuat potrivnicul] „sunt mari și înalte, că ai părăsit toate desfătărilor lumii, te-ai făcut monah și în postiri, privegheri și rugăciuni ai petrecut și, iarăși, părăsind mănăstirea, te-ai sălășluit aici; cum să nu slujească îngerii cinstitei tale fețe?” Cu asemenea cuvinte dracul cel stricator de suflete l-a făcut să se îngâmfe și, conducându-l la mândrie, i se arăta acestuia în fiecare zi.

3. Într-una din zile, un om căruia tâlharii îi prădaseră casa se porni să vină la monahul [nos-tru]; de îndată ce demonul cel necurat l-a văzut venind, i s-a arătat [monahului] ca înger al luminii și, amăgindu-l, îi zise: „Acestui om, care vine la tine, casa i-a fost prădată de hoți, iar lucrurile

¹Cf. II Cor. 11, 14.

furate sunt cutare și cutare și se află în locul acela. Spune-i, așadar, să meargă și să le ia.” Când omul veni și i se închină de jos, [fără a urca] la peșteră, monahul îi grăi de sus: „Bine-ai venit, frate; știu că necazul a venit peste tine, dar să nu-ți fie spre întristare. Căci hoții ți-au călcat casa și ți-au luat cutare lucruri, pe care le-au ascuns în locul acela. Așadar, dacă te vei duce acolo, le vei afla pe toate; și să te rogi pentru mine.” Aceia, de îndată ce a auzit, uimit și minunându-se, a mers [acolo], a aflat toate cele furate și a dus în toate împrejurimile vestea că monahul sălășluit în peșteră a ajuns proroc, așa că o mulțime nenumărată de bărbați și femei a început să vină în grabă la el. Și se minunau de cele ce auzeau de la el, căci, avându-l în sine pe diavolul, spunea fiecăruia cele ce i se întâmplaseră, iar de multe ori chiar și cele viitoare.

4. Iar egumenul și monahii la auzul acestora se minunau cum în scurt timp acesta a ajuns la măsura de a spune cele ce se întâmplă sau chiar și cele viitoare. Astfel, acestui sârman, amăgit fiind nu pentru puțină vreme, în luna dinaintea Înălțării Domnului nostru Iisus Hristos, i se arătă acel demon spurcat și îi spuse: „Să știi, cinstite

părinte, că pentru viețuirea ta neprihănită și asemenia îngerilor vor veni la tine și alți îngeri spre a te înălța așa cu trupul la ceruri, ca să vezi acolo frumusețile cele ascunse dimpreună cu toți îngerii." Și, odată cu aceste cuvinte, demonul cel necurat s-a făcut nevăzut. Însă iubitorul de oameni și milostivul Dumnezeu, Care nu voiește pierderea nimănui, i-a sădit în inimă gândul de a mărturisi egumenului toate acestea. Când fratele care obișnuia să-i aducă cele de trebuință sosi, i-a zis, aplecându-se de sus: „Frate, să-i spui egumenului să vină aici.” Iar el, îndată ce s-a dus, a spus egumenului, care, lăsându-și deoparte treburile, veni numaidecât, cu o scară urcă la monahul nostru și îl întreabă: „Din ce pricină ai dorit să urc aici sus?”, iar [monahul îi răspunde]: „Ce-ți voi da ție, părinte, pentru tot binele făcut mie, nevrednicului?” La întrebarea egumenului: „Ce bine ți-am făcut?”, el a răspuns: „Da, părinte, multe, înalte și mari lucruri: prin tine m-am învrednicit a îmbrăca sfânta și îngereasca schimă monahală; prin tine am ajuns a sălășlui în peștera aceasta; prin tine m-am învrednicit până și de vederea îngerilor și de vorbirea dimpreună cu ei; prin tine m-am învrednicit și de harisma vederii cu duhul și a prorociei”; la auzul acestor-

ra, egumenul îi zise, cuprins de uimire: „Sărmana, tu ai ajuns a vedea îngeri? Tu te-ai învrednicit de harisma vederii duhovnicești? Vai ție, că ești vrednic de milă; oare nu ți-am spus eu să nu vii aici sus în peșteră pentru că vei fi dus în rătăcire de către demonii cei necurați?” La vorbele egumenului, monahul răspunde: „Nu vorbi așa, cinstite părinte; pentru rugăciunile tale eu am vederea îngerilor, iar în ziua Înălțării [Domnului] urmează să mă ridic și eu la Ceruri cu trupul acesta, și să știe sfinția ta că, după ce mă voi înălța eu, voiesc să cer de la Domnul nostru Iisus Hristos să te înalte îngerii la cer și pe tine, ca să fii dimpreună cu mine într-o slava aceea.”

5. Auzind egumenul unele ca acestea, se lovi peste față și spuse: „Te-ai îndrăcit, nefericite? Ți-ai ieșit din minți? Dacă tot am urcat aici sus, nu voi coborî înapoi, ci voi sta să aștept aici până voi vedea ce se va petrece cu tine; însă, pentru că eu nu voi avea cum să-i văd pe îngerii cei spurcați și necurați, despre care vorbești, tu, când îi vei vedea venind, să mă înștiințezi.” Atunci, aplecându-se, porunci celor [de jos] să ia scara [pe care urcase acolo] și rămase în peșteră dimpreună cu rătăcitul, în post și rugăciune, citind neîn-

cetat la *Psaltire*. Când sosi ziua, în care nădăjduia, în amăgirea sa, să se înalțe la Ceruri, îi văzu pe demonii care veneau și spuse: „Părinte, au venit.” Atunci egumenul, apucându-l strâns cu brațele, începu să strige cu glas puternic: „Doamne, lisuse Hristoase, Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu, ajută-i robului Tău rătăcit și nu îngădui să fie luat în stăpânire de duhurile cele necurate!” În timp ce el zicea acestea, demonii îl trăgeau pe cel rătăcit ca să îl răpească din mâinile starețului; și, cum îi certa, aceștia, apucând rasa monahală¹ a celui rătăcit, se făcură nevăzuți, în timp ce [starețul] continuă să vadă rasa ridicându-se în aer până ce se făcu nevăzută; iată că după destulă vreme rasa se lăsă în jos și căzu la pământ. Egumenul atunci îi grăi celui rătăcit: „Vezi, prea-necugătate și nemernice, ce-au făcut demonii cu rasa ta? Asta ar fi vrut să-ți facă și ție, ca, ridicându-te în aer, ca pe Simon Magul, să te lase să cazi ca să te strivești și, petrecând în rele, să-ți dai sufletul.” Atunci, strigându-i fericitul stareț pe monahi și poruncindu-le să aducă scara, l-a scos [din peșteră] pe cel rătăcit și i-a poruncit să slujească la bucatărie și la cuptorul de pâine și la alte

¹ Παλλίον, dar și πάλλιον, termen de origine latină (*lat. pallium*), aflat încă în uz în spațiul bisericesc neoelen; în prezent are sensul de rasă monahală (ἐξώρασο).

munci de trebuință, ca astfel cugetul acestuia să se smerească și să se pocăiască în chip vrednic.

Vedeți, fraților, vicleniile necuraților demoni? Luați seama la dușmanii pe care-i avem, că sunt nematerialnici și nevăzuți, se silesc ziua și noaptea să ne piardă ca pe monahul despre care am vorbit. Să luăm aminte deci la noi înșine și cu toată paza să veghem asupra inimilor noastre, spre a nu ne învoi cu nici unul dintre gândurile viclene aduse de ei. Ba mai degrabă să ne întrămăm cu alte gânduri: cu pomenirea morții și a pedepselor celor veșnice, și cu asemenea gânduri să ne îndemnăm ca nu cumva să ne petrecem zilele vieții noastre trecătoare în trândăvie și nepurtare de grijă, ci în post, rugăciuni, lacrimi și în toate virtuțile cele după Dumnezeu, ca printr-o viețuire bineplăcută lui Dumnezeu să avem parte dimpreună cu toți Sfinții de bunătățile cele veșnice în Iisus Hristos, Domnul nostru, Căruia I se cuvine slava, dimpreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, acum și pururi și în vecii vecilor. Amin.

XII

Despre cel ce s-a mărturisit înaintea icoanei

Domnului nostru Iisus Hristos

Un bărbat dintre cei de seamă avea multă credință în sfântul ierarh al Domnului nostru Iisus Hristos, Ioan Gură de Aur; îmbolnăvindu-se, le-a poruncit slugilor sale să-l ia și să-l ducă la cinstitul lăcaș al Sfinților Apostoli, unde se află și mormântul izvorător de vindecări al părintelui de Dumnezeu purtător [Ioan] Hrisostom. Îndată ce a ajuns la cinstitul lăcaș, s-a rugat cu lacrimi și s-a întins în patul pregătit pentru el jos la pământ. Cum sta el întins, cu dureri, chemându-i pe Sfinții Apostoli ai lui Hristos și pe Sfântul nostru Părinte Ioan Gură de Aur să-l miluiască pe el, care se afla în primejdie, a început să se gândească la faptele necu-

venite săvârșite de el. Cum se gândea la acestea, zicea, tânguindu-se: „Vai mie, celui ticălos și nepocăit; cum mă voi duce pe calea fără de întoarcere, cum voi răbda amenințarea Judecătorului celui înfricoșător și chinurile cele veșnice și de neîndurat?” Zicând acestea, dar și multe altele și tânguindu-se, în jurul ceasului al șaselea, când plecaseră cu toții din acest cinstit locaș, a rămas singur; și, îndreptându-și privirea spre cupola sfintei biserici și zărind icoana Domnului nostru Iisus Hristos, îi grăi astfel: „Dacă și numai la vederea icoanei Tale, Stăpâne, făcute de mâini omenești, mă cutremur și mă înfricoșez, cum Te voi putea privi pe Tine, Judecătorul cel Înfricoșător, eu, netrebnicul, când vei veni ca să le judeci pe toate? Am greșit, Stăpâne; iartă-mă pe mine, cel ce n-am păzit porunci-le Tale!” Cu aceste cuvinte, a început să-și mărturisească păcatele înaintea sfintei icoane; după ce le-a încredințat pe toate, amintindu-și de un alt păcat greu pe care l-a săvârșit, s-a apucat să zică: „Și alt păcat am mai făcut, Stăpâne, dar nu îndrăznesc să-l mărturisesc; nu îndrăznesc, Iubi-torule de oameni, nu îndrăznesc, Milostive!” De îndată ce spuse acestea, veni un glas din sfânta icoană către el: „Spune!"; iar, după ce îl mărtu-

risi și pe acesta, se auzi un alt glas: „Păcatele îți sunt iertate!” Cum a venit acest glas înfricoșător, s-a ridicat sănătos și, căzând cu fața la pământ, cu glas mare a înălțat cântări de mulțumire către iubitorul de oameni Dumnezeu, Cel Ce nu voiește moartea păcătosului, ci așteaptă întoarcerea și pocăința lui și Care voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină¹. După ce se închină la mormântul aducător de vindecări al purtătorului de Dumnezeu părinte Hrisostom, se întoarce acasă, spre a-și trăi restul vieții în chip cumpătat. Văzând, așadar, fraților, puterea pocăinței și mărturisirii, să nu ne rușinăm înaintea atotmilostivului Dumnezeu și a duhovnicilor a ne spovedi păcatele; căci acela, care se va supune pentru puțin rușinii, mărturisindu-se în veacul acesta, se va elibera de rușinea și osânda dinaintea îngerilor și a oamenilor din veacul ce va să vină.

¹ I Tim. 2, 4.

XIII

Despre femeia aflată pe o insulă [pustie] împreună cu fiul ei

1. Fericitul între sfinți monah Marcu, întemeietorul mănăstirii din apropierea [bisericii închinată] Sfântului Agaton, ce se află în cetatea aceasta păzită de Dumnezeu a Constantinopolului, ne-a mărturisit că un precuvios monah și preot¹ i-a povestit următoarele:

Pe când mă întorceam de la Roma cea străveche la această împărăteasă a orașelor [care e Constantinopolul], am acostat pe o insulă [pustie]. Din cauza vânturilor potrivnice, am rămas acolo vreme de multe zile. Într-una din zile, coborând de pe corabie și colindând destulă vreme [ținutul], am zărit de departe umbra unui om gol. Urmând un drum abrupt și apropiindu-mă de

¹ Adică un ieromonah.

ceea ce văzusem, [la un moment dat] am auzit un glas: „Dacă vrei să-mi cercetezi starea vrednică de milă [în care mă aflu], omule al lui Dumnezeu, și să-mi dăruiești mie, sărmanei, binecuvântarea ta, aruncă-mi una dintre hainele tale, căci sunt femeie și, după cum vezi, nu am nici un veșmânt pe mine, iar desăvârșirii tale preoțești nu i se cuvine să mă vadă așa.” Cum am auzit eu unele ca astea, m-am dezbrăcat de una dintre haine, i-am aruncat-o, iar ea, după ce o luă și se îmbrăcă, se întoarse spre răsărit și, plecându-și genunchii, își ridică mâinile la cer, zicând cu glas puternic: „Slavă Ție, Iisuse Hristoase, Fiule și Cuvântul lui Dumnezeu, Cel Ce-ai împlinit dorința roabei Tale nevrednice și ai binevoit ca acest preot al Tău să mă cerceze!” Cu aceste cuvinte, s-a întors către mine și mi-a făcut o plecăciune. Așijderea am făcut și eu și, după rugăciunea obișnuită, ne-am așezat.

2. Atunci am întrebat-o: „De unde ești, doamna mea, și cum ai ajuns aici și de cât timp locuiești pe insula asta?” „Eu, cinstite părinte”, mi-a răspuns ea, „sunt din țara grecească, din orașul Larisa, fiica unor părinți săraci; când au murit ai mei și m-au lăsat orfană, unul dintre nobilii locului, milostivindu-se de mine, m-a luat în casa sa,

m-a crescut și m-a educat cu grijă ca pe fiica lui. Când am ajuns apoi la vârsta potrivită, acel bărbat iubitor de Hristos m-a dat de soție singurului său fiu, fără a se rușina de sărăcia și de originea mea modestă. După aceea însă rudele și prietenii soțului meu îl necăjeau în fiecare zi, spunându-i: «Ce-i lucrul pe care l-a făcut tatăl tău? Nu s-a găsit nicăieri o femeie vrednică de rangul nostru, ci ți-a dat-o pe femeia asta săracă și dintr-o familie de jos?» Iar el răspundea: «Sunt mulțumit cu alegerea făcută de sfântul meu tată; căci el a crescut-o și a cunoscut cât de vrednică și bună este; n-a preferat bogăția sau neamul ales, ci virtutea cea bineplăcută lui Dumnezeu, și pe ea mi-a dat-o.» Și, chiar dacă el le răspundea așa rudelor, acestea n-au încetat să-și bată joc amar-nic de el. Or eu, văzând că este atât de rău batjocorit în fiecare zi de către rudele și prietenii săi, îi ziceam: «Ai frică de Dumnezeu, omule; lasă-mă să mă duc la mănăstire, iar tu ia-ți o soție pe potrivă ta și de rangul tău, mândră și slăvită.» «Pentru mine», îmi răspundea el, «n-au nici o însemnătate vorbele lor goale și sunt mulțumit cu ceea ce a hotărât tatăl meu.» Deși el ne răspundea așa și mie și lor, ei tot nu încetau să-l batjocorească și să vorbească [pe seama lui].

3. Văzându-l eu [atât de] întristat de pe urma tuturor, m-am hotărât să-l păresc – ceea ce am și făcut. M-am trezit într-o noapte fără să prindă de veste nimeni și am plecat singură, fără să iau nimic cu mine, numai cu hainele de pe mine. Am venit la țarm și, aflând o corabie, am urcat pe ea; călăuzită de Dumnezeu, am ajuns pe această insulă, fără să știu că eram însărcinată. Și am să-ți împărtășesc, omule al lui Dumnezeu, un lucru minunat: nu știu cum, în acele chinuri și lipsuri, am adunat ierburi ce m-au ajutat să-mi hrănesc sărmanul trup, care a putut să supraviețuiască, și să crească pruncul în pântecele meu; dar cine oare va putea să povestească puterile și semnele minunate ale lui Dumnezeu? La împlinirea celor nouă luni am născut un băiat; și, rupând din hainele mele, cu care eram îmbrăcată, l-am înfășat; iar prin milostivirile cele negrăite ale lui Dumnezeu, Care poate face orice și le preface pe toate după voia și hotărârea Sa, l-am crescut, și acum e în vârstă de treizeci de ani, gol ca și mine, cântându-I lui Dumnezeu în fiecare zi dimpreună cu mine, având cugetul în Ceruri și contemplând [cu mintea] frumusețile dumnezeiești. Mă rugam lui Dumnezeu zilnic să Se milostivească de mine, nevrednica, și să tri-

mită un preot, care să-i aducă fiului meu lumina-rea prin [Taina] Sfântului Botez. Și n-a trecut cu vederea cererea mea, ci te-a trimis pe tine, sluga Sa, ca să-mi îplinești dorința. Rog așadar pe sfinția ta, Părinte preacinstite, să te duci pe vas, să-ți aduci veșmântul preotesc și Sfântul Artos¹ spre a-mi boteza fiul și a face Sfânta Liturghie și a ne învrednici de împărtășirea cu Cinstitul Trup și Sânge ale Domnului nostru Iisus Hristos. Mai cer evlaviei tale să aduci o cămașă ca să-mi îmbraci fiul după [săvârșirea] Sfântului Botez, dar să nu spui nimănui nimic despre noi; eu te voi aștepta în locul acesta până te vei întoarce spre a merge împreună la fiul meu.”

4. La auzul acestora, am făcut metanie și m-am întors pe corabie; fără să spun nimic la nimeni, mi-am luat odăjdile și Artosul de trebuință pentru [dumnezeiasca mistagogie] și m-am întors la locul unde am lăsat-o. Când am ajuns, mi-a spus: „Îndată ce vei porunci, Părinte, vom merge la robul tău, fiul meu.” Cum ne-a văzut de departe venind, pe mama sa îmbrăcată și pe mine împreună cu ea, s-a ascuns printre tufișuri și desigur. Apropiindu-se de el, mama i-a zis: „Ce faci, fiu-

¹ Scil. prescura.

le? Nu ți-am spus ca în fiecare zi să te rogi și să-l ceri Domnului nostru Iisus Hristos să trimită un preot ca să te boteze? Iată, acum rugăciunea ta a fost ascultată, și l-a trimis pe preotul Său, ca să-ți împlinească dorința. Arată-te, fiule, și închină-te celui ce a venit să te lumineze!" Iar el, ascultând, ieși și îmi făcu o metanie. După ce am făcut și eu la fel, mama sa îmi spuse: „Să mergem, cu binecuvântarea ta, la izvor, ca să-l botezi!" Urmand-o, ne-am dus la izvor, am făcut slujba catehezei², apoi restul rânduielii și l-am botezat în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. După săvârșirea dumnezeieștii mistagogii³, s-au împărțășit amândoi cu preacuratul Trup și Sânge ale Domnului nostru Iisus Hristos. Când am terminat și am gustat câte ceva din cele pe care le adusesem cu mine, mi-a spus fericita aceea: „În numele Domnului, când cu Dumnezeu vei ajunge la Constantinopol, poți, dacă ți-e voia, să povestești cele pe care Domnul ți le-a arătat, dar să nu spui numele locului, ca nu cumva din pricina zvonurilor să vină unii și să ne găsească; căci sunt treizeci de ani de când noi n-am văzut alt om în afară de tine." Cu aceste cuvinte,

¹ Scil. să te boteze.

² Partea începătoare a rânduielii Sfântului Botez.

³ Scil. dumnezeiasca Liturghie.

a făcut metanie, a cerut binecuvântarea dimpreună cu fiul ei și au plecat spre părțile mai retrase ale insulei. Iar eu, în lacrimi, închinându-mă lui Dumnezeu, Care face semne și minuni nenumărate și Se îngrijește de cei ce-L caută cu toată inima și păzesc poruncile Sale dumnezeiești, m-am întors pe corabie. Și nu am spus nimănui nimic până ce nu am ajuns în megalopolisul Constantinopolului.

mama ei, veni și îi îmbrățișă. Uluiți și cu mirare-n glas, au întreat-o ce s-a întâmpat, dar ea n-a fost în stare să le dea nici un răspuns. Niște cunoscuți de-ai mei, rude cu ea, m-au înștiințat în ziua următoare și m-au rugat să merg s-o văd; cum am ajuns la ea și am văzut-o, am întreat-o ce s-a petrecut, iar ea mi-a răspuns: „Nu sunt în stare, părinte, să spun ce am văzut!” La stăruințele mele, după puțină vreme, a început cu glas stins să-mi vorbească: „Ce să-ți zic... Mi-am pierdut glasul și am simțit cum sufletul mi se stinge, asemenea celor ce sunt pe moarte; auzeam toate tânguiriile mamei și ale surorilor mele, dar nu puteam scoate nici un sunet. După destul timp, le-am auzit glasurile ca și cum veneau de departe. Atunci am văzut doi bărbați înfricoșători care au venit spre mine – iar mărimea, strălucirea și frumusețea lorimba omenească nu le poate înfățișa –, m-au ridicat și m-au dus spre Ceruri. Iar tot gândul meu aceia îl pricepeau îndată, cum și eu pricepeam ce gândeau ei. Căci gândul meu era că sunt păcătoasă și ei au să mă supună la multe cazne, iar aceia se gândeau să mă ducă întru cele de sub pământ. Dacă m-au urcat la Cer, am văzut acolo nenumărate mulțimi de îngeri care dădeau slavă; și cu toții se închinau, cântând: *Sfânt, Sfânt, Sfânt*

XIV

Despre femeia care a murit și apoi a înviat

1. O femeie din Constantinopol, pe nume Ana, viețuind în chip cuvios, cumpătat și după lege cu bărbatul ei, se îmbolnăvi grav și după ce și-a pierdut cu totul glasul a murit. Dacă a murit într-adevăr sau dacă a fost o stare de catalepsie¹, numai Dumnezeu știe. Atunci mama și surorile o jeliară și trimiseră de veste soțului, plecat cu treburi de-ale casei, să se întoarcă degrabă pentru a fi de față la înmormântarea ei. Și, fiindcă a întârziat să se întoarcă, jeliară la căpătâiul celei moarte ziua întreagă. Spre seară însă începu să-și miște degetele de la mâna dreaptă; apoi ridică ambele mâini și spuse: „Slavă ție, Preasfântă Născătoare de Dumnezeu!” Și, cum stăteau surorile cu soții alături de

¹ Stare de moarte clinică.

Domnul Savaot, plin e Cerul și pământul de slava Ta! Iar îngerii care mă luaseră cu ei mă îndemneau și pe mine să aduc închinare; pe când mă închinam, am auzit un glas care zicea: «Duceți-o întru cele mai de jos ale pământului!» Și eu nu vedeam cui mă închinam.

2. Iar îngerii, răpindu-mă, m-au dus, după cum cred, întru cele mai de jos ale pământului, într-un loc întunecat și înfricoșător; m-au lăsat acolo și au plecat. În locul acela se afla mulțime nenumărată de oameni, cu multă plângere și scrâșnire neîncetată a dinților; închisă și eu împreună cu aceia, întruna mă tânguiam: Vai mie, nenorocitei, celei ce nu m-am pocăit! Cine mă va ajuta și se va pune chezaș pentru mine ca să scap din chinurile acestea și să mă pocăiesc? Cât oare nu s-a rugat bogatul acela¹ de Avraam ca să-l trimită pe Lazăr la casa tatălui său să le spună fraților lui să se pocăiască? Și cu toate acestea n-a fost ascultat. Cine mă va milui oare pe mine, nefericita? Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-mă și mă sloboade de această întunecată osândire, ca să mă pot întoarce la pocăință cu adevărat! Iar cei condamnați alături de mine

¹ Cf. Lc. 16, 15-30.

spuneau: «Și tu, nefericito, ai venit aici? Nu ai auzit ce spuneau dumnezeieștile *Scripturi* și *Sfințele Evanghelii*? Într-adevăr, noi în nesocotință și negrijă ne-am petrecut zilele; dar de ce oare și tu [ai ajuns aici]?» Așa cum vorbeau ei, am văzut pe Sfinții Îngeri, care mă luaseră mai devreme, cum vin și îmi spun: «Să știi că Preacurata și Preasfânta Născătoare de Dumnezeu a auzit glasul rugăciunii tale și a chezășuit pentru tine ca să te întorci în trupul tău, să te pocăiești cu adevărat și să te împaci cu surorile tale, ca după două luni să venim și să te luăm din nou.» Spunând acestea, m-au luat, m-au adus aici și m-au așezat din nou în trupul meu. Rogu-te, așadar, Părinte, povățuit fiind de Dumnezeu, dacă va veni soțul meu, să-i spui să mă lase să mă retrag la mănăstire spre a-mi plânge păcatele, întru cât iarăși, după două luni, voi pleca din această viață.” Eu am întreat-o: „Ce rău a pus stăpânire pe tine și pe surorile bărbatului tău?” „O asemenea dușmănie și răutate”, mi-a răspuns ea, „și-a făcut loc între noi, încât eu nu voiam să le văd în ochi, și nici ele pe mine.”

3. În timp ce îmi spunea ea acestea, se întoarce și soțul ei; și văzând-o vorbind se bucură foar-

te tare. Însă eu i-am spus: „S-a întâmplat ceva cu soția ta care nu mi-a fost dat să văd până acum; ne-a povestit lucruri cutremurătoare; mai spune că după două luni va muri și te roagă să o lași să se ducă la mănăstire.” Auzind el acestea, a zis:

„Nu se cuvine, Părinte, să spui să-mi las soția de douăzeci și doi de ani neîmpliniți să plece la mănăstire, și eu să fiu lăsat la voia întâmplărilor!” „Și dacă e așa cum spune, dacă după două luni va muri?” „N-are cum să moară, nu suferă de nimic; a intrat într-o stare de catalepsie, are vedenii și nu-și dă seama ce vorbește.” Spunând acestea, n-a lăsat-o să meargă la mănăstire. După ce s-au împlinit cele două luni, femeia a murit. După moartea ei, mama acesteia le povestea tuturor că din clipa în care a avut vederea aceea minunată a postit în toate zilele; seara mânca doar câteva frumituri, pe care le înmuia în apă caldă, fără a gusta nimic altceva; în fiecare noapte făcea nenumărate mătăanii mari, udându-le cu lacrimi. Acesta a fost chipul în care și-a petrecut aceste două luni.

XV

**Despre fericita Marta,
egumena lăcașului Preasfintei
Născătoare de Dumnezeu
din cetatea de Dumnezeu păzită a
Monemvasiei, aflat în josul lăcașului
Hodoghitria din același castru,
mai sus de fântâna lui Vlyharós¹**

1. Pe vremea strămoșilor noștri, în mănăstirea de jos a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu se afla o egumenă, fericita Marta; aceasta era atât de virtuoasă, cum nu mai fusese nici o altă femeie în castrul Monemvasiei. S-a întâmplat ca ea să sufere de scurgerea de sânge² și din pricina

¹ După ultimele cercetări se pare că sensul termenului *ύδωρ* nu este cel de râu, ci mai degrabă cel de fântână, puț cu apă sărată (Haris A. Kalligas, *Monemvasia: a Byzantine city state*, Routledge, London & New York, 2010, n. 15, p. 166).

² Cf. Mt. 9, 20; Lc. 8, 43.

acestei boli nu intra în sfânta biserică, ci rămânea în partea hărăzită catehumenilor¹. Într-una din zile, un monah bătrân ajunsese la această mănăstire și ceru să o vadă pe egumenă. Pentru că surorile o înștiințară că „un monah străin cere să te vadă”, ea îi porunci să vină în pronaos. Și, îndată ce veni, ceru să-i dea unul dintre veșmintele ei, dar ea îi spuse: „Crede-mă, părinte, n-am decât două tunici, cu una, după cum vezi, sunt îmbrăcată, iar pe cealaltă numai ce a spălat-o ucenica mea, ca s-o îmbrac, și apoi s-o spele pe aceasta cu care sunt îmbrăcată, din pricina bolii pe care o am pentru păcatele mele; dar, dacă poruncești, voi cere de la maici o haină și ți-o voi da.” Bătrânul însă, auzind acestea, îi zise, aruncându-se cu fața la pământ: „Te jur pe Hristos², Dumnezeuul nostru, pe Cel Născut din Sfânta Fecioară Maria, să-mi dai unul dintre veșmintele tale.” Atunci fericita aceea, cum auzi acestea, porunci uneia dintre cele ce o slujeau să-i dea monahului tunica spălată. De îndată ce el o luă și ieși din pronaos, unde stau catehumenii, scurgerea de sânge a acestei [monahii] vrednice de pomenire se opri. Și, pentru că simți minunea săvârșită cu ea,

¹ Scil. în pronaos.

² Cf. F.A. 19, 13.

a trimis în grabă monahiile să-l cheme pe bătrân. Dar, cum au ieșit ele din mănăstire, căutând în dreapta și în stânga, n-au reușit să-l găsească nicidecum.

2. Însă chiar în ziua și ceasul cu pricina bătrânul acela, arătat în chip de monah, se făcu văzut în orașul Thessalonic, unora din Monemvasia, aflați acolo cu treburi, pe care îi întrebă: „O știți pe doamna și egumena mănăstirii de jos a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu din Monemvasia?” „O cunoaștem foarte bine”, răspunseră ei, „mai ales că ne este și rudă.” Atunci bătrânul a continuat: „De acolo vin chiar acum, și ea mi-a dat veșmântul acesta; când veți ajunge însă în Monemvasia, spuneți-i acesteia că «Multe te așteaptă», și, zicând aceasta, s-a dus de la ei. Ei au alergat după aceea în urma lui, voind să afle mai multe amănunte, dar bătrânul s-a făcut nevăzut dinaintea ochilor lor. Cuprinși de uimire, au însemnat ziua și ceasul la care li s-a arătat lor și, de îndată ce s-au întors în Monemvasia, au mers la fericita egumenă, iar ea le-a adus la cunoștință că în ziua și la ceasul cu pricina scurgerea sângelui ei a încetat; minunându-se și dând slavă lui Dumnezeu, au socotit că persoana arătată sub

chipul bătrânului nu era altul decât Ioan Evanghelistul și Teologul.

3. Această fericită Marta, la prăznuirea Adormirii Preacuratei Născătoare de Dumnezeu, pe când se afla încă în pronaos, iar monahiile săvârșeau slujba utreniei, o zări în altarul acelei sfinte biserici, sezând pe tron, pe prealăudata Născătoare de Dumnezeu și la vederea ei lacrimile începură să-i curgă fără oprire. Spre sfârșitul utreniei, așadar, la doxologia mare, când surorile se porniră să cânte cu glas puternic, vederea minunată a Stăpânei noastre, de Dumnezeu Născătoarea, dispăru dinaintea ochilor acestei vrednice de pomenire [egumene], care numai de cât începuse să strige: „O, ce-ați făcut?”, iar ele, pline de uimire, după încheierea doxologiei mari, o întrebară de ce a strigat. Iar ea le-a grăit despre acea înfricoșătoare vedere și le-a poruncit ca de atunci să cânte liniștit și cu inima zdrobită: „Dacă cei ce se află înaintea împăratului pământesc, care este un om stricacios și pătimitor asemenea lor, nu îndrăznesc să se întoarcă la stân-ga sau la dreapta, ci se înfățișează cu un cuget smerit și cu capul plecat, spre a nu-i fi știrbită onoarea împăratului, cu atât mai mult noi, care

stăm înaintea Împăratului ceresc și înfricoșător, a Făcătorului nestricacios și veșnic a toată zidirea cea văzută și nevăzută, suntem datori să ne înfățișăm cu inima zdrobită spre a nu arăta sfruntare și a ne face vinovați de pedepsele cele veșnice!” Povățuind cu astfel de cuvinte sufletele încredințate ei, mult folos le-a adus, iar după aceea, bine străbătând calea nevoinței, s-a mutat la Domnul, primind de la El răsplata cea veșnică a nevoinței și răbdării.

plin cu apă, și, dându-mi seama că e om [și nu leu], i-am zis rugător: „Robule al lui Dumnezeu, arată-ți dragostea față de mine și ieși afară să mă binecuvântezi!”, dar la început n-am primit răspuns; după lungi stăruințe și rugăciuni, în cele din urmă mi-a răspuns: „Să-mi fie cu iertare, avvă, dar nu pot ieși!” La întrebarea mea: „De ce?”, mi-a zis: „Să-mi fie cu iertare, femeie sunt și n-am nici un acoperământ!” Cum am auzit aceasta, mi-am scos mantia¹, am împăturit-o și am aruncat-o prin deschizătura stâncii, spunându-i: „Ia haina aceasta, acoperă-te și vino afară” – ceea ce a și făcut. După ce a ieșit, am făcut obișnuita rugăciune și ne-am așezat; atunci i-am zis: „Arată-mi dragostea ta și spune-mi, ammá, de ce ai venit în acest loc, cum viețuiești aici și cum ai găsit peștera asta?” Și început să-mi povestească viața ei: „Eu am fost în rândul *canonicelor*² și făgăduisem să mă afliu la lăcașului Sfintei Învieri [a Domnului]. Iar un monah, a cărui chilie se afla lângă poartă, avea obiceiul să vină pe la mine și, pentru că am petrecut foarte mult împreună, am căzut în păcat; eu mă duceam la el, și el venea la mine;

¹ *Μανδύας* – probabil în sensul de rasă.

² Canonica era femeia, fecioara care se pune în slujba bisericii, dar fără a fi tunsă în monahism.

XVI

Despre [femeia] canonică

Un pustnic le-a povestit fraților cele ce urmează: Într-una din zile, pe când stăteam la pustie, prin părțile râului Arnon, s-a întâmplat să fiu cuprins de înținare și descurajare. Atunci îmi veni un gând, ce-mi spunea: „Ieși și te plimbă prin pustie.” Am luat-o pe-o vale și, cum scrutam sub lumina lunii depărtările – soarele apusese demult –, zării o făptură cu mult păr șezând pe o piatră; la gândul că e un leu, am făcut cale întoarsă. Apoi cumpănind că n-ar trebui să arăt teamă, chiar dacă ar fi un leu, ci, prin Harul lui Hristos, îndrăzneală, m-am îndreptat spre stânca aceea care avea deasupra o deschizătură îngustă. Și cum mă văzu de departe [făptura aceea] intră în peșteră. Când am ajuns acolo, am găsit un coș cu legume și un urciur

așadar, într-una din zile când, după obicei, m-am dus la chilia sa, l-am auzit cum plângea înaintea lui Dumnezeu, mărturisindu-și păcatele; am bătut la ușă, dar el nu mi-a răspuns, cu toate că știa că eram eu, ci și-a continuat plângerea și spovedania [înaintea Domnului]. La vederea acestui lucru, am spus în sinea mea: «Acesta se pocăiește pentru păcatele sale, eu de ce n-o fac? Acesta se tânguie pentru greșelile sale, eu să nu mă pocăiesc?» Îndată ce m-am întors în chilia mea, chiar în ceasul acela m-am îmbrăcat în niște haine foarte smerite, mi-am umplut coșul acesta cu legume și semințe uscate și urciorul, cu apă; am intrat în lăcașul Învierii Domnului și m-am rugat, zicând: «Dumnezeule Cel mare și minunat, Cel Ce ai venit să mântuiești oia cea pierdută și să ridici pe cel căzut, Cel Ce Ți-ai arătat bunăvoința asupra celor ce Te cheamă întru adevăr, arată-Ți mila Ta și asupra mea, a celei păcătoase; și, dacă pocăința și întoarcerea sufletului meu sunt după voia Ta, binecuvântează semințele, legumele și apa aceasta spre a-mi ajunge pentru toată vremea vieții mele, ca nu cumva (din pricina amăgitoare a nevoilor trupului și pântecelui) să nu-Ți pot aduce închinare neîncetată!» Apoi am ieșit la locul cel sfânt

al Golgotei, m-am rugat și acolo în același fel și, atingând de Sfânta Piatră vasele acestea, am chemat iarăși numele cel sfânt al lui Dumnezeu; atunci am plecat de acolo și m-am încredințat cu totul în mâinile lui Dumnezeu. Pogorându-mă la Ierihon, am trecut Iordanul, mergând pe țărmul Mării Moarte (pe care niciodată n-am văzut-o atât de învolburată!). Așadar, străbătând munții și rătăcind prin pustie, am ajuns în această vale, și, cum am urcat pe această stâncă, am zărit deschizătura de aici; am intrat și mi-a plăcut locul, socotind că mi-a fost dăruit de Dumnezeu spre a mă pocăi. Sunt aici de treizeci de ani și în afară de tine n-am mai întâlnit pe nimeni până acum. De asemenea, coșul cu semințe și legume și urciorul cu apă mi-au ajuns până acum fără a se împuțina niciodată, însă hainele, cu trecerea timpului, s-au stricat și, crescându-mi părul capului, m-am acoperit cu el, fără nevoia unui alt veșmânt; și prin Harul lui Hristos nici frigul, nici dogoarea nu mă vatămă.” După aceste cuvinte, mă rugă să gust legumele (pentru că și-a dat seama prin Duhul că eram foarte înfometat). Am mâncat împreună și apoi am băut din acea apă până m-am săturat, dar coșul și urciorul rămăseseră pline la fel

ca înainte. Atunci am dat slavă lui Dumnezeu. Când sosi vremea plecării, am vrut să-i las rasa¹ mea, dar n-a primit-o, spunându-mi: „Să-mi aduci veșminte noi!” Cu bucurie negrăită i-am cerut îngăduința de a reveni în acel loc.

După ce am făcut rugăciunea din nou și am însemnat drumul, m-am îndreptat spre biserică din satul cel mai apropiat, unde i-am povestit preotului toate acestea, iar el dădu de știre oamenilor de acolo cum că „Niște sfinți au nevoie de haine; cine are haine de prisos, să le aducă”. Atunci creștinii cucernici au adus grabnic mai multe veșminte, iar eu am luat după trebuință și m-am dus cu bucurie și cu nădejdea de a vedea din nou chipul sfânt al acestei Maici duhovnicești. Cu toate că am umblat peste tot și obosisem de atâta căutare, nu am izbutit să mai aflu peștera; când, în sfârșit, am găsit-o, femeia

¹ Πάλλιο (lat. *pallium* – echivalentul elin fiind *ῥάδιον*) era un veșmânt alcătuit dintr-o bucată pătrată de țesătură care avea mai multe întrebuiinări (veșmânt, cuvertură, giulgiu), specific inițial filosofilor; ulterior a devenit veșmânt monahal. Probabil autorul se referă la aceeași haină, menționată anterior ca „μανδύαζ”. De curând *pallium*-ul a fost reintrodus și în Biserica Catolică, ca un veșmânt specific papei, pe care acesta îl poate conferi și cardinalilor cu funcție de arhiepiscopi și mitropoliți – un echivalent al omoforului arhierilor ortodocși. De amintit că în unele reprezentări iconografice din Roma sec. al VI-lea-al VII-lea (precum în aceea din bap-tisteriul din Lateran) Maica Domnului însăși e reprezentată purtând acest „omofor”.

aceea de Dumnezeu purtătoare nu mai era acolo, și atunci m-am întristat nespus. După câteva zile au venit la mine niște pustnici, care mi-au mărturisit următoarele: „În timp ce umblam noi doi prin pustia de peste mare, am văzut stând în noapte, pe o stâncă, un anahoret cu plete lungi-lungi și despletite. Când am grăbit pasul într-acolo, cu doriința de a lua binecuvântare, s-a ascuns de noi, intrând în acea mică peșteră. Cum am încercat să ne apropiem de intrare, o voce ne-a zis implorator: «Rogu-vă pe voi, o, robi ai lui Hristos, să nu-mi tulburați liniștea; iată, sus pe stâncă sunt un coș cu legume și un urcior cu apă; faceți bine și gustați din ele!» Cu binecuvântarea ei am mers să găsim cele despre care ne-a vorbit; și, așezându-ne, am gustat din legumele [din coș] și am băut apă din urcior, apoi ne-am petrecut acolo în liniște întreaga noapte. În dimineața următoare, când ne-am dus să luăm binecuvântarea din partea pustnicului, ne-am dat seama că adormise în Domnul; și că era femeie și nu avea veșminte, ci se acoperea cu părul capului ei. Cu binecuvântarea adusă nouă de rămășițele ei, am pecetluit cu o piatră gura peșterii și, după rugăciunea cuvenită, am făcut cale-ntoarsă.”

Atunci mi-am dat seama că este vorba de
acea Sfântă Maică care oarecând fusese canoni-
că; am povestit aşadar şi eu cele pe care mi le-a
încredinţat ea, şi cu toţii dimpreună am slăvit
pe Dumnezeu, că a Acestuia este slava în veci.
Amin.

XVII

Despre Serghie, demotul¹ din Alexandria

Un monah, pe nume Avacum, mi-a povestit
următoarele:

[Pe când mă aflu] în Tamiathi, [o localita-
te] din Egipt, am găsit o carte veche şi uzată;
citind-o, am aflat din ea că un monah, pe nume
Elpidie, a fost muncit de diavolul, începătorul
răului, cu alte cuvinte, de dracul acediei, [pe
când petrecea] la chilia sa; întetându-se războiul,

¹ În sens obișnuit *δημότης* înseamnă om simplu, din popor, sărac şi fără educație şi, prin extensie, om fără principii; de aici şi sensul de faţă, *scil. proxenet*. De altfel, una dintre denumirile prostituatelor în Bizanţ era şi aceea de *δημοσία* (cf. Ioan Gură de Aur, „La cuvântul apostolic” [PG 51, 215]); prin urmare, era firesc ca şi proxeneţii să fie numiţi „demoţi (*δημότης*)”. Pentru vocabularul din sfera semantică a prostituţiei, vezi Kostas Kap-
paris, „The Terminology of Prostitution in the Ancient Greek
World”, în Allison Glazebrook şi Madeleine M. Henry (ed.),
Greek Prostitutes in the Ancient Mediterranean, 800 BCE-200 CE,
The University of Wisconsin Press, 2011, pp. 222-255.

a plecat de acolo și s-a dus mai în adâncul pustiei, în locul numit Elos¹. Cum rățacea pe acolo, a zărit un om gol, înaintat cu vârsta, care, la vederea lui, a iuțit pasul, îndreptându-se spre adâncurile pustiei; avvă Elpidie s-a ținut după el multă vreme, alergând din răspuțeri, până când acela s-a oprit la rugămințile [lui Elpidie] pentru rugăciune. După rugăciune, îl întrebă: „Cine ești, frate, și de ce ai venit aici? Pentru ce te-ai ostenit atât?” Iar avvă Elpidie răspunse: „Am fost muncitor de dracul acediei; de aceea am plecat din chilia mea și am venit în pustie spre a mă cerceta și a mă ruga Iubitorului de oameni Dumnezeu să se depărteze de la mine dracul acesta al acediei, cu gândul în același timp că voi afla un rob al lui Dumnezeu care să se roage pentru mine. Și iată că Dumnezeu cel Multmilostiv, trecând cu vederea păcatele mele, te-a trimis pe sfințenia ta către mine. Mijlocește, așadar, la Domnul, părinte, și roagă-te pentru mine, păcătosul, și (chiar dacă nu sunt vrednic) primește-mă pe mine în preajma ta!” După ce părintele l-a îmbrățișat și l-a binecuvântat, îi spuse: „Nu e cu puțină ceea ce-mi ceri, că nu ți-a fost dat ție de la Dumne-

¹ Scil. mlaștină.

zeu să rămâi cu mine.”¹ Avvă Elpidie îi zise: „Deci, Părinte, fii milostiv mie și spune-mi de ce ai venit aici și de cât timp și ce harismă ai primit de la Dumnezeu.” Iar Bătrânul răspunse plin de bunăvoință: „Pricina și felul în care am venit aici arată neîndoieľnic că, fiind păcătos și voind să mă mântuiesc, Dumnezeu, iubitorul de oameni, [nu m-a lăsat, ci] m-a povățuit pe mine, smeritul. Sunt de șaptezeci de ani aici și n-am văzut până acum chip de om. Nu cu mult timp în urmă însă m-am semetit în inima mea prin lucrarea celui ce urăște Binele la gândul că am ajuns la o măsură înaltă și sunt mai presus decât toți ceilalți părinți, care se nevoiau la pustie. Și prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu mi s-a insuflat gândul de a-L ruga să-mi facă cunoscuți și alți oameni, dacă există, la aceeași măsură cu mine. La rugăciunile mele stăruitoare către Dumnezeu, în cea de-a șaptea zi, s-a făcut un glas către mine, care mi-a spus: «Ești la aceeași măsură cu Serghie, demotul din Alexandria!» Auzind acestea, m-am întristat nespus și am spus în sine-mi: «Vai ție, sărmane Pyr! Iată că de atâția ani slujești lui Dumnezeu, în atâtea nevoințe trupești, și nu ai ajuns decât la măsura acestui simplu demot!» Din prici-

¹ Cf. Mt. 19, 11; Lc. 8, 10.

na cugetului meu semet, socoteam că acest glas este de la vrăjmașul, și m-am arătat neîncrezător față de el. După alte șapte zile, în care m-am rugat la fel, am auzit același glas. Îndoindu-mă și acum, m-am rugat mai stăruitor alte șapte zile și am auzit din nou, pentru a treia oară, același glas: «Ți-am mai spus că ești la aceeași măsură cu Serghie, demotul din Alexandria!» Atunci m-am gândit: dacă așa a hotărât Dumnezeu Cel Bun și de oameni Iubitor, n-o să mă las până nu voi afla cine este acest om și care e lucrarea lui. Mergând, am ajuns în orașul Alexandriei și, întrebând, mi l-au arătat pe acesta; el stătea la o cârciumă, petrecându-și vremea în dezmăț și în desfătări cu desfrânatele, în timp ce unele intrau, iar altele ieșeau, și părea a fi mai-marele lor.

Am intrat așadar în cârciumă și, la întrebarea mea dacă el e Serghie, mi-a răspuns: «Da, eu sunt.» Atunci i-am zis: Vreau să-ți arăt dragostea mea astăzi și să prânzesc împreună cu tine. Iar el mi-a răspuns: «Fie cum voiești tu, avvá. Ia loc.» Apoi a poruncit cârciumarului să ne aducă din toate câte se consumă acolo de obicei. Am fost constrâns (după atâția ani) să gust din toate pen-
tru dragostea față de Dumnezeu, gândindu-mă în sinea mea că «Dacă a plăcut atât de mult lui

Dumnezeu, Care l-a așezat la măsura mea, oare nu se cuvine să-i arăt dragostea mea și să stau la masă cu el?» După atâtea desfătări, când ne pregăteam să plecăm, l-am întrebat: Tu n-ai casă? Iar el mi-a răspuns: «Ba am.» Să mergem la tine – i-am zis –, pentru că am o vorbă să-ți spun. Dar el s-a smintit, [gândind] în sinea sa: «Oare nu cumva, amăgit și războit de potrivnicul, vrea să se dedea păcatului?» Privindu-mă cu luare-amine, se mira cugetând – asta mi-a lămurit mai târziu – cum la vârsta cărunteții și în urma unei asemenia nevoințe a fost cu puțință să fiu biruit de patimă.

Când am ajuns la casa sa, după obișnuita mea rugăciune, ne-am așezat amândoi, după care i-am spus: Pentru Domnul, frate, [fără să-mi ascunzi nimic], descoperă-mi viața ta, ce fapte bune ai săvârșit! Cuprins de uimire și minunându-se el de acestea, mi-a zis: «Omule al lui Dumnezeu, iată că m-ai găsit la cârciumă, când, bând și petrecând împreună cu desfrânatele; căci eu le sunt capul și fără voia mea nimeni nu se poate atinge de vreuna: [mușteriii] mi se adresează întâi mie, și atunci eu le dau pe cine vor; și după toate astea tu încă mai stăruiești, așa cum spui, să afli care e viața mea? Iată, ai văzut

cu ochii tăi, ce altceva mai vrei să afli despre mine?» După ce l-am rugat cu stăruință și i-am cerut să jure că nu-mi va ascunde nici una dintre faptele bune săvârșite de el, i-am vorbit despre vocea venită din Cer, și, minunându-se de iubirea de oameni a lui Dumnezeu, cu suspin mi-a zis: «Să-mi fie cu iertare, dar dacă așa stau lucrurile, o să-ți spun: Într-o zi intrând eu, după obiceiul meu, în cârciumă, am văzut o femeie foarte frumoasă la trup, așezată la războiul de țesut, lucrând cu ziua ca să-și câștige pâinea. Aprins de dorință, am întrebat-o pe hangîta: De unde e femeia asta? 'Din acest oraș', îmi răspunse ea. I-am spus atunci: Vorbește-i și convinge-o să se culce cu mine. 'Nu pot', răspunse, 'să-i cer așa ceva; chiar dacă-i umilă starea ei de acum, totuși ea este de viță nobilă.' Și voind să aflu pricina stării ei de acum, îmi spuse: 'Soțul ajuns dator stăpânului său, guvernatorul Alexandriei, cu o sută de monede, a fost arestat și aruncat în închisoare, luându-i-se totodată și cei doi fii ca robi. Și iată că peste tot umblă în chipul acesta, ostentându-se ziua și noaptea, cu nădejdea că-i va putea slobozi.' Cum am auzit acestea, i-am zis: Du-te și spune-i să vină cu mine, și-i voi da eu cele o sută de monede. Dar ea din nou a refuzat: 'Nu

pot; căci, dându-mi seama de adevărata ei culpă, socotesc că nu se va lăsa nicidecum vinșă.' I-am zis iarăși: Du-te și, cine știe, poate va ceda; iar dacă nu, n-ai nimic de pierdut. M-a ascultat și a vorbit cu ea, iar aceea cu suspine și în lacrimi, împinsă de nevoie, a consimțit, spunându-i hangîtei: 'Îmi închipui că Dumnezeu, întru iubirea Sa de oameni, îmi va ierta păcatul pe care urmează să-l fac fără voia mea, întrucât știe că până acum n-am cunoscut alt bărbat; iată că de atâta vreme, ziua și noaptea, cu îndelungă trudă și chin mă zbat să eliberez cele trei suflete, dar fără sorți de izbândă; m-a biruit dracul acediei și mi-am pierdut nădejdea și nu știu ce să mă mai fac. E mai bine pentru mine să îmi dau, silită de împrejurări și de dragul lor, trupul spre păcat.' Cum veni așadar hangîta și îmi spusese că a consimțit, m-am dus deîndată și am adus suma de bani; după ce i-am numărat una câte una monedele și i le-am înmănat, intră în dormitorul meu, în multe lacrimi și suspine, șoptind: 'Doamne, Tu știi necazul meu: iartă-mă!'

La auzul acestora, rănit în inimă, m-am gândit: Dacă așa stau lucrurile, de ce nu mă duc să-mi fac pofa cu oricare dintre cele aflate-n slujba mea, atâta timp cât fapta aceasta, nelegiuirea și

necurată, ce-i drept, nu se aseamănă cu aceea de a atrage [un suflet neîntinat] într-o astfel de des-trăbălare? Și așa i-am dat drumul să plece împreună cu suta de monede, despre care ți-am vorbit, eliberându-i bărbatul și pe cei doi copii.» Auzind eu acestea, i-am zis: Slavă lui Dumnezeu, Cel Ce singur e iubitor de oameni! Pe drept am fost socotit la măsura ta. Apoi, suspinând din nou, îmi spuse: «Într-adevăr, dacă aceasta a bineplăcut Bunului și Iubitorului de oameni Dumnezeu, după cum spui, și ai venit trimis de El la mine, cel cu adevărat păcătos, cinstite părinte, îți voi mărturisi și altceva care, după părerea mea, e deasupra celor de mai înainte. Peste orașul acesta al Alexandriei fusese numit un oarecare guvernator, nemilos, iubitor de păcate și străin de Biserică; în fiecare zi venea să ia de la mine două sau chiar trei curtezane. Așadar, se întâmplă ca într-o zi, trecând pe lângă o mănăstire de maici, să vadă la fereastră niște fecioare trebăluind; aprins de poftă pentru ele, le ordonă soldaților să înconjoare mănăstirea și să vegheze asupra ușilor, ca nu cumva să-i scape vreuna dintre ele. Pătrunzând în mănăstire și luându-le pe toate prizoniere, le numără și află că sunt șaptezeci; apoi mi le dădu, spunându-mi: 'Tată, ți le încredințez și

fă cum voiești; în fiecare zi să-mi trimiți câte îți voi cere, până li se va împlini numărul.' Auzind eu asemenea lucru de la acel demon rău, am plecat. Și, suspinând din adâncul inimii, am spus în sinea mea: Vai mie, păcătosului! De atâta vreme străjuitoare ale fecioriei pentru Dumnezeu, topindu-și trupurile în post și priveghere și în toată nevoița, ca să se înfățișeze neîntinate înaintea Stăpânului Ceresc, iar acum, prin mâna mea, să-și piardă truda și multele osteneți și să fie pângărite de nebunia acestei fiare însetate? Vai mie! Să nu cumva s-ajung să fac așa ceva acestor nevinovate mielusele și porumbețe ale lui Hristos! Pe când cumpăneam îndelung și mă frământam, neștiind deloc ce să fac spre a le salva de la împreunarea necurată cu cărmuitorul cel nelegiuit, și mă rugam Iubitorului de oameni Dumnezeu să-mi insuflă un gând și să-mi arate o cale de a le slobozi din ghearele unei asemenea grozăvii, Atotmilosărdul, în milostivirea Sa, mi-a trimis mie, păcătosului, gândul cel potrivit. M-am dus la cele mai vestite hetaire din oraș, mi-am cheltuit toată averea cu ele și le-am convins să se tundă în monahism și să îmbrace schima monahală. Așa le-am adus pe ele la mănăstire, le-am lăsat acolo, le-am luat pe fecioare și

le-am ascuns în altă parte, trimițându-i guvernatorului acelaia nemernic în fiecare zi [câte două-trei] dintre prostituatele pe care le tunse sem monahii până ce s-a împlinit numărul celor șaptezeci. Și, odată ce se împlini numărul lor (adică al desfrânatelor), demonul cel rău a părașit orașul. Le-am luat atunci și le-am dus pe acele monahii și sfinte fecioare înapoi la mănăstirea lor, dator fiind să le iau pe celelalte, dar acestea, văzându-le pe fecioarele și miresele lui Hristos, nu au mai voit să plece, zicând: 'Dacă Dumnezeu ne-a învrednicit de chipul acesta sfânt, deși dintr-un motiv mai presus de voința noastră, să nu care cumva să ne întoarcem pentru tot restul vieții la acea necurăție și pierzanie ale sufletelor noastre!' Așadar, au rămas acolo, fără să renunțe la sfânta schimă [monahală], în pocăință neprefăcută și bineplăcând Milosârdului și Atotputericului Dumnezeu.»

Auzind eu acestea de la Serghie și slăvindul-L cu atât mai mult pe Singurul Ajutător și Mântuitor al celor ce nădăjduiesc și cred cu adevărat în El, i-am spus: «Cu adevărat, frate, chiar dacă în multe și mari nevoințe am petrecut, acum am înțeles că nu ești doar asemenea mie, ci chiar deasupra mea. Pentru numele lui Dum-

nezeu, dă-mi binecuvântarea ta ca să mă întorc de unde am venit!» «Îți voi da binecuvântarea ca să te întorci, dar Îl iau ca martor pe Domnul nostru Iisus Hristos că, de vreme ce am fost socotit (după cum spui) la măsura ta, nu te voi lăsa [să pleci singur], ci voi veni cu tine.» Rugându-mă să mai rămân o zi sau două, și-a împărțit toată averea la săraci și m-a urmat. A rămas cu mine trei ani și s-a sfârșit în Domnul acum patru zile. Socotesc, fiule Elpidie, că și tu ai ajuns aici din Pronia lui Dumnezeu, ca atunci când Dumnezeu Cel cu adevărat Bun și de oameni Iubitor îmi va primi sufletul să mă așezi și pe mine lângă el. Dar acum du-te-n pace, rogu-te, și întoarce-te peste trei zile, întrucât am ceva de grăit cu tine neapărat. Prin urmare l-am lăsat și, după trei zile, când am trecut din nou, așa cum promisem porunca de la acel avvă sfânt, l-am aflat săvârșit în Domnul; l-am îngropat lângă avvă Serghie, așa cum, de altfel, mi-a și poruncit, și, mulțumindu-l lui Dumnezeu cel Sfânt pentru toate minunile Sale vrednice de laudă, am plecat [la chilia mea], slăvindul-L pe Dumnezeu.”

ADDENDA

Pagini inedite de *Limonariu*¹

¹Dintre povestirile inedite care fac parte din *Limonariu*, o parte au fost publicate de Th. Nissen („Unbekannte Erzählungen aus dem «Pratum spirituale»”, în *Byzantinische Zeitschrift* 38 [1938], pp. 351-376), altele de Ph. Pattenden („The Text of the Pratum Spirituale”, în *The Journal of Theological Studies* 26 [1975], pp. 38-54); la acestea se adaugă alte 12, publicate de E. Mioni (II «Pratum spirituale» di Giovanni Mosco, în *Orientalia Christiana Periodica*, XVII [1951], pp. 83-94), la traducerea cărora am ținut seama și de observațiile filologice critice ale reputatului filolog Emanuel Kriarás, publicate în recenzia pe care o face articolului mai sus menționat al lui E. Mioni (în *Hellenica*, 12 [1952], pp. 192-194).

De subliniat că E. Mioni a folosit manuscrisul *Marcianus Gr. II, 21*, în care sunt prezentate 162 de povestiri duhovnicești, dintre care 66 (!), chiar dacă nu toate pot fi atribuite lui Ioan Moshos, au rămas necunoscute și nu au fost până în prezent editate în întregime. Deși sfântul patriarh Fotie vorbește în *Biblioteca* sa de un manuscris care cuprindea 342 de apoftegme, asta nu înseamnă, desigur, că toate ar fi ieșit de sub pana lui Ioan Moshos. Dacă s-ar adăuga la acestea de mai înainte și cele atribuite lui Anastasie Sinaitul (recent, de altfel, publicate), s-ar putea ajunge la numărul de care amintește Fotie.

Pratum Spirituale I

1²

Povestitu-ne-au niște pescari din Faran:

– Într-o zi ne duseserăm să pescuim în Vouhri³, pe partea cealaltă a Mării Roșii și, fiindcă primeam foarte mulți pești, am mers să acostăm în apropiere de Petreléou. Și cum voiam să trecem de cealaltă parte, în Raith, am fost împiedicați de vânturile potrivnice și furtuna abătută asupra mării. Așa că am acostat, [rămânând acolo] vreme de nouăzeci de zile; pe când cutreieram locul acela de-a dreptul pustiu, găsim sub o stâncă trei pustnici neînsuflețiți, îmbrăcați în colovioane⁴ din fâșii de finic, în timp ce cojoacele lor din

¹ Ph. Pattenden, „The Text of the *Pratum Spirituale*”, în *The Journal of Theological Studies* 26 (1975), pp. 38-54.

² *Caput CXX*, cf. numerotării din textul lui Pattenden (*op. cit.*, p. 49).

³ Βουχρί – localitate neidentificată.

⁴ Scil. giulgiu, veșmântul alcătuit din „cucul” și „analav”, îmbrăcat de monahul care devine „schimonah”, care primește schima mare.

piele de oaie erau împăturate deoparte. Îndată ce i-am luat și i-am dus pe corabie, numaidacă marea se liniști și vânturile potrivnice ni se făcuseră prielnice; am trecut de cealaltă parte fără nici o tulburare, am venit în Raith, iar părinții i-au îngropat pe ei alături de bătrânii din vechime.

2¹

Povestitu-ne-au nouă părinții din locul de aici despre avvá Gheorghe Bizantinul și ucenicul său, avvá Gheorghe Faranitul, zicându-ne:

– Aceștia sălășluiau într-o insulă din Marea Roșie. Iar pe insula aceea nu se afla apă deloc, ci pentru nevoi își aduceau apă de pe continent. Și aveau o plută cu care mergeau să-și umple [burdufurile]. Într-una din zile așadar și-au lăsat plută pe mare, legând-o de-o stâncă, dar în noaptea aceea au fost valuri mari și, rupându-se funia, plută s-a pierdut și părinții au rămas fără puțința de a ieși de pe insulă ca să-și aducă apă de băut.

După opt luni s-au dus monahii de la Raith și i-au aflat pe amândoi răposati; au găsit și o piele de broască țestoasă, pe care scria așa: „Fra-

¹ *Caput CXXI*, cf. numerotării din textul lui Pattenden (*op. cit.*, p. 50).

tele Gheorghe Faranitul, fără să bea apă vreme de douăzeci și opt de zile, a răposat; iar eu am treizeci și opt de zile de când nu am băut.” I-am aflat pe amândoi cu trupurile neatînse și, luându-i cu noi, i-am îngropat în Raith.

3¹

Ne-am dus să-l vedem pe avvá Ștefan Capodocianul, în Muntele Sinai, care ne povesti următoarele:

– Acum câțiva ani în Raith – în Joia Mare –, mă aflam în biserică, cu toți părinții de față, la momentul când se aducea sfânta Jertfă, și iată că văd doi pustnici intrând în biserică; și erau goi. Nimeni altul dintre părinți în afară de mine n-a băgat de seamă că erau goi. Așadar, după ce s-au împărțășit cu Trupul și Sângele Domnului și Dumnezeuului nostru [Iisus] Hristos, au ieșit din castru²; am ieșit și eu dimpreună cu ei și numai-decât le-am făcut metanie, zicându-le: „Pentru

¹ *Caput CXXII*, cf. numerotării din ediția lui Ph. Pattenden (*op. cit.*, p. 51).

² Adică din incinta mănăstirii. Pentru a rezista în fața năvăli-rii barbarilor, piraților și tâlharilor, monahii au fost constrânși să ridice împrejurul mănăstirilor ziduri de protecție, aseme-nea castrelor și castelelor de apărare. Acest model este întâl-nit atât în pustia egipteană, în Stântul Munte, precum și la mănăstirile românești din perioada medievală.

dragostea voastră, luați-mă cu voi." Ei și-au dat seama că eu vedeam goliciunea lor; mi-au spus: „Stai locului și te liniștește." Eu din nou le-am făcut metanie [rugându-i astfel] să mă ia cu ei. Atunci mi-au zis: „Nu se poate cu noi; încetează; stai bine [aici]." Cum m-au binecuvântat, au plecat, pășind sub ochii mei pe apele Mării Roșii, și au trecut de cealaltă parte a mării.

4¹

Ne povesti nouă Procopie Scolasticul [cel numit și] Porfireonitul despre avvă Zaheu așa:

– Pe când fiii mei învățau în Cezareea, izbucni acolo o plagă ucigătoare, iar eu eram îngrijorat pentru copiii mei de frica morții lor și nu știam ce să fac. Spuneam în sinea mea: „Dacă voi trimite după ei, nu voi putea fugi de mânia lui Dumnezeu. Dacă îi voi lăsa, [mi-e teamă] ca nu cumva să moară și să nu-i mai văd." Neștiind ce-ar trebui să fac, mi-am zis: „O să merg la avvă Zaheu și orice îmi va spune voi face." M-am dus așadar la Sfântul Sion seara târziu, căci acolo se retrăgea pentru odihnă, dar, fiindcă nu era acolo, m-am îndreptat spre curtea interioară a [bise-

¹Caput CXXXI, cf. numerotării din textul lui Pattenden (op. cit., p. 52).

riicii] Sfânta Maria Mică¹, unde l-am aflat șezând într-un colț al grădinii interioare și i-am spus despre copiii mei. Cum a auzit, s-a întors spre Răsărit și a luat aminte la cer cu încordare vreme de două ceasuri, fără a grăi nimic. După aceasta se întoarse către mine și îmi spuse: „Îndrăznește, nu te întrista: copiii tăi nu vor muri din pricina năpastei, ba, mai mult, după două zile năpasta nimicioare va dispărea din Cezareea." Ceea ce s-a și petrecut, după cuvântul bătrânului.

Acestea, după cum am spus, ni le-a povestit Procopie Scolasticul.

5²

Avvă Ciprian Koukoulás, care are mănăstirea în afara porților [orașului] Cezareea, când am trecut pe la el să-l vedem, ne-a povestit: „Când izbucni plaga aceea aducătoare de moarte, în urmă cu destule zile, m-am închis în chilă mea, rugându-mă iubitorului de oameni Dumnezeu să ne miluiască și să nimicească primejdia ce ne pândea. Și a venit un glas care mi-a spus: „Avvă Zaheu a primit har."

¹Scil. închinată Nasterii Maicii Domnului.

²Caput CXXXII, cf. numerotării din textul lui Pattenden (op. cit., p. 53).

Așa că, deși și-au semănat, după obicei, orzul, pământul n-a mai rodit nici în primul, nici în al doilea, nici în cel de-al treilea an. Atunci frații se duseră la avvă și îi spuseră: „De ce oare pământul n-a mai rodit orzul ca înainte?”, iar Bătrânul le răspunse: „Fiindcă am primit cele trei sute de litre; de asta nici pământul nu a mai dat rod. Așadar, mergeți, vindeți-vă toate lucrurile și dați-le săracilor.” Făcând frații după cuvântul Bătrânului, pământul a dat rodul său și cu toții L-au slăvit pe Dumnezeu.

2

Povestitu-ne-a nouă unul dintre părinți despre un oarecare bărbat iubitor de Hristos, pe nume Martýrios, ([și nu e deloc lipsit de însemnătate că] cel ce ne-a povestit era un mare ascet și preot) următoarele:

„Ne-am dus la acest bărbat, pe nume Martýrios, și cum am bătut în poartă, femeia sa, care se afla înăuntru, auzi și, știind că noi suntem, s-a dus la vie ca să-l cheme pe bărbatul ei. Îndată ce veni el, ne îmbrățișă și, punând apă în vasul de spălat, ne spălă picioarele și, invitându-ne în foisorul locuinței sale, ne așeză la masă, căci era

Pratum Spirituale II¹

1

Unul dintre părinți ne-a spus că există o chinovie², aproape de Nisibe, aflată sub povățuirea [duhovnicească] a unui mare Stareț. Așadar, cei din obște semănau orz și, cum secerau din belșug, îl împărțeau și altor mănăstiri. Însă se întâmplă odată ca un general, în trecere [prin acele locuri] ca trimis al perșilor, să se întâlnească cu sfântul stareț; și pentru că dobândi mult folos de pe urma întâlnirii cu el, făcu o danie chinoviei în valoare de 300 de litre³. Bucuroși, frații și-au împărțit între ei [dania generalului], ajungând să aibă [de toate] mai mult decât le trebuia.

¹ E. Mioni, *Il «Pratum spirituale» di Giovanni Mosco, in Orientalia Christiana Periodica*, XVII (1951), pp. 83-94.

² Mănăstire cu viață de obște.

³ Cca. 10 kg de aur.

plin de iubirea lui Dumnezeu. Și cum mâncam, femeia sa îl aduse acolo și pe fiul său și îl așeză în apropierea ușii foișorului unde stăteam, lângă tatăl său, ca să fie binecuvântat de noi. Și, prin lucrarea demonului celui pizmaș, pruncul căzu de lângă ușa foișorului și muri numaidecât. Tatăl său, care se afla și el [la masă], în apropierea ușii foișorului, primind de la femeia sa [bucatele] cele servite nouă, întorcându-se, își văzu fiul căzut fără suflare și nu se tulbură nici el, nici femeia sa, ci, bătând din palme, făcu semn mamei copilului care, venind, își află copilul mort; și îl așeză pe pat. El însă plin de bunăvoință mânca și bea cu noi, iar după masă, când urma să apucăm pe calea noastră, ne însoți cu chip senin; după rugăciunea [de mulțumire], apucând mâna preotului, [părinții copilului] i-au spus: «Intră și fă o rugăciune asupra copilului, pentru că îi este greață.» Intrând preotul, l-a pecetluit cu semnul Crucii și ne-am dus în drumul nostru. După câteva zile am trecut iarăși pe la dânsii, iar ei s-au bucurat foarte tare la vederea noastră; pe copil l-am aflat lângă mamă și am dat slavă lui Dumnezeu, Care i-a dat acestuia sănătate.

Luând ei pruncul, ne-au povestit, zicând: «Micuțul acesta mort a fost și pentru rugăciu-

nile voastre Dumnezeu ni l-a dăruit înapoi.» Și ne-a povestit fiecare pe rând: «După ce ați ieșit afară [din casă], am intrat unde zăcea copilul ca să-l scoatem afară, dar, pentru rugăciunile noastre, l-am aflat viu.» Așadar, se povestea despre acesta că, odată ajuns la vârsta bărbăției, a avut o viețuire plăcută lui Dumnezeu.”

3

Ne-a povestit un oarecare părinte:

– Pe când mă aflam în Constantinopol, am fost martor al acestei întâmplări minunate. Era un bărbat iubitor de Hristos, pe nume Hristofor, care slujea ca soldat la palat, în așa-numitul regiment al protectorilor¹; acesta slujea la palat întreaga zi, fără a gusta nimic până la apusul soarelui; când pleca seara [de la palat], mânca pâine uscată și legume fierte și [bea] apă, fiind mulțumit cu rânduiala sa, negustând nimic dintre multe feluri de mâncăruri preparate cu mirodennii, din

¹ „Protectores domestici” – ordin înființat în anul 250 – era alcătuit din membri ai gărzii de corp imperiale. După anul 400 au intrat în serviciul curții imperiale, fiind socotiți predecesorii celor ce serveau în „schola palatina”. E menționat în lucrarea *De ceremoniis* a lui Constantin Porfirogenetul, dar nu se știe în mod cert dacă au continuat să existe după anii 600 (n. trad.).

care se înfruptă cei mai mulți. Pe dedesubt avea un veșmânt din lână, iar pe deasupra, pentru a-l ascunde de cei mulți, veșminte scumpe.

Când lua leafa, după ce le dădea liber celor aflați în subordinea sa, se ducea la un argintar, schimbător de bani, cunoscut lui, și lua de la acesta trei pungii: una cu monede de aur întregi, una cu monede de aur de o treime și alta cu monede de aur de o doime, și așa, singur mergea întreaga noapte [la cei ce se adăposteau] pe sub colona-de și [la cei aflați] în temnițe, făcând [milostenii] cu cei care cerșeau. Așadar, într-o noapte, ajungând la coliba unui frate, a scos [bani] ca să-i dea o binecuvântare, dar, atingându-l ușor pe fratele ca să se ridice și să primească [binecuvântarea], acela n-a răspuns deloc. Atingându-l din nou și strigând ușor la el, n-a scos nici un glas și nici un sunet. Pipăindu-l și înțelegând că murise, a mers la un han din vecinătate și, bătând la ușă, i-a cerut hangifului, după ce i-a dat o monedă de aur de o treime, să-i aducă niște lumânări și un vas cu apă și să meargă împreună cu el spre a-l spăla pe fratele. Ducându-se, așadar, împreună cu hangiful, l-a spălat [pe fratele]; apoi, mergând la un atelier de vâlvuri, a cumpărat cele de trebuință îngropării; de asemenea, i-a adus încălțări și lumânări

și, îngropându-l după cuviință, a aprins lumânările, i-a pus pe piept, după obicei, o monedă de aur pentru gropari și i-a spus răposatului: „Ridică-te, frate, și dă-mi îmbrățișarea iubiții în Hristos.” Ridicându-se atunci în șezut, l-a îmbrățișat și apoi, întinzându-se [la loc], a adormit. La vederea acestui lucru hangiul a luat-o la goană, cuprins de groază, dar din pricina friiei a căzut ca mort. Acesta e cel ce a povestit multora minunea aceasta cu totul neobișnuită.

4

Se mai spunea și altceva despre acest Hris-tofor [numărat] între sfinți. Pe când mergea, așadar, să se roage noaptea în diferite biserici, se ducea și la palatul aflat în Chálki, și de acolo la așa-numita Fântână a Mântuitorului – un loc cu adevărat sfânt și închinat, [împodobit] cu porți de aramă¹. Și cum se ducea singur să se roage, porțile i se deschideau de la sine. Cum intra și se închina, tămâia, iar apoi ieșea fără ca nimeni să știe ceva. Așadar, adeseori cei ce

¹ Era probabil o agheasmă, adică un loc unde izvoră apă sfințită, și, cu siguranță, cum se vede din detaliile prezentate, un paraclis, o „casă de rugăciune”, cum spune literalmente textul (εὐχητήριος οἶκος).

sălășluiau [spre a străjui și sluji] în locul acela, aflând porțile descuiate, erau cuprinși totodată de uimire și frică, ca nu cumva, lipsind ceva din schevofilachie¹, să fie trași la răspundere, ca cei ce dădeau socoteală în săptămâna cu pricina. Așa, începând să țină sub veghe locul acela cu osârdie și trezvie, au aflat că acest lucru se petrecea numai când de față era acest bărbat. Au mers așadar și l-au înștiințat privitor la aceasta pe patriarhul de atunci, care, mirat, n-a dat crezare până când, ascunzându-se în locul menit catehumenilor² și priveghind, l-a văzut cu proprii ochi cum tămâia; încredințându-se [astfel], a dat slavă lui Dumnezeu. Și oricine nu va da crezare celor povestite, spunând că sunt absurde, să-și amintească de dumnezeiescul David, care spune: „Voia celor ce se tem de El o va face și rugăciunea lor o va auzi și-i va mântui pe dânșii.”³

5

Ne-a povestit un creștin iubitor de Hristos că o femeie, tânără și foarte frumoasă la înfățișare,

¹ Sacristie.

² Pridvorul bisericii.

³ Ps. 144, 19.

cum a intrat într-o biserică a început să se roage cu lacrimi și să strige cu glas tare: „Doamne, bate-mă!” Și a rămas acolo destulă vreme, spunând aceasta de multe ori. Unul dintre mai-marii locului, întâmplându-se să se afle acolo în același timp pentru rugăciune, se întreba care e pricina rugilor ei așa de stăruitoare. După ce s-a oprit din plâns, s-a dus la ea și a întrebat-o: „Spune-mi, pentru dragostea lui Dumnezeu, din ce pricină ceri asemenea lucruri în rugăciunea ta? Dacă-mi vei spune adevărul, nădăjduiesc în Dumnezeu că te voi ajuta cu orice-mi stă în putință.” Căci își închipuia că era doborâtă de lipsuri sau de munca istovitoare. Iar ea, văzându-i sânguința de a afla pricina mahnirii ei, l-a luat deoparte și i-a spus: „Eu, stăpâne, am avut un singur soț căruia i-am dăruit fecioria mea, dar care a murit înainte de vreme, lăsându-mă văduvă; acum, fiindcă trupul meu se ridică împotriva mea, din dorința de a fi cu un bărbat, mă rog lui Dumnezeu să mă smerească, ca să nu ajung să cunosc un alt bărbat.” Cu aceste cuvinte femeia a plecat la casa ei.

Luând el aminte, s-a minunat, dar voind să afle în amănunt cele petrecute, a trimis un copil după ea, ca să vadă unde locuiește; iar copilul

i-a arătat casa ei. Când mai apoi a trimis pe cineva la ea, la întoarcere acela i-a vestit stăpânului că era cuprinsă de febră puternică, zăcând la pat și suspinând, iar el s-a minunat de un așa suflet plin de cumpătare și a dat slavă lui Dumnezeu.

6

A fost [odată] un pustnic sporit, care se ruga lui Dumnezeu și spunea: „Doamne, fă-mă să pricep judecățile Tale.” De multe ori făcea chiar și nevoințe de dragul acestei cereri. Iar Dumnezeu i-a descoperit că acest lucru e cu neputință la oameni. Dar, fiindcă acesta, cu rugăciune la Dumnezeu, stăruia [în cererea sa] prin nevoință, voind Dumnezeu a-i da un răspuns, îngădui să-i vină gândul de a merge să vadă un alt pustnic, care sălășluia deloc aproape; pregătindu-și cojocul, a pornit-o la drum. Așadar, Dumnezeu trimise un înger sub înfățișare de monah, care îl întâmpină pe bătrân și îl întreabă: „Unde mergi, călugăre?” „La pustnicul cutare”, răspunse Bătrânul, iar îngerul – așa-zisul monah – îi zise: „Și eu merg la el, deci să mergem împreună.” Cum mergeau ei, în prima zi au ajuns într-un loc unde se afla un bărbat iubitor de Hristos care,

după ce i-a întâmpinat, i-a dus să se odihnească. În timp ce mâncau, iubitorul de Hristos le-a adus un disc ca de argint pe care îngerul, luându-l, la sfârșitul mesei l-a făcut să dispară în aer. Văzând bătrânul [asta], s-a întristat. Plecând apoi mai departe împreună, în cea de-a doua zi, după o vreme, au ajuns într-un loc unde se afla un alt creștin iubitor de Hristos, foarte iubitor de monahi care, după ce i-a primit și le-a spălat picioarele, le-a arătat toată grija. În dimineața următoare, întrucât avea un singur fiu, l-a adus spre a fi binecuvântat de ei. Prinzându-l de beregată, îngerul l-a ucis. Bătrânul, văzând această, a fost cuprins de uluire, dar n-a spus nimic. Așadar, în cea de-a treia zi, după ce au călătorit multă vreme, fiindcă n-au aflat pe nimeni care să-i primească, s-au oprit într-o curte, pustie de mult timp, și, așezându-se la umbra unui zid, au mâncat din pesmetul pe care-l avea bătrânul și, în timp ce mâncau, îngerul a văzut că zidul stătea să cadă. Ridicându-se și încingându-se, a început să dărâme pilastrul și să zidească din nou. Atunci, fără să mai poată rabda, bătrânul l-a pus să se jure, zicând: „Înger ești? Demon ești? Spune-mi ce ești. Că lucrurile pe care le-ai făcut nu sunt de om.” Îngerul i-a răspuns:

„Ce-am făcut?”, iar bătrânul a continuat: „Ieri și alaltăieri ne-au primit acei iubitori de Hristos și ne-au dat odihnă, iar unuia i-ai făcut discul să dispară, iar celuilalt i-ai ucis fiul; iar aici, deși nu am aflat nici o mângâiere, te-ai apucat de zidit.” Atunci îngerul îi spuse: „Ascultă și o să-ți spun. Cel dintâi care ne-a primit este un bărbat iubitor de Dumnezeu, care își chivernisește bunurile după Dumnezeu; însă discul acela îi rămăse-se în urma unei moșteniri nedrepte; ca să nu-și piardă din pricina acelu disc răsplata altor fapte bune, iată că eu l-am făcut să dispară și făptuirea sa este curată. Celălalt bărbat care ne-a primit este virtuos; dar dacă copilul aceuia ar fi trăit, ar fi ajuns unealtă a satanei, și faptele bune ale tatălui său ar fi fost date uitării. De aceea, pentru că se afla la o vârstă fragedă, l-am sugrumat, ca să se mântuiască și el, iar făptuirea tatălui său să rămână fără pată înaintea lui Dumnezeu. A continuat bătrânul: „Și aici?”, iar îngerul îi răspunse: „Stăpânul acestei curți este o pacoste și caută să facă rău multora; sărac fiind, nu-și poate duce la împlinire pofta. Însă bunicul său, la zidirea casei, sub pilastrul acesta, pe care l-am zidit din nou, a pus bani. Ca să nu aple banii cu prilejul rezidirii clădirii și să facă celorlalți răul

pe care și-l pusese în gând, iată că am refăcut pilastrul, și așa va fi lipsit de mijloacele [împlinirii planului său rău]. Așadar, întoarce-te la chirie. Căci, așa cum a spus Duhul Sfânt, «judecățile Tale, adânc mare».¹ Și cu acestea, Îngerul lui Dumnezeu se făcu nevăzut. Venindu-și atunci în sine, bătrânul s-a întors la chilia sa, slăvind-L pe Dumnezeu.

7

Când am încetat să mai păzim poruncile dumnezeiești și am ales să ne însoțim cu păcatul, Dumnezeu rânduind ca noi, cei ce ne-am arătat nevrednici de marile Sale daruri, să ajungem, din pricina greșelilor noastre și după ce fuseserăm supuși asediului, robi ai barbarilor. Și am ajuns străini de Locurile Sfinte prin judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu, atunci când orașul Ierusalimului cu toate împrejurimile sale a ajuns în mâinile perșilor. În zilele acelea s-a petrecut în Ierusalim un lucru minunat, vrednic de pomenit, adevărit de mai mulți, nu numai de unul, spre pilda și folosul celor iubitori de feciorie și neprihănire. După ce vrăjmașii au pus

¹ Ps. 35, 6.

stăpânire pe oraș, prin uciderea a mii și mii de oameni, la urmă au intrat și în Biserica Sfintei Învieri și în celelalte Locuri Sfinte – cu precădere în Sfântul lăcaș al Învierii –, căci într-acestea s-au refugiat mulțimile. Și, într-adevăr, i-au junghiat fără milă pe cei găsiți acolo, lăsând în viață doar tinerile frumoase la înfățișare și fecioarele cele neîntinate.

În aceste [locașuri] multe au fost luate roabe de ei, iar, după ce uciderea cea multă încetă, perșilor li s-a dat mână liberă să chefuiască laolaltă prin case; și, meșteșugind în chip viclean lucrarea fărădelegii asupra cinstitelor fecioare, le târau cu de-a sila la stricăciune. Atunci una dintre mielulele lui Hristos, nuntită în adevăr cu El, văzând stricăciunea petrecută cu roabele lui Dumnezeu și că ea avea parte de ceea ce spuse se oarecând David (că „Văzut-am pe cei nepricepuți și mă sfârșeam”¹), se hotărî să nu mai guste nimic. Vreme de cincisprezece zile nu doar că n-a gustat nimic, nici mâncare, nici băutură, ba mai mult, nici n-a ascultat de alte fecioare, multe la număr, care o îndemneau [să pună capăt pos-tirii], ci, stăruiind în lacrimi și suspine, și-a chel-tuit toată puterea trupului care îi mai rămăsese.

¹ Ps. 118, 158.

Și era, într-adevăr, mai frumoasă la trup decât toate celelalte femei aflate dimpreună cu ea, precum și persul care o înrobise era unul dintre cei mai de vază.

Așadar, aceasta era îmbiată prin mijlocirea celorlalte fecioare, prizoniere împreună cu ea, să se dea acestuia, dar pe ea numai și auzul [unei asemenea îmbieri] o îngrețoșă. Căci ade-vărat e cuvântul rostit de Domnul că „mulți sunt chemați, dar puțini aleși”¹. Și chiar dacă unele erau fecioare, cele mai multe dintre ele nu și-au păstrat făgăduința în chip neclintit. Astfel că, dându-se fără de frică mâncărilor și bău-turilor, au avut parte prin urmare și de rușinea stricăciunii și au ajuns s-o îmbie și pe ea [să facă așijderea]. Însă aceasta, cu suspine și lacrimi, le dojenea.

La auzul acestora, persul care o avea în stă-pânire era cuprins, pe de o parte, de furie, iar, pe de alta, de poftă, din pricina frumuseții sale trupești. Într-o seară, pe când încă mai zăbovea la masă dimpreună cu alți perși și cu alte fecioa-re cu nume mincinos, ațâțat de diavolul și robit de pofta pentru ea, i-a îngăduit să vină și să stea la masă alături de el; și, în pofida împotrivirii ei,

¹ Mt. 22, 14.

slugile au luat-o cu de-a sila. Iar dacă s-a așezat la masă lângă el, nu a pus nimic în gură. După terminarea cinei, aprins de vinul băut din belșug și de patima desfrânării, a uitat de toate celelalte [fecioare], îndemnând-o pe aceasta să se culce cu el. La împotrivirea ei, acela, sub impulsul mâniei, a lovit-o așa de rău, că și-a pierdut simțirea; și, fiindcă n-a cedat defel, în pofida tuturor constrângerilor, a luat-o și a dus-o pe la ceasurile serii sus pe meterezele turnului, întrebând-o dacă se va supune dorinței lui. La refuzul și sila ei [față de o asemenea propunere], persul s-a purtat ca o fiară, scoțându-și sabia și supunând-o caznelor; cu fiecare rană, o poftea să se lase pradă desfrânării. Rămânând cuvioasa fecioară credincioasă alegerii ei, după ce a fost rănită de nenumărate ori cu sabia și acoperită toată de sânge, când a fost întrebată pentru ultima dată, a dat același răspuns ca mai înainte, prin mărturisirea cuvioasă a fecioriei, iar [persul] a poruncit slugilor sale să o arunce de pe metereze în gol – ceea ce s-a petrecut chiar în ceasul acela. Astfel, nevoindu-se bărbătește, și-a dat duhul [în mâinile] Domnului, primind de la Hristos Dumnezeu cununa mărturisirii.

Niște laici aveau o fiică și s-a întâmplat să fie tulburată de demon; părinții ei au cerut multor monahi să se roage pentru dansa, dar ea nu s-a vindecat. Mai apoi, un monah foarte îndrăgît de aceștia le spune: „Dacă vreți ca fiica să vi se vindece, mergeți în pustia [Sketei]; acolo sunt sfinți și cred că pentru sfintele lor rugăciuni se va vindeca.” Dându-i ascultare, se duseră în pustie. Se întâmplă ca un oarecare monah mai tânăr să le iasă în cale, iar ei se bucurară de cum l-au văzut pe acesta de departe, zicând: „Iată, Dumnezeu ne-a trimis nouă pe unul dintre ei ca să nu ne pierdem nădejdea în pustia aceasta.” Cum s-au apropiat de el, s-au aruncat la pământ dimpreună cu copila, rugându-l și zicând: „Această fetiță a noastră este tulburată de demon necurat, dar, pentru Domnul, roagă-te pentru ea.” El însă le-a răspuns: „Eu nu sunt într-atât de spirit duhovnicește; sunt păcătos.” Dar ei îl rugau, spunându-i: „Pentru Domnul, nu spune asta, ci, mai degrabă, fie-ți milă de noi și roagă-te pentru ea.” Ei socoteau că vorbea așa din smerenie și iarăși la stăruința și rugămintea lor acela le răspundea cu aceleași vorbe. Dar pentru că nu se

lăsau și îl sileau, înmuindu-i-se inima, a scos din sân o carte mică și le-a spus sub jurăminte: „Am plecat de acolo după ce am furat-o.” Grăindu-le el cuvântul acesta, demonul s-a dus [de la copilă], neîndurând atât smerenia tânărului, cât și credința acelora, care nu s-au smintit din pricina vorbeii monahului, ci i s-au închinat ca unui sfânt și i s-au rugat stăruitor.

9

Spus-a fraților avvá Irineu: să ne nevoim și să stăruim în războiul [nostru], că ostași suntem ai Împăratului ceresc; precum ostașii împăratului lumesc au coifuri, așa și noi avem hărisme cerești, [adică bunele și] frumoasele virtuți. Aceia au armură alcătuită din inele de metal, iar noi platoșă duhovnicească făurită din bronzul credinței; aceia au sulită, noi – Crucea; ei au scut, noi – nădejdea în Dumnezeu; ei au pavăză lumească, noi – pe Dumnezeu; ei își varsă în războaie sângele, noi ne aducem de bunăvoie [ca jertfă]. De aceea și Împăratul ceresc le-a îngăduit demonilor să lupte împotriva noastră: ca să nu uităm binefacerea Sale. Că în bunăstare adeseori cei mai mulți oameni nu se roagă deloc, iar

dacă se roagă, nu o fac continuu, ci cu mintea în risipire; unii ca aceștia e ca și cum nu s-ar ruga; căci dacă îi vorbesc lui Dumnezeu cu buzele, dar sunt cu gândul și inima la cele lumești, cum se vor face auziți? Într-adevăr, când avem parte de înfrustrări, atunci ne rugăm cu trezvie și adesea fără a psalmodia cu glas tare ne rugăm lui Dumnezeu cu cugetul, ridicând ochii inimii și vorbind cu El în suspine. Așadar, și noi, fraților, să ne asemănăm ostașilor împăratului muritor și să luptăm cu râvnă; ba mai mult, să călcăm pe urmele celor Trei Tineri, mergând în cuptorul cel de focal patimilor întru neprihănire, și să stingem cărbunii ispitelor cu rugăciunea, și pe Nabucodonosor, care închipuie duhovnicește pe diavolul, să-l rușinăm, trupurile noastre să le înfățișăm lui Dumnezeu ca pe o jertfă vie, iar cugetul plin de dreapta credință să l-l aducem ca pe o jertfă a arderii de tot.

10

Un frate îl întreabă pe un stareț, zicând: „Ce voi face, avvá, dacă, atunci când voi vedea pe un frate păcătuind, îl voi urî și dacă, atunci când voi auzi despre nepăsarea altuia, îl voi judeca

și-mi voi pierde sufletul?" Și i-a spus lui bătrânul: „Când vei auzi ceva de acest fel, să părăsești grabnic acest gând și să alergi la gândul acelei zile înfricoșătoare [de pe urmă] și să-ți închipui că te afli înaintea cumplitului scaun de judecată, a Judecătorului nemitarnic, a râurilor de foc, a celor târâți înaintea aceluia scaun, în clocot mare și în flăcări, a săbiilor ascuțite, a pedepselor crâncene, a chinurilor nesfârșite, a negurii fără pic de lumină, a întunericii celui mai dinafară, a viermelui celui ce varsă venin, a legăturilor fără dezlegare, a scrâșnetului dinților și plânsului nemângâiat. Gândește-te, așadar, la unele ca acestea și la certarea de neocolit. Căci Acel Judecător nu are nevoie nici de învinovățiri, nici de martori, nici de dovezi, nici de certări, ci, precum s-a săvârșit oricare [dintre păcate], așa se va și vădi înaintea ochilor celor ce l-au săvârșit, și nimeni nu te va scăpa de pedeapsă, nici cel ce s-ar târgui, nici cel ce te poate scăpa cu de-a sila, nici tatăl, nici fiul, nici fiica, nici mama, nici o altă rudă, nici vecinul, nici prietenul, nici apărătorul, nici darea de bani, nici averea și bogăția, nici puterea, ci toate acestea vor fi lepădate asemenea prafului de pe picioare. Numai cel judecat va primi răsplata pentru lucrul săvârșit de

el, [aceasta fiind] fie hotărârea care-l va izbăvi, fie cea care-l va osândi. Atunci nimeni nu va fi judecat pentru ceea ce a făptuit celălalt, ci fiecare pentru cele ale sale; știind acestea, fiule, să nu judeci pe nimeni și să rămâi liniștit, fără teamă de nici o tulburare.”

11

Avvâ Petru, ucenicul avvei Isaia, ne-a povestit următoarele:

– Pe când mă aflam odată cu părintele meu avvâ Isaia, la avvâ Macarie, au venit unii de la mănăstirea Optprezecinicului din Alexandria, având cu ei o fecioară canonică, cumplit muncită de diavolul, și îl rugară pe bătrânul avvâ să se îndure de ea și s-o vindece, pentru că raso-fora¹ își sfâșia ea însăși carnea de pe ea în chip groaznic. Văzând-o avvâ cum se chinuia și se zvârcolea, după ce o pecetlui cu semnul Crucii, a certat pe diavolul. Diavolul însă îi răs-punse avvei: „Nu ies din ea, căci nu la alegerea mea și de bunăvoie am intrat în ea. Că Daniil,

¹ În text, „monahia”, dar întrucât, după cum ne spune textul, era „canonică”, e mai potrivit s-o numim „raso-foră”, fiind, cu alte cuvinte, o simplă purtătoare de rasă, care nu își depusese încă făgăduințele monahale.

tovarășul și părtașul tău, e cel ce s-a rugat lui Dumnezeu și m-a trimis în ea." Iar avvă îl întreabă: „În ce chip ai intrat în ea?", și el răspunde: „Aceasta a fost unealta mea; am învățat-o să meargă la baia publică gătită nerușinat și fără cuviință; pe mulți îi rănea și vătăma sufletește [cu înfățișarea ei], în timp ce se lăsa și ea [rănită și vătămată] de ei, prinzând în capcana ei nu doar laici, ci și preoți, pe care, stărîndu-i, îi făcea să se împreuneze nerușinat cu ea, și atât prin încuviințarea lăuntrică a gândurilor celor rușinoase, cât și prin vederea ochilor îi amăgea în timpul nopții pe cei care își săpau groapa prin vărsarea seminței. Dar s-a întâmplat ca Daniil, cel ce nu-i în stare să biruiască păcatul lăcomiei la mâncare, să o întâlnească la baie, când se spăla, și să meargă la ea în chilie; cu suspine înaintea lui Dumnezeu, s-a rugat să aibă parte de mustrare, spre a se mântui și ea și alte monahii, care au ales să trăiască în neprihănire, spre a ajunge [pildă tuturor ca] să nu mai iasă deloc din mănăstire. Din pricina aceasta m-am sălășluit în ea." La auzul acestora bătrânul spune: „Cel Ce a îngăduit [aceasta] poate să și mîntuiască [din aceasta]"; și i-a trimis bătrânul pe aceștia la avvă Daniil.

Fost-a [oarecînd] în Constantinopol un iudeu, sticlar de meserie. Era căsătorit și avea un fiu, pe care l-a dat la școală ca să învețe carte, în apropierea Bisericii celei Mari¹. Dar s-a întâmplat ca sacristierul Sfintei Sofia să aibă multă anafură, rămasă nu de puțin timp de la Sfânta Masă²; și a trimis pe cineva la învățătorul școlii ca să-i lase pe copii să vină spre a consuma cele ce prisosiseră de la sfânta proscomidie. Căci aveau obiceiul de a face așa. Îndată ce copiii au plecat, s-a luat după ei și copilul iudeului. Întrucât aceștia întârziiau acolo, dascălul le-a dat drumul acasă celorlalți copii [de la școală], fiind vremea mesei de prânz. S-a întors și iudeul sticlar acasă de la atelierul său, fiindcă era pe la ceasurile odihnei de amiază și, negăsindu-și fiul, își întreabă femeia: „Unde e copilul?", iar ea, văzând că nu era nicăieri, începu să întrebe prin vecini. Îndată ce copilul se întoarse, îl întreabă: „De ce-ai întârziat?", iar el răspunde: „M-am dus și eu cu ceilalți copii la Biserica cea Mare, unde am mâncat și am băut pe săturate." La auzul acestora, tatăl s-a mâniat foarte tare, dar atunci nu a spus nimic;

¹ Scil. Sfânta Sofia.

² Scil. de la dumnezeiasca Liturghie.

după masă însă l-a luat pe copil la atelierul său și a aflat de la el mai în amănunt [ce se petrecuse]; și, pentru că [fiul său] i-a spus că la biserică luase din Sfânta Împărtășanie, cuprins de mânie, l-a înșfăcat și l-a aruncat în cuptorul de foc, căruia i-a astupat gura, după care a plecat și s-a ascuns, căci era pe la amiezi. Mănată de Dumnezeu, mama sa a venit la atelier, știind că tatăl copilului era furios pe el; uitându-se pe o găurice pe care o avea poarta cuptorului¹, a auzit înăuntru glasul copilului și, spărgând ușa, a intrat [în cuptor] și și-a aflat fiul în foc; când l-a scos afară din cuptor, la întrebarea: „Cine te-a vârat în cuptor, copile?“, el răspunde: „Tatăl meu.” „Cum de nu te-ai ars, copilul meu”, continuă ea, „în focul din cuptor?” „O femeie îmbrăcată în porfiră”, răspunde copilul, „a venit la mine, mi-a dat [să beau] apă și mi-a spus: «Nu-ți fie teamă!».” Descumpănită, [mama] l-a luat cu sine, s-a dus la preasfântul patriarh Mina și, cum a intrat la el, i-a povestit cele petrecute și i-a cerut să se facă creștină dimpreună cu fiul ei. La auzul acestora, patriarhul s-a minunat și, luând femeia și copilul, s-a dus cu ei la iubitul de Dumnezeu și iubitul de Hristos împărat Iustinian și i-a povestit

¹ Acest cuptor special avea dimensiunile unei încăperi.

minunea aceasta cu totul neobișnuită. Iar acest împărat iubit de Dumnezeu a poruncit iudeului, tatăl copilului, să se predea, cu îndemnul de a se face creștin. Întrucât nu s-a lăsat înduplecat, împăratul a dat poruncă să fie aruncat în cuptor, zicând: „Asta [se întâmplă] pentru că acolo ți-ai aruncat fiul”; și patriarhul a rânduit ca mama să se facă nevoitoare¹, iar copilul [să fie hirotesit] anagnost, după cum s-a și făcut. Și cu toții au slăvit pe Dumnezeu, Carele face mari minuni spre mântuirea neamului omenesc: Acestuia I se cuvin slava și puterea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

¹ Scil. monahie.

Pratum Spirituale III¹

1

La începutul domniei împăratului și preacredinciosului cezar Tiberiu², ne-am dus la Oaza, care se află la miazănoapte de Tebaida de Sus³, înspre deșert; acolo se spunea că Nestorie, care a hulit-o pe Preasfânta, cu adevărat de Dumnezeu Născătoare, Maria și pe Dumnezeu Cuvântul Cel mai înainte de veci, Care S-a întrupat și S-a născut din ea în chip neschimbat, a fost surghiunit din pricina aceasta în părțile dinspre răsărit. Însă prin mijlocirea unor demnitari ce cugetau asemenea lui a fost repus în drepturi printr-o scrisoare trimisă lui din partea împăratului; se

¹ Th. Nissen, „Unbekannte Erzählungen aus dem «Pratum spirituale»”, în *Byzantinische Zeitschrift* 38 (1938), pp. 351-376.

² Anacronism; e vorba, evident, de împăratul Teodosie al II-lea (408-450).

³ Oraș situat în Egiptul de Sus, spre sudul țării.

spune că târziu, cu o seară în urmă, înainte de a se culca în patul său, s-a dus la ieșitoare și, în timp ce ședea el acolo, după cum au auzit cei ce stăteau afară, a strigat: „Ți-am arătat eu, Marie, că om, nu Dumnezeu ai născut!” Iar aceia, la auzul unor asemenea lucruri, au plecat de acolo, pentru că aveau poruncă să nu lase pe nimeni să se apropie de locuința sa înainte de a le da el poruncă dinăuntru. Dar, fără întârziere, cât încă hulirea mai era pe buzele lui spurcate, un înger al mâniei, trimis de Dumnezeu, l-a lovit în timp ce ședea în umblătoare și acolo și-a vărsat măruntaiele, suferind atot-ticălosul o pedeapsă pe măsura hulirii și relei sale voințe.

Spre dimineață a ajuns și trimisul împăratului, grăbindu-se și spunând că are termen fix de înmânare [a scrisorii] și că nu poate aștepta. Așadar, dat fiind că Nestorie, după porunca dată [servitorilor], nu dăduse încă nimănui porunca de a intra [în locuința sa], iar ofițerul imperial¹ nu mai putea să aștepte, au forțat porțile și au intrat înăuntru; și, îndreptându-se spre camera în care obișnuia să doarmă și bătând în ușă, nu au primit

¹ *Magistrinos* – ofițer, membru al birocrăției imperiale; inițial servise sub *magister officiorum*, ulterior devenind *agentes in rebus*, în atribuțiile căruia intrau și transmiterea corespondenței și organizarea călătoriilor oficialilor.

nici un răspuns. Din pricină că încuietoriile erau pe dinăuntru, n-au putut să intre decât scoțând ușa din tâțâni. Și, fiindcă nu l-au găsit, l-au căutat în umblătoare, unde l-au aflat șezând fără suflare. Întrebați fiind slujitorii despre el dacă nu cumva i s-a întâmplat aceasta în urma unei oarecare tulburări, au răspuns că: „Seara târziu ne-a dat drumul, fiind foarte vesel și bucuros și, după ce a închis ușile, așa cum le-ați găsit, a intrat la umblătoare; când ne îndreptam fiecare spre casă spre a ne odihni, de afară l-am auzit vorbind singur înăuntru și zicând: «Ți-am arătat eu, Marie, că nu Dumnezeu, ci om ai născut!»”.

La auzul acestora, cu toții au înțeles că din această pricină a avut parte de o moarte atât de netrebnică, așa că s-a plinit, în ceea ce îl privește, cuvântul marelui proroc Ieremia, care zice: „Vai de bărbatul acesta, că nu-l vor plânge, o, Doamne, și nici nu vor spune: «Vai, fratele meu! Vai, domnul meu!»; ci el va fi îngropat ca un asin; că se vor hotărî dimpreună și-l vor arunca în afara porților [cetății].”¹ Acesta a fost sfârșitul huli-
torului Nestorie, cel ce va avea parte de întu-
nericul cel veșnic și „mai din afară”², dar care a

¹ *Ier.* 22, 18-19 (LXX).

² *Cf. Mt.* 8, 12; 22, 13; 25, 30.

ajuns pe pragul întunericii încă din viața de aici, pedepsit fiind pe măsura hulirii și relei sale voințe.

2

Un frate, după ce s-a lepădat de toate [făcându-se monah], a împărțit toate ale sale, păstrând pentru sine doar o bucată de pământ mănos. Un mirean de vază însă și-a dorit să intre în stăpânirea lui și de multe ori îi ceru să i-l vândă sau să-l dea la schimb; dar monahul n-a fost de acord nici cu una, nici cu alta. S-a întâmplat ca mireanul să ajungă guvernatorul acelei eparhii; și [a început] să-l silească pe monah să renunțe la pământul lui, necăjindu-l întruna și lăsându-și animalele să intre pe ogorul lui. Fra-tele, văzându-se la mare strâmtorare, fără nici o cale de a-l face pe guvernator să se îndure de el, a mers în cele din urmă la un bătrân sporit în virtute și foarte cunoscut, care se nevoia prin acele locuri în căutarea liniștii. Veni la acesta de mai multe ori, dar bătrânul nu-l pri-
mea și-l trimitea înapoi la chilia sa. Atunci când a văzut că guvernatorul era la un pas de a pune stăpânire pe pământ, veni la bătrân și îi spuse:

„Pentru Dumnezeu, fă ceva! Scrie-i sau trimite pe cineva la el [ca să-i vorbească].” Întrucât stăruia și îl necăjea, bătrânul i-a trimis guvernatorului o scrisoare cu următoarele cuvinte: „Cel ce se face monah să ducă viață de monah: să nu aibă în posesia sa vreun lucru din a cărui pricină să poată fi nedreptățit; iar dacă are, să fie nedreptățit, că [unul ca acesta] nu este monah.” Scriind deasupra [numele expeditorului și adresantului], i-a dat-o fratelui ca să i-o ducă guvernatorului – fără ca acesta să știe ce se spunea în scrisoare. S-a dus și i-a înmănat guvernatorului scrisoarea pe care acesta a primit-o cu multă cinste și, după ce a sărutat-o, a deschis-o și a citit-o. Apoi l-a întrebat pe fratele: „Tu știi ce mi-a scris [bătrânul]?”, iar el a răspuns: „Să pleci de pe pământul meu.” Și, minunându-se de înțelepciunea bătrânului, guvernatorul i-a lăsat în pace ogorul.

Să ne minunăm așadar, de pe urma [acestei pilde], de bunătatea lui Dumnezeu și [să cinstim] felul de-a fi al virtuții, adică chipul în care bătrânul printr-o asemenea scrisoare, fără nimic batjocoritor sau învinuitor la adresa guvernatorului, l-a făcut să-și schimbe părerea și să se îndure de cel ce se ruga de el.

3

Niște oameni învățați¹ au mers să-l cerceze pe un bătrân care, după ce i-a binecuvântat, a rămas în tăcere, continuându-și împletirea coșului, fără a le arunca măcar o privire. Și începând să-l roage, zicându-i: „Spune-ne nouă un cuvânt, avvă.” Dar el continua să tacă. Atunci i-au spus: „Pentru asta am venit, ca să auzim un cuvânt de la tine și să dobândim folos”, iar bătrânul le-a răspuns: „Voi v-ați cheltuit banii ca să învățați a vorbi; eu însă am părăsit lumea ca să învăț a tăcea.” Când au auzit ei acestea, s-au minunat și, câștigând folos [duhovnicesc], au plecat.

4

Ne-a povestit unul dintre părinți că în Thessalonic se afla o mănăstire de fecioare; iar una dintre ele, prin lucrarea celui viclean, a fost muncită de [gândul] plecării din mănăstire. Plecând, a căzut în desfrânare sub înrăurirea aceluiași demon, care a amăgit-o și a făcut-o să iasă [din mănăstire]; și odată ce a căzut, a rămas destu-

¹ *Ad litteram*, filosofi.

lă vreme în păcat. Cuprinsă mai apoi de păre-
re de rău, cu ajutorul lui Dumnezeu a ajuns
la pocăință. Pe când se întorcea la obștea de
unde plecase cu scopul de a se pocăi, și-a aflat
sfârșitul, căzând în fața ușilor mănăstirii. Moar-
tea acesteia i s-a descoperit unuia dintre sfinții
episcopi, care a avut vederea sfinților Îngeri, ce
veneau să-i primească sufletul, și a demonilor,
ce veneau în urma acestora. Și se văzu martor
al disputei dintre ei, în care Îngerii spuneau că
„a venit în [stare] de pocăință”, iar demonii răs-
pundeau că „pentru noi a lucrat atâta vreme și a
noastră e”. În multa lor grăire, demonii, potrivit
nici ai binelui, ziceau că „nici n-a apucat să intre
în mănăstirea ei: cum poți spune că s-a pocă-
it?”, iar sfinții Îngeri răspundeau: „Din clipa în
care Dumnezeu i-a văzut pornirea atât de stăru-
itoare [spre căință], i-a primit pocăința. Iar ea e
îndreptătită să culeagă roadele acestei pocăințe
în virtutea scopului pe care Domnul și Stăpânul
a toate l-a pus mai dinainte vieții [omenești].”
Rușinați de acestea, demonii s-au retras. Iar des-
coperirea aceasta, de care sfântul episcop a avut
parte [cu duhul], a povestit-o unora, de la care
am auzit-o și noi și am împărtășit-o mai depar-
te. Văzând aceasta, fraților, să ne punem la adă-

post și, fără a ne preda nici măcar cu gânduri-
le vreunui păcat, să ne împotrivim și să luptăm
mai ales împotriva ieșirii noastre din mănăstire,
ca nu cumva să cădem ca niște neștiutori în cap-
canele și uneltirile vrăjmașului nostru.

5

Ne-a spus unul dintre părinți:

– Odată, pe când mă aflam în Alexandria, am
intrat în locașul ridicat pe mormântul unui mar-
tir¹ spre a mă ruga, și am văzut o femeie iubi-
toare de Hristos, ce părea văduvă după îmbrăcă-
minte, însoțită de slujitori și slujitoare. Și, în timp
ce se apucase cu tărie de grilajul [care înconjura
racla mormântului sfântului], îi grăia așa: „M-ai
părăsit, Doamne; miluiește-mă, Stăpâne, Iubito-
rule de oameni!”, încât, din pricina strigătelor și
a lacrimilor ei, uitasem de rugăciunea mea, fiind

¹ Această tradiție de a înălța sfinte locașuri pe mormin-
tele martirilor este străveche; din acest motiv, până în zile-
le noastre în Biserica Ortodoxă la zidirea oricărei biserici se
așază la temelia Sfintei Mese părțile din moaștele sfinților.
De asemenea, aceste locașe se aflau de obicei în afara ziduri-
lor orașului, excepție făcând, printre altele, biserica Sfântului
Dimitrie din Thessalonica, care până în clipa de față a fost păs-
trată ca loc de pelerinaj, nefiind nici lăcaș care să deserveas-
că nevoile liturgice al unei mănăstiri, nici biserică de parohie
(pentru detalii, a se vedea A. Grabar, *Martyrium. Recherches sur
le culte des reliques et l'art chrétien antique*, Collège de France,
Paris, 1946).

cu luare-aminte la dansa, mișcat adânc de pe urma lacrimilor și strigătelor ei. Eu socoteam că ajunsă, probabil, văduvă, era asuprită de cineva. Așadar, pentru că îl cunoșteam pe unul dintre membrii consiliului prefectului augustal¹, am așteptat-o să își termine rugăciunea și, chemând pe un slujitor de-al ei, i-am zis: „Spune-i stăpânei tale că vreau să-i vorbesc.” De îndată ce s-a apropiat, i-am împărtășit cele ce gândeam. Ea însă, izbucnind din nou în lacrimi și bocete, îmi răspunse: „N-ai înțeles, părinte, care mi-e necazul... M-a părăsit Dumnezeu și nu mă mai cetează; că se împlinesc azi trei ani de când nu m-am mai îmbolnăvit nici eu, nici vreunul dintre robii și slujitorii mei și nici nimeni altcineva din casa mea, și socotesc că Dumnezeu Și-a întors fața de la mine din pricina păcatelor mele. De asta plâng, ca să mă cerceteze Dumnezeu în

¹ *Scil.* Probabil funcționari imperiali, aflați în subordinea lui „Praefectus augustalis Aegypti”, regentul, comandantul roman (byzantin) al Egiptului; în jurul anilor 380-381, acest guvernator deținea în Egipt funcții și atribuții civile (Roger S. Bagnall, *Egypt in Late Antiquity*, PUP, 1993, p. 64; Chr. Haas, *Late Antiquity. Topography and Social Conflict*, The Johns Hopkins UP, Londra, 1997, p. 72); în acord cu Edictul 13 din 539 al lui Justinian, biroul acestui guvernator cuprindea în jur de 600 de oficiali, însumând funcții civile și militare, avându-i în subordine pe guvernatorii celor șase provincii care alcătuiau Egiptul (Bernhard Palme, „The Imperial Presence: Government and Army”, în Roger S. Bagnall [ed.], *Egypt in the Byzantine World 300-700*, CUP, Cambridge, 2007, pp. 245 și 248-249).

chip grabnic după mila Sa.” Cuprins de uimire și mirare la vederea acestui suflet iubitor de înțelepciune, i-am dat binecuvântarea mea și am plecat, slăvindu-L pe Dumnezeu.

6

Ne-a povestit un iubitor de Hristos:

– Ne-am dus în pelerinaj la chinovia unui avvă sfânt în Tebaida și, cum am ajuns la mănăstire, de sus, de pe ziduri, au început să latre la noi niște câini foarte mari, dintre cei pe care-i au păstorii de capre. Făcându-mi-se frică, voiam să mă dau jos de pe cal, dar însoțitorii mei, care mai avuseseră de-a face cu lătratul acestora, mi-au spus: „Nu te da jos, stăpâne; câinii au poruncă de la avvă să nu coboare de pe ziduri.” Când am intrat în mănăstire și am luat binecuvântare de la părinți, am fost duși la fântână în timpul slujbei. Însă cămila, care ajuta la scoaterea apei, stătea cu totul nemișcată. La întrebarea noastră de ce cămila nu învârte roata, ni s-a răspuns: „Avvă i-a poruncit ca la vremea slujbei să nu învârtă roata până nu se va face apolisul în biserică. Căci odată, la vremea slujbei, din pricina zgomotului făcut de mecanism, fratele care făcea ascultare la

fântână nu a auzit toaca și nu s-a dus la biserică. Avvă așadar s-a dus la el și l-a întrebat: «De ce nu ai venit la biserică la ceasul rânduiri?», iar el a răspuns: «Iartă-mă, părinte, din pricina zgometului de la mihanie n-am auzit toaca.» După ce a cumpănit, avvă i-a poruncit cămillei care scotea apa, zicând: «Binecuvântat este Domnul: din clipea în care se va bate toaca pentru slujbă și până la apolisul acesteia să nu te mai miști din loc.» Iar cămila a păzit porunca [întocmai]. Și oricare altă cămilă, dacă e pusă la această treabă, păzește porunca [întocmai].” La auzul acestora, am dat slavă lui Dumnezeu.

7

S-a întâmplat să existe în Tebaida un oarecare Pavel, care mergea la sfânta biserică sobornicească a lui Dumnezeu ziua și noaptea. Văzându-l filopónii și spudéii¹, îl întrebară: „Părințele, nici părinți nu ai, nici femeie nu vrei să-ți iei: de ce nu te faci monah?“, iar el le răspunse: „Bine ziceți; mă duc să mă fac monah.” Ducându-se, așadar,

¹ Membrii unor ordine laice dedicate bisericii, unii distinguându-se prin râvnă pentru nevoință (φιλοτονέω = a lucra cu osârdie), ceilalți prin iubirea față de studiu (σπουδάζω = a studia).

s-a sălășluit singur într-o chilie, nevoindu-se doar înăuntrul ei și lăsând la o parte celelalte ostenele [pentru care ar fi trebuit să-și părăsească chilia]. Și era foarte curat cu cugetul. Văzând demonul cel viclean viețuirea lui, i s-a arătat sub chip de înger, prevestindu-i în bațjocură [că se vor petrece] diferite lucruri puse la cale [de cel rău]. Când demonul își dădu seama că l-a înrobbit, îi spuse: „Hristos îți prețuiește viețuirea, așa că mâine va veni la tine ca să-ți dăruiască harismă; îndată ce vei ieși din chilia ta, să I te închini, după care vei primi harisma și te vei întoarce la chilie.” Când a ieșit, așadar, în ziua următoare din chilie, văzu o mulțime de îngeri, ce păreau îmbrăcați în haine luminoase și erau înșiruiți în jurul unei roți de foc, în mijlocul căreia se vedea statura cuiva care, după cum își închipui el, trebuia să fie Hristos. Numaidecât, în clipa în care își plecă grumazul spre a se închina, primi o palmă peste ceafă care îl aruncă în față, împiedicându-l a se închina. Căzând la pământ, băgă de seamă că îngerii aceia purtători de candelă nu se mai aflau în jurul roții de foc. Atunci, dându-și seama de amăgirea demonului, a rămas în acel loc două zile și două nopți, zicând cu plânset înaintea lui Dumnezeu: „Vai mie, păcătosului!

Păcăuit-am! Mi-am pierdut viața cu totul și nu știu ce mă voi face." El auzise însă de un pustnic care se afla în Tebaida de Sus de mulți ani, petrecând singur și [sălășluindu-se] sub cerul liber. Se gândi, așadar, să se ducă la acela și să-i descopele re cele întâmplare.

Cum se apropie de locul aceluia avvă, s-a aruncat cu fața la pământ, închinându-i-se și zicând: „Păcăuit-am, iartă-mă și roagă-te pentru mine.” Dar bătrânul a strigat la el: „Nu veni aici, bațjocură a demonilor ce ești! Nu te-apropia de locul acesta!”, continuând să-l ocărăscă și cu alte vorbe asemenea. Însă el nu se mișca, ci stătea prăvălit la pământ și plângând. Făcându-i-se sfântului milă de el, l-a chemat și i-a spus: „Oare nu știi că atunci când mergi să înveți un meșteșug oarecare, trebuie să te duci la un meșter ca să înveți cele ale meșteșugului? Dar tu te-ai dus să sălășluiești doar cu tine, fără a-ți încredința nimănui sufletul. Dacă nu ți-ar fi ajutat Dumnezeu și mâna dreaptă a sfântului înger, ci te-ai fi închinat [celui viclean], atunci ți-ai fi pierdut mințile și ai fi început să cutreieri cetățile ca unul dintre cei demonizați. Așadar, mulțumește-I lui Dumnezeu, Carele ți-a ajutat și vino să intri într-o mănăstire cu viață de obște.” Sfântul l-a luat pe

acesta și l-a dus la una dintre chinoviile din Tebaida și i l-a încredințat avvei, zicând: „Trimite-l la bucătărie șapte ani ca să pună în lucrare porunca lui Hristos și să slujească fraților.” Apoi i s-a adresat și avvei Pavel așa: „O să vin peste șapte ani și vom mai grăi [atunci].”

La împlinirea celor șapte ani, a venit bătrânul și i-a spus avvei: „Dă-i acestuia o chilie în afara mănăstirii tale de obște.” Căci mănăstirile chinoviale din Tebaida au mici chilii pustnicești, astfel că unii dintre nevoitori, atunci când îmbătrânesc, petrec primele cinci zile ale săptămânii acolo, iar sâmbăta și duminica se întorc la chinovie, alături de frați. I s-a adresat iarăși [avvei Pavel] bătrânul: „Stai la chilie pustnicească pentru încă șapte ani, și vom mai grăi [atunci].” Când a împlinit și porunca aceasta, a venit sfântul bătrân. I-a spus acestuia avvă Pavel: „Ce poruncești să fac?” Și i-a zis lui bătrânul: „Nu mai ai nevoie de mine; că Duhul Sfânt Care sălășluiește în tine te va învăța toate.” Câștigând multă cinste de pe urma acestui cuvânt, a plecat și s-a dus la Schit¹. Fiindcă au venit la el cei de la mănăstirea de obște cu rugăminți, l-au luat împreună cu ei. Chiar dacă a mers cu ei, totuși, din pricina cinstei peste măs-

¹ Scit. în pustia Sketei.

ră pe care i-o arătau, a plecat din nou de acolo. S-a întâmplat ca, în timp ce se afla în pustie, să ne ducem la el eu și alți trei părinți, între care se afla și starețul meu, care era preot. Și într-adevăr, nici pâine, nici vreun vas, nici nimic altceva nu avea pentru nevoia trupului; nici vreo rucodelie nu făcea, nici vreo carte nu avea și nici nu mânca nimic timp de cinci zile; și era mare la trup. Ne spunea nouă că nici apă n-a avut vreodată în chilia sa. Odată, au trecut pe la el în vremea arșiței unii, care erau foarte însetați; cum nu avea apă, s-a ridicat și s-a rugat. În chip minunat, Dumnezeu a făcut să izvorască apă chiar din locul unde se ruga; și bând, și-au potolit setea și au slăvit pe Dumnezeu.

8

Ne-a povestit avvă Vasile, preotul și pustnicul, cel ce s-a făcut monah la Noua Lavră, că auzise un lucru minunat, povestit lui de niște bărbați iubitori de Hristos:

– Într-un târg înțesat de lume din țara Palestinei locuiau creștini și evrei, cu multe turme. Și aveau acest obicei din strămoși: în fiecare dimineață își adunau vitele la porțile târgului,

fiecare trimițându-și fie fiul, fie sluga cu necuvântătoare. Luându-și aceștia mâncare pentru acea zi și animalele, pe care le duceau la păscut, rămâneau pe câmp până seara, iar la apusul soarelui se întorceau acasă cu ele în cârd. Cum au dus într-o zi, după obicei, la păscut [animalele], copiii creștinilor s-au adunat laolaltă la vremea prânzului și și-au spus între ei: „Haideți să facem o Liturghie, după cum fac clericii la biserică.” Așa că unul și-a luat cinstea de episcop și a rânduie pe un altul în treapta de preot, pe altul, în cea de diacon, pe altul, în cea de cântăreț, iar pe alții i-a făcut citeți; din niște pietre au făcut o suprafață întinsă, asemenea Sfintei Mese, și ca prescuri au folosit pâinea avută cu ei de mâncare. Împreună cu ei se afla și un evreu, fiul arhirabinului, care îi ruga pe copii, spunându-le: „Primiți-mă și pe mine, ca să aduc și eu, asemenea vouă, jertfă.” Ei însă l-au alungat, zicându-i: „Nu poți veni cu noi pentru că ești iudeu.” Atunci le răspunse: „Mă fac și eu creștin”, iar ei îi spuseră: „Dacă te faci creștin, te primim.” Și cum el a consimțit, l-au primit și așa-zisul episcop l-a botezat cu apa aflată în locul acela. Apoi au făcut toată rânduiala și au adus artosul [ca jertfă]. Când au ajuns la sfârșit

și au zis: „Unul Sfânt...”, s-a pogorât un foc din cer și a ars toate cele aflate acolo [pe altar]. De frică, ei au căzut [jos] și au rămas ca morți. Seara, animalele s-au întors singure acasă. În dimineața următoare, când părinții s-au dus să-și caute copiii, i-au aflat pe jumătate morți. Și, luându-și fiecare copilul, s-au întors acasă. După abia trei zile, când copiii și-au mai revenit, au fost întrebați de părinți ce li se întâmplase, iar ei au mărturisit toate cele petrecute, după cum s-au scris mai sus.

Fiul arhiraubinului însă a fost chemat de tatăl său, care i-a pus înainte pâinile [specifice mesei evreiești] ca să mănânce. Dar el nu a primit să mănânce, zicându-i: „Sunt creștin și nu mănânc.” La auzul acestora, nelegiuitul se hotărî să-și dea [copilul] morții celei amare. Însă Dumnezeu Care le vede pe toate dinainte și cercetează inimile și măruntaiele¹, cunoscând socoteala cea vicleană a netrebnicului rabin, a rânduit astfel încât cadiul târgului – așa-numitul *amir*² – să se înfurie foarte tare pe băiașul târgului, învinovățindu-l că este cu nesocotință

¹ Ps. 7, 9.

² „Emir” este forma turcizată a cuvântului arab „amir”, care, în sens larg, are înțelesul de conducător, inițial referindu-se exclusiv la conducătorul militar.

și nu se îngrijește după cuviință de aerul din hamam; așa că i-a spus: „La uite cât timp a trecut de când-ți batjocorești pe toți și, la vremea îmbăierii, găsesc [aerul] rece; îți jur pe marele Dumnezeu că, dacă nu vei face îndeajuns foc dedesubt¹ și se va afla aerul [din baie] rece în ziua în care o să vin, o să-ți tai capul.” Acela și-a dat cuvântul că va face așa încât să îi slujească *amirului* după cuviință. Aflând acestea tatăl copilului evreu și socotind că își poate duce la împlinire planul diabolic, l-a chemat pe cel responsabil cu baia publică, care îi era dator, și i-a spus: „Din câte știu, îmi datorezi zece monede”, iar acela i-a răspuns: „Într-adevăr, așa este.” Apoi a continuat: „Dacă vei asculta de porunca mea, îți voi ierta întreaga datorie.” „Tot ce îmi vei porunci, voi face”, i-a răspuns băiașul, „ca să scap de povara împrumutului.” Iar nelegiuitul de rabin necurat i-a zis: „Am aflat că ai primit poruncă de la *amir* să înfierbânte baia foarte bine; și, pen-
tru că eu am o slugă oarecare, ce mă umple de întristare, vreau ca atunci când cuptorul se va

¹ Aerul și metoda folosită la încălzirea lui reprezintă elementul definitiv al băii islamice în comparație cu baia romană sau greacă; în acest scop, în subsolul băii se afla un spațiu special destinat încălzirii aerului care în perioada de început fusese mai bogat în aburi, iar mai târziu, după secolul al X-lea, mai uscat.

înfierbânta și urmează să-i pecetluiești gura¹, să-mi dai de veste. Iar pe acela, pe care îl voi trimite să te întrebe dacă baia s-a încălzit, pe dată să-l prinzi și să-l arunci în cuptor și, după ce îi vei pecetlui gura [cuptorului], să pleci, ca așa să scap de rătăcirea lui." Auzind aceasta băieșul, în nădejdea iertării datoriei, s-a înduplecat să facă după poruncă. S-a dus și a încins cuptorul cu mult mai mult decât de obicei, cuprins de spaima amenințării *amirului*. Când află [rabinul] că urma să se pecetluiască cuptorul, își trimise fiul să întrebe dacă baia s-a încălzit. Iar băieșul îi răspunse: „Pe Adonai! Ba s-a încălzit prea tare; și dacă nu mă crezi, mai bine [vino și] te uită!” Și, apucându-l pe copil, îl aruncă în foc și, după pecetluirea cuptorului, plecă.

Când a venit *amirul* să se îmbăieze, a găsit baia mai rece decât în zilele din urmă și, chemându-l pe băieș, i-a spus: „Nu ți-am poruncit să încălzești bine baia? De ce ai făcut-o mai rece, fără să-mi dai ascultare?” Iar el se jura că „Am pus de trei ori mai mult lemn, voind să-ți

¹ Pentru a asigura o ardere mai îndelungată și, totodată, mai economică, încă din Antichitate (3000 î.Hr.) se aplica tehnica arderii mocnite, în care se limita, prin pecetluirea gurii cuptorului, cantitatea disponibilă de oxigen (piroliza); aceeași metodă se practică și astăzi la obținerea tradițională a cărbunilor de lemn.

fac pe plac, și nu știu de ce s-a întâmplat asta. Iar dacă nu crezi cuvintelor mele, hai să vezi cuptorul și cărbunii rămași, și te vei convinge că nu spun minciuni”. Când, plin de mânie, îl urmă și dădu la o parte lespede de la gura] cuptorului, a aflat copilul șezând în [cuptorului] răcoros. Îl întreabă pe băieș: „De unde a ajuns copilul acesta aici? Și din ce pricină a fost aruncat aici?” Atunci acela îi dezvăluie toate *amirului*, susținând că focul atât de mare se stinsese pesemne întrucât copilul fusese aruncat [în cuptor] pe nedrept. Însă *amirul*, socotind că nu vrea decât să se dezvinovățească și că nimic din ceea ce grăiește nu e adevărat, îi porunci: „Adu lemine și aprinde cuptorul de față cu mine.” În timp ce se făceau cele poruncite, *amirul* îl întreabă pe copil al cui este și din ce pricină a fost aruncat în cuptor și, la aflarea pricinii cum că s-a făcut creștin și că n-a voit să guste mâncărurile iudice, s-a înfuriat și, fiindcă nutrea dispreț pentru Creștinism (că „celui păcătos îi este urâtă temerea de Dumnezeu”¹), luând copilul, l-a aruncat în foc, zicând: „Dacă prima dată ai stins focul prin șiretlicuri vrăjitoarești, acum n-o să scapi din mâinile mele.”

¹ *Sir.* 1, 25.

Însă Dumnezeu, Carele pururea face lucruri mărețe și preaslăvite, fiind aproape de toți cei ce-L cheamă pe El într-un adevăr¹, a stins focul cuptorului, cum făcuse și mai înainte, și a păzit copilul nevătămat. Când s-a dus *amirul* să se îmbăieze, a găsit baia și mai rece decât prima dată, de parcă nu se mai făcuse foc de o săptămână întreagă. Nedumerit, a mers să deschidă ușa cuptorului băii și a aflat copilul șezând foarte vesel înăuntru, unde nu mirosea deloc a fum. Atunci *amirul*, uimit peste măsură de minunea cu totul neobișnuită, s-a grăbit să facă cunoscute toate acestea în amănunt așa-numitului [în Islam] sfetnic². Acesta, cum auzi, veni numai-decât în târgul cu pricina, porunci să fie aprins cuptorul din nou și chiar în prezența sa copilul să fie aruncat în el. După ce pecetlui intrarea și așază strajă, intră să se îmbăieze, dar în baie în loc de cald era mai mult rece, și, îndată ce ieși din baie și deschise gura cuptorului, găsi copilul șezând ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic, fără ca înăuntru să miroasă câtuși de puțin a foc. După ce îl întreabă la rândul lui pe copil al cui este și află că e al necuratului preot

¹Ps. 144, 18.

²Scil. imamului.

al iudeilor celor nelegiuiți, precum și cele petrecute pe câmp, cum au fost mai sus înfățișate, că din pricina învoielii și stăruinței sale de a măr-turisi religia creștină și a refuzului de a se spur-ca cu mâncărurile cele necurate ale părinților a fost dat pradă de însuși tatăl său acestei pedep-se aducătoare de moarte, și că, deși cuptorul a fost aprins de trei ori, nu l-a ars, ci, dimpotrivă, l-a răcorit, așa cum a făcut oarecând și cupto-rul babilonian cu cei trei tineri; atunci l-a adus pe tatăl copilului și l-a întrebat: „Ce cuvânt de apărare ai de dat înaintea lui Dumnezeu pen-tru lucrul cel diavolesc și necurat pe care l-ai săvârșit? Oare socotești că te poți ascunde de la fața lui Dumnezeu și a oamenilor? Însă Dum-nezeu, Cela Ce cunoaște faptele și socotințele tale viclene, nu ți-a îngăduit, ci ți-a dat pe față cru-zimea sufletului tău. Tu, care ai dat dovadă de o atât de mare nemilostivire, încât să-ți dai morții celei amare chiar și vlăstarele pântecelui tău, oare ce nu vei fi în stare să faci în clipa în care vei prinde prilejul? Așadar, pentru că ai făcut un lucru atât de rău și în așa fel încât să ajungem și noi părtași uneltirii tale, vei avea de îndurat pedeapsa cu moartea, ca nu cumva alt demon, ca tine, să săvârșească ceva asemănător.” Așa

că, după ce a fost predat [gâdelui], a poruncit să i se taie capul în afara târgului, într-un loc pustiu, spre a ajunge hrană fiarelor sălbatice. A chemat apoi pe copii și, după ce a aflat în amănunt cele petrecute pe câmp, i-a trimis la mănăstire, dându-le simbrie, după numele pe care și-l luaseră fiecare: celui numit episcop – simbrie de episcop, iar fiecăruia dintre cei numiți preoți, sau diaconi, sau ipodiaconi, sau citeți – zilnic simbrie după treapta sa.

Iar Dumnezeu și Făcătorul a toate a îngăduit acestea spre sprijinirea și ajutorarea creștinilor și spre a se face cunoscută tuturor neamurilor care s-au ridicat asupra noastră, din pricina voii iudeilor celor fără de lege, de rău făcătoare, ura diavolească [de la început] și până la sfârșit față de Dumnezeu și față de Fiul Său Cel Unul-Născut și față de noi, care am crezut în El cu adevărat. Că trebuia să se împlinească prorocia Domnului, rostită către cei nerecunoscători: „Eu am venit în numele Tatălui Meu și voi nu Mă primiți; dacă va veni altul în numele său, pe acela îl veți primi”¹ și „veți muri în păcatele voastre”² cele rele.

¹ *In.* 5, 43.

² *In.* 8, 24.

Într-o oarecare mănăstire cu viață de obște, s-a întâmplat ca, înainte de săvârșirea Sfintei Împărtășanii¹, să intre diaconii [în altar] pentru a-și îmbrăca odăjdiile², și să ia seama că lipsea unul; după multe căutări zadarnice, i-au făcut cunoscut și avvei, care le-a spus: „Căutați din nou.” Și, pentru că nu l-au găsit, avvă, necăjit din pricina lucrului necuvenit, le-a spus: „Sălășluim dimpreună cu tâlhari. Dar viu este Domnul și nu ne vom împărtăși nici cu dumnezeiasca Euharistie, nici cu nimic altceva până ce nu se va afla tâlharul.” În timp ce avvă se apucă împreună cu diaconii să caute prin chilii, iar frații stăteau în biserică, acela ce furase îi spuse fratelui de lângă el, care era cunoscut pentru evlavia sa: „Vai mie, ce-o să pățesc!”, iar celălalt îl întrebă: „De ce?” „Pentru că eu [sunt cel ce] am furat veșmântul, care se află în chilia mea, în vasul de lut, la fund [sub niște lucruri].” Atunci celălalt îi zise: „Nu te

¹ *Scil.* a dumnezeieștii Liturghii.

² *Μαφόριον* (lat. *mafortium*, evr. *ma'aforet* – termenul grec echivalent fiind cel de *ἐσθής*) era vâul purtat de femei, un fel de tunică, ce acoperea capul și cobora pe umeri până la glezne. În general, termenul e folosit în scrierile patristice și iconografice pentru a desemna „acoperământul Maicii Domnului”, care în calendarul bisericesc se prăznuiește la 2 iulie. Uneori indică îmbrăcăminte monahală în genere, atât a bărbaților, cât și a femeilor (PG 34, 1220A). Aici este folosit cu sensul de stihar.

întrista, ci du-te și mută-l în chilă mea." Ducându-se, a mutat vasul în chilă fratelui. Când au ajuns căutând [în chilă cu pricina] avvă și diaconii, în locul unde se afla vasul de lut al fratelui unul dintre diaconi, afundându-și mâna [în vas], a scos veșmântul și a început să strige: „Cuviosul de aici ne este hoțul!" Cum au ajuns în biserică, au pus mâna pe el, i-au tăbărit multe lovituri, și apoi, târându-l, l-au scos afară din mănăstire. Iar el se ruga: „Îngăduiți-mi să mă pocăiesc și n-o să mai fac!" Dar ei l-au alungat, zicându-i: „Nu putem avea un tâlhar printre noi." După aceea când se întoarseră [în biserică] spre a săvârși dumnezeiasca Liturghie și veni diaconul să tragă dvera¹, aceasta nu putu fi mișcată; căutând cu luare-aminte la ea, dacă nu cumva ceva o împiedică, n-au aflat nimic. Atunci avvă s-a gândit și le-a spus: „Oare nu cumva fiindcă l-am alungat pe fratele ni se întâmplă nouă aceasta? Duceți-vă și aduceți-l aici și vom afla." Cum intră fratele [în biserică], au tras dvera, care n-a mai fost ținută de nimic. Vedeți? Aceasta înseamnă „să-ți pui sufletul pentru aproapele"². Iar dacă nu vom ajunge și noi la această măsură, cel puțin să nu

¹ Înainte de momentul prefacerii cinstitelor daruri.
² Cf. In. 15, 13.

ne vorbim de rău aproapele, să nu-l judecăm, ca să nu ne înstrăinăm de bucuria de care sfinții se vor desfăta.

10

A fost odată un părinte de alt neam, care ne-a spus pilda aceasta:

— În țara mea pentru a vâna lei [oamenii] fac un fel de groapă; s-a întâmplat ca într-o asemenea groapă să cadă o vulpe care, cu toate că s-a zbatut mult, n-a putut scăpa din capcană. Mai apoi a venit acela care făcuse groapa, ca să vadă dacă nu cumva căzuse ceva în ea, și găsi vulpea. Numai că vulpea a meșteșugit un vicleșug: s-a prefăcut moartă. Omul a coborât, a apucat-o de coadă și a aruncat-o afară [din groapă]. Atunci ea, luând-o la fugă, dusă a fost. După câteva zile, vulpea a trecut din nou pe acolo și a văzut o altă vulpe cum căzuse în aceeași groapă și cum sărea încoace și încolo, dar fără a putea să iasă; atunci i-a spus: „Și eu am încercat în tot felul [să ies], sărind încoace și încolo, dar dacă nu m-aș fi omorât¹, nu aș fi scăpat." La fel și noi, fraților, dacă voim să „scăpăm

¹ Prin ideea „omorării" patimilor se pune în evidență faptul că în asceză patimile nu sunt extirpate, amputate, ci păstrate, însă fără a fi puse în lucrare.

din capcanele diavolului, să ne omorâm voile și așa, prin harul lui Dumnezeu, ne vom mântui”¹.

12²

În Antiohia cea Mare³ (Siria) există diferite diaconii⁴. Starostele uneia dintre ele era un bărbat iubitor de Hristos, care avea obiceiul de a da săracilor cele necesare. Așadar, mergea și cumbată pără cele de trebuință, printre care se numărau și diferite pânzeturi mai ieftine din lână, adu-se din Egipt, pe care le împărțea celor ce aveau nevoie de îmbrăcăminte, după cuvântul Domnului care zice: „Gol am fost și M-ați îmbrăcat.”⁵ Odată, pe când avea loc, după cum spuneam, împărțirea de veșminte, a venit un frate și a luat pânzet nu numai o dată, ci și a doua, și a treia oară. Însă acel bărbat iubitor de Hristos, deși a văzut că s-a întors și a doua, și a treia oară, s-a

¹ Adaosul este preluat din *Vechiul Limonariu*, Ed. S. Shoinás, Volos, 1959, p. 48.

² Istorisirea a unsprezecea, aici prezentată fragmentar, este identică cu istorisirea 6 din colecția lui E. Mioni, prezentată mai sus.

³ Antiohia Mare este cel mai important oraș dintre cele 28 de orașe asiatice cu acest nume, înființate în cinstea tatălui său, Antioh I (324-261 î.Hr.), de către Seleuc I (358-281 î.Hr.), general al lui Alexandru cel Mare.

⁴ *Scil.* frăție, societate filantropică.

⁵ *Mt.* 25, 36.

gândit să nu-i spună nimic despre aceasta. Dar când a venit a patra oară, sub pretextul îngrijorării de dragul celorlalți săraci, îi spuse: „Iată că ai luat și a treia și a patra oară, iar eu nu ți-am spus nimic; dar nu cumva de acum să mai faci așa ceva, fiindcă mai sunt și alții la fel de necăjiți, care au trebuință de această facere de bine.” Așa că, după ce săracul s-a retras acoperit de rușine, în noaptea aceea starostele diaconiei s-a văzut [în timp ce dormea] stând într-un loc care se numea „Heruvimii”¹. Iar locul acesta este foarte cinstit; aici, după spusele celor ce l-au văzut, se află o icoană preînfricoșătoare, în care e zugrăvit chipul Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Cum stătea el acolo pe gânduri, îl vede pe Mântuitorul cum Se coboară la el din icoană și [începe] să îl certe chiar pentru cele patru rânduri de veșminte pe care le luase nevoiașul. Cum el nu

¹ Loc cunoscut și ca „Poarta Heruvimilor” (poarta principală a orașului, după Malalas), în zonă existând la un moment dat o stradă cu colonadă „a Heruvimilor” și un cartier cu același nume. Se pare că după distrugerea Ierusalimului din anul 70 d.Hr. Vespasian și Titus, după cum relatează *Cronica* lui I. Malalas (PG 97, 396), au luat Heruvimii „de aur, lucrăți din ciocan” (după Malalas erau din bronz) din Templul lui Solomon, care adumbreau chivotul Legii (*Is.* 37, 2-9), și i-au așezat în Antiohia (astăzi orașul Latakia), spre a le face în ciudă evreilor aflați într-un număr mare în acest oraș. Din același motiv («πρὸς ὕψους αὐτῶν»), după cum ne spune aceeași cronică, au desființat și sinagoga, pe care au transformat-o în teatru.

scotea o vorbă, Mântuitorul Și-a dat la o parte tunica pe care o purta și îi arătă veșmintele de pe dedesubt, numărându-le și zicând: „Iată-l pe primul, iată-l pe al doilea, iată-l pe al treilea, iată-l pe al patrulea. Să nu te întristezi, prin urmare, deloc; ci să ai încredințarea că, din clipa în care le-ai dat săracului, ele Mi s-au făcut veșminte.” Recunoscând veșmintele, căzu la picioarele Lui, zicând: „Iartă-mi lipsa de mărinimie, Stăpâne, că am gândit aceasta ca un om [ce sunt].” Când se trezi din somn, l-a adus mulțumire lui Dumnezeu, Cel Ce l-a făcut vrednic de o asemenea veste. De atunci a început să dea tuturor celor care îi cereau întru simplitatea [inimii] și cu [multă] bucurie. Și toți cei ce au auzit [cele petrecute] au dat slavă lui Dumnezeu.

13

Sfântul avvă Teodor din Adana¹ ne-a povestit că pe când se afla în orașul sfânt [al Ierusalimului], la mănăstirea cu viață de obște [numită] a lui Penthouklă², din apropierea sfântului râu al

¹ Oraș în Antichitate cunoscut sub numele de Antiohia Ciliciei.

² Mănăstire cu viață de obște aflată la est de Iordan, nu de parte de acest râu, supranumită „a Botezului”. „The monas-

Iordanului, a sosit cineva din părțile Asiei, care voia să se lepede [de lume și să se facă monah]. La ceva vreme după ce fusese primit de egumen, zidindu-se duhovnicește mulțumită vieții deosebite din chinovie, fiindcă avea aur, i l-a dat avvei, zicându-i: „Pentru că m-am zidit duhovnicește, părinte, mulțumită stării [duhovnicești] de aici, vreau, cu îngăduința lui Dumnezeu, să mă tunzi [în monahism] și să-mi dai sfânta schimă monahicească, ca să rămân dimpreună cu voi aici. Și ia binecuvântarea aceasta” – [spus-a el], arătându-i aurul – „și cheltuiește-l după cum voiești.” Egumenul însă, bărbat sporit duhovnicește, nu se grăbi să ia aurul, ci îi spuse: „Fiule, n-avem nevoie de așa ceva; că, așa cum ai văzut, nu suntem prea cheltuitori cât privește nevoile noastre, ci, fiindcă trăim în locul acesta pustiu, ne mulțumim cu foarte puțin. Du-te, dar, după porunca Domnului, și împarte-l fraților noștri săraci și vei avea, după făgăduințele Sale nemincinoase, comoară în ceruri.”¹ Fratele i-a răs-

tery of Penthucla was probably situated to the northwest of Deir Hajlaa” (Y. Hirschfeld, „List of the Byzantine Monasteries in the Judean Desert”, în Bottini, G. c., Segni, L.D. and Alliata, E. [eds], *Christian Archaeology in the Holy Land. New Discoveries. Archaeological Essays in Honour of Virgilio C. Corbo*, OFM, SBF Collectio Maior 36 [Jerusalem], p. 55).

¹ Cf. Mt. 19, 21.

puns pe un ton muștrător și i-a spus: „Am făgăduit, părinte, că acolo, unde mă voi lepăda [de cele lumești], voi face această danie.” Bătrânul îi spuse: „Dacă o să primesc aurul, fiule, o să-l dau săracilor. Că noi n-am fost învățați [de Hristos] să adunăm comori pe pământ.” „Ia-l, părinte”, stăruia el, „și, fie îl dai săracilor, fie altfel, fă după cum voiești și știi.” Așadar, avvă, dacă nu l-a convins, primi de la el aurul. După puțină vreme l-a tuns [în monahism], iar după încă puțin l-a făcut schimonah.

Prin grija lui Dumnezeu însă avvă n-a cheltuit banii, ci a așteptat să vadă cum va spori fratele duhovnicește. Cu gândul la cursele diavolului nimeni, nici măcar fratele, nu a știut că banii nu se cheltuiseră. La început, mânat de râvna lepădării de lume, împlinea și săvârșea fără pregetare și neobosit toată ascultarea încredințată lui. După o vreme, a început să se moleșească prin lucrarea vrăjmașului și să nu mai arate aceeași râvnă, ba încet-încet chiar să și crâcnească, zicând: „Eu, care am dat atâta aur chinoviei, [nici măcar] pâinea n-o mănânc aici fără a plăti.” Auzind acestea, unii dintre frați s-au smintit, cu precădere cei mai simpli la cuget. Îndată ce a aflat starețul chinoviei, l-a chemat pe fratele și i-a spus: „Nu tu, frate,

m-ai silit să primesc din partea ta aurul? Nu mi l-ai dat spre a-l împărți săracilor? Oare s-a întâmplat să încalc înțelegerea noastră astfel încât [să fii îndreptățit] să-i smintești pe frați prin crâcnirea ta? Nu [se cuvine să faci] așa, fiule; căci scris e: *să nu smintiești pe unul din aceștia mici*¹.” Cu toate că avvă i-a dat aceste povețe și multe alte asemenea, acesta nu s-a dezbărat din pricina lucrării diavolești de obișnuința cea vicleană a cugetului său. Văzând, așadar, avvă stăruința lui pe calea cea rea, într-una din zile îi spuse: „Vino, frate, să ne pogorâm la Iordan.” Și s-au pogorât la Iordan numai ei doi și, cum mergeau pe malul Iordanului, a început avvă să-l povățuiască pe fratele și, scoțând afară aurul pe care fratele i-l dăduse cu pecetea neatinsă, îi zise: „Îl recunoști?” „Da, stăpâne”, răspunse acela. „[Recunoști] și pecetea?” „E aceeași, părinte.” Îi spuse atunci avvă: „Ia, fiule, aurul și, dacă vrei să-l dai, așa cum ai făgăduit, săracilor, dă-l; dacă vrei să-l păstrezi, păstrează-l pe răspunderea ta; căci eu nu pot încălca pentru bănuții aceștia canonul [de viață al] chinoviei, nici să-i smintesc pe frați, iar pe Dumnezeu să-L mânia. Că este cu neputință să rămâi cu noi fără a face ascultarea [încredințată ție], pre-

¹Cf. Mc. 9, 42.

cum fac și ceilalți frați și așa cum am făcut și eu din tinerețea mea și cum chiar până acum mă silesc după puțină să fac." Fratele, când văzu aurul și auzi acestea de la avvă, s-a aruncat la picioarele lui, zicându-i: „Iartă-mă, de vreme ce am dat acești bani lui Dumnezeu, nu-i pot lua [înapoi].” „Dumnezeu nu are nevoie de ei”, îi răspunse bătrânul, „căci toate sunt lucrurile Sale; dar voia Lui este mântuirea sufletelor noastre. Așadar, îmi este cu neputință să mai păstrez acești [bani] de acum înainte.” Însă la vederea rugăminților stăruitoare ale fratelui, care a căzut înaintea lui și i-a zis: „Nu mă ridic de la picioarele tale decât dacă îmi vei da cuvântul că nu te vei sminti din pricina mea, nici nu mă vei sili să iau banii înapoi”, bătrânul i-a spus: „Ridică-te, fiule, și crede-mă: nici pe tine nu te voi mai sili să-i primești înapoi, nici eu nu îi voi păstra.” Cum s-a ridicat fratele, avvă a dezlegat punga cu bani și l-a întrebat: „Aceștia sunt, fiule, banii?”, iar fratele i-a răspuns: „După făgăduința ta, să nu mai aduci vorba despre ei.” Zâmbind, bătrânul i-a spus: „Nicidecum, fiule”; și cu aceste cuvinte chiar sub ochii lui aruncă monezile în râu și i se adresa: „Noi am fost învățați de Domnul, fiule, a le disprețui pe toate acestea; vino așadar înapoi

la chinovia noastră, spre a te nevoi dimpreună cu frații tăi, săvârșind pentru Hristos fără rușine toată diaconia încredințată ție, luând aminte la ceea ce a spus Domnul: «Că și Fiul Omului n-a venit ca să I se slujească, ci ca El să slujească și să-Și dea sufletul răscumpărare pentru mulți».¹ Când a văzut fratele bunăvoința plină de iubire de Dumnezeu a avvei, cu străpungere de inimă, întru frica de Dumnezeu s-a întors dimpreună cu el la chinovie, dobândind multă smerenie și ascultare față de toți. Și, prin harul lui Dumnezeu, a devenit vas ales și s-a săvârșit în acea mănăstire.

¹ Mc. 10, 45.

Cuprins

<i>Pavel de Monemvasia</i>	5
I. Puterea milosteniei	9
II. Despre femeile descoperite în apropierea Muntelui Latros, pe vremea împăratului Constantin	18
III. Despre cel chemat să dea socoteală cu trei zile înainte de sfârșitul său	26
IV. Despre cel ce s-a spovedit la un părinte sfânt în Muntele Olimpului	32
V. Despre femeia care a mers la avvă Neofit spre a se mărturisi	35
VI. Despre săracul care se ruga în biserica din cartierul Halcopratia	40
VII. Despre preotul oprit de la săvârșirea celor preoțești de către episcopul său	45
VIII. Despre preotul căzut în desfrânare	48
IX. Despre cei trei monahi căzuți prizonieri în Africa	53

CUPRINS

X. Despre copilul care a avut la Sfântul Botez o vedere minunată.....	61
XI. Despre monahul din peșteră	66
XII. Despre cel ce s-a mărturisit înaintea icoanei Domnului nostru Iisus Hristos	74
XIII. Despre femeia aflată pe o insulă [pustie] împreună cu fiul ei	77
XIV. Despre femeia care a murit și apoi a înviat .	84
XV. Despre fericita Marta, egumena lăcașului Preasfintei Născătoare de Dumnezeu din cetatea de Dumnezeu păzită a Monemvasiei, aflat în josul lăcașului Hodoghtria din același castru, mai sus de apa lui Vlyharós	89
XVI. Despre [femeia] canonică.....	94
XVII. Despre Serghie, demotul din Alexandria .	101

ADDENDA

Pagini inedite de *Limonariu*

<i>Pratum Spirituale I</i>	115
<i>Pratum Spirituale II</i>	120
<i>Pratum Spirituale III</i>	144

Tipar: ARTPRINT
E-mail: office@artprint.ro
Tel.: 021 336 36 33

Aceste *Istorisiri de suflet-folositoare*, alcătuite sub înrâurirea *Scării* Sfântului Ioan Sinaitul, s-au bucurat de o apreciere deosebită în toată lumea ortodoxă, fiind traduse destul de repede după apariția lor nu doar în limba latină, ci și în limba arabă, lăsând o pildă preafrumoasă celor care vor din toată inima să se întoarcă întru pocăință și spovedanie la Iubitorul de oameni Dumnezeu, *Care voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină.*

„Să luăm aminte deci la noi înșine și cu toată paza să veghem asupra inimilor noastre, spre a nu ne învoi cu nici unul dintre gândurile viclene, ci, petrecând în post, rugăciuni, lacrimi și în toate virtuțile cele după Dumnezeu, să avem parte dimpreună cu toți sfinții de bunătățile cele veșnice. Amin.”

EDITURA SOPHIA EDITURA METAFRAZE

www.librariasophia.ro
ISBN 978-973-136-644-9

9 789731 366449